

T.C.
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TERÖRÜN FİNANSMANI BAĞLAMINDA TÜRKİYE'DE
KARA PARANIN AKLANMASININ ENGELLENMESİNDE
BANKACILIK SEKTÖRÜNÜN ROLÜ

İŞLETME ANABİLİM DALI
İŞLETME BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Engin GÖKTAŞ

Tez Danışmanı
Prof.Dr. Nail ÖZTAŞ

İSTANBUL –2019

TEZ TANITIM FORMU

- ADI SOYADI** : Engin GÖKTAŞ
- TEZİN DİLİ** : Türkçe
- TEZİN ADI** : Terörün Finansmanı Bağlamında Türkiye’de Kara Paranın Aklanmasının Engellenmesinde Bankacılık Sektörünün Rolü
- ENSTİTÜ** : Sosyal Bilimler Enstitüsü
- ANABİLİM DALI** : İşletme
- BİLİM DALI** : İşletme
- TEZİN TÜRÜ** : Yüksek Lisans
- TEZİN TARİHİ** : 26/04/2019
- SAYFA SAYISI** : 107
- TEZ DANIŞMANI** : Prof.Dr. Nail ÖZTAŞ
- DİZİN TERİMLERİ** : Kara Para, Aklama, Suç Geliri, FATF, MASAK, Terörizm, Terörizm Finansmanı, Mücadele.
- TÜRKÇE ÖZET** : Bu tez, Terörün finansmanı bağlamında Türkiye’de kara paranın aklanmasının engellenmesinde bankacılık sektörünün rolü üzerine hazırlanmış bir çalışmadır.
- DAĞITIM LİSTESİ** : 1.İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Estitüsü
2.Yök Ulusal Tez Merkezi

Engin GÖKTAŞ

T.C.
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TERÖRÜN FİNANSMANI BAĞLAMINDA TÜRKİYE'DE
KARA PARANIN AKLANMASININ ENGELLENMESİNDE
BANKACILIK SEKTÖRÜNÜN ROLÜ

İŞLETME ANABİLİM DALI
İŞLETME BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Engin GÖKTAŞ

TEZ DANIŞMANI
Prof.Dr. Nail ÖZTAŞ

İSTANBUL –2019

BEYAN

Bu tezin hazırlanmasında bilimsel ahlak kuralları dâhilinde hareket edildiğini ve bilimsel normlar dâhiline uygun olarak atıfta bulunulduğunu ve ayrıca kullanılan verilerde tahfirat yapılmadan uygulandığını ve tezin bir kısmının yâda tamamının bu üniversitede veya başka bir üniversitede başka bir tez olarak sunulmadığını beyan ederim.

Engin GÖKTAŞ

/... / 2019

T.C.
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Engin GÖKTAŞ'ın "Terörün Finansmanı Bağlamında Türkiye'de Kara Paranın Aklanmasının Engellenmesinde Bankacılık Sektörünün Rolü" adlı tez çalışması, jürimiz tarafından İşletme anabilim dalında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan

Prof.Dr. Nail ÖZTAŞ

(Danışman)

Üye

Dr. Öğr. Üyesi Kemal ERKİŞİ

Üye

Dr. Öğr. Üyesi Atila HAZAR

ONAY

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

/ / 2019

Prof.Dr. İzzet GÜMÜŞ
Enstitü Müdürü

ÖZET

Çalışmada; Terörün finansmanı bağlamında Türkiye’de para paranın engellenmesinde bankacılık sektörünün rolü araştırılmıştır. Bu kapsamda kara para kavramı, aklanması ve kara para aklama türleri üzerinde durulmuştur. Kara paranın terörün finansmanında kullanım şekillerine yer verilmiştir. Ayrıca terörün finansmanın engellenmesine yönelik uluslararası sözleşmeler ve uluslararası kuruluşların çalışmalarına yer verilmiştir. FAFT’ın sözleşmedeki yükümlülükleri ve bu kuruluşların direktifleri doğrultusunda terörizmin finansmanının engellenmesine yönelik olarak Türkiye’deki bankaların sorumlulukları ele alınmıştır.

Çalışmada literatür taraması, Türkiye’nin taraf olduğu uluslararası sözleşmeler ve Türk mevzuatında konuyla ilgili yapılan düzenlemelere yönelik kanun ve yönetmeliklerin araştırmacı tarafından yorumlanmasıyla hazırlanmıştır.

Çalışma sonucunda kara paranın aklanması ve terörle mücadele ile ilgili uluslararası mevzuata uygun olarak ulusal mevzuatta da düzenlemeler yaptığı belirlenmiştir. Kara para ile mücadele konusunda bankalarla ilgili düzenlemeler gerçekleştirilmiştir. Türkiye, kara paranın terörizm finansmanında kullanımının engellenmesine yönelik yasal düzenlemeler, uluslararası kuruluşlar tarafından yayımlanan metinlerden birebir almıştır. Bu düzenlemelerin Uluslararası Mali Eylem Gücü’ndeki (FATF) üyeliğinin sona erdirilmesi tehlikesini bertaraf etmek, Avrupa Birliği üyelik sürecinde terörle ve finansmanında Avrupa ülkeleri arasında olduğunu göstermek amacıyla yapıldığı yargısına varılmıştır. Türkiye’nin kendi iç yapısına uygun düzenlemeler yapması gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kara Para, Aklama, Suç Geliri, Terörizm, Terörizm Finansmanı, Tedbirler, Mücadele.

SUMMARY

Study; The role of the banking sector in the prevention of black Money in Turkey in the context of terrorism financing. In the study, the concept of black money, laundering, types of money laundering are emphasized. The forms of the use of terrestrial financing of black money have been included. In addition, international agreements and international organizations work on the prevention of terrorism financing were included in the study. This contract obligations and for the prevention of terrorist financing in accordance with the directives of these organizations have dealt with the responsibility of banks in Turkey.

Work field, type the international conventions to which Turkey is a party and was prepared by the Turkish legislation by researchers reviewed the arrangements made for the laws and regulations on the subject.

As a result of the study, it has been determined that national legislation also regulates in accordance with international legislation on money laundering and combating terrorism. Regulations related to banks have been carried out in order to combat money laundering. Turkey terrorism financing regulations for the use of black money has been taken verbatim from the text published by international organizations. It has come to the conclusion that the elimination of the danger of ending the membership of these regimes in the International Financial Action Force has been made in order to demonstrate that terrorism and financing in the European Union membership process are among the European countries. Turkey will need to make appropriate adjustments to its internal structure.

Key words: Money, Laundering, Crime Income, Terrorism, Terrorism Financing, Measures, Fighting.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET	I
SUMMARY	II
İÇİNDEKİLER	III
KISALTMALAR LİSTESİ	VI
TABLolar LİSTESİ	VIII
ŞEKİLLER LİSTESİ	IX
ÖNSÖZ	X
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM	2
KARA PARA VE KARA PARA AKLAMANIN KAVRAMSAL ÇERÇEVESİ	2
1.1. KARA PARA KAVRAMI.....	2
1.2. KAYIT DIŞI EKONOMİ VE KARA PARA İLİŞKİSİ	3
1.3. TÜRK MEVZUATINDA KARA PARA TANIMI.....	6
1.4. KARA PARA AKLAMA KAVRAMI	6
1.5. KARA PARA AKLAMA AŞAMALARI.....	7
1.5.1. Yerleştirme (Placement) Aşaması.....	8
1.5.2. Ayırıştırma/Katmanlama (Layering) Aşaması.....	9
1.5.3. Bütünleştirme/Entegrasyon (Integration) Aşaması	9
1.6. KARA PARA AKLAMA YÖNTEMLERİ.....	10
1.6.1. Şirinler (Smurfing) Yöntemi.....	10
1.6.2. Parçalama (Structuring) Yöntemi	10
1.6.3. Vergi Cennetleri (Kıyı Bankacılığı -Offshore)	11
1.6.4. Göstermelik İşletmeler	11
1.6.5. Paravan-Hayali Şirketler (Frontal Companies).....	12
1.6.6. Nakit karşılığı kredi yöntemi.....	12
1.6.7. Döviz Büroları ve Borsalar	12
1.6.8. Kumarhane ve Casinolar	13
1.6.9. Hayali İthalat ve İhracat	13
1.6.10. Fonların Fiziken Ülke Dışına Kaçırılması (Currency Smuggling).....	14
1.7. TÜRKİYE'DE KARA PARANIN AKLANMASIYLA İLGİLİ MEVZUAT	14
1.7.1. 4208 Sayılı Kara Paranın Aklanmasının Önlenmesi Kanunu	14
1.7.2. 5549 Sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Kanunu	14
1.7.3. 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu.....	17
İKİNCİ BÖLÜM	18
KARA PARA AKLAMA İLE TERÖRİZMİN FİNANSMANI İLİŞKİSİ	18

2.1. TERÖRİZM KAVRAMI VE TARİHÇESİ.....	18
2.1.1. Dünyada Terörizm Tarihçesi.....	20
2.1.2. Türkiye’de Terörizmin Tarihçesi.....	21
2.2. TERÖRİZMİ OLUŞTURAN UNSURLAR.....	23
2.2.1. Siyasal Unsur	23
2.2.2. Grup (Örgüt) Unsuru.....	25
2.2.3. Yeğlilik (Şiddet) Unsuru	25
2.3. TERÖRİZMİN FİNANSMANI.....	26
2.3.1. Terör Örgütlerinin Finansman İhtiyacı.....	27
2.3.2. Terör Örgütlerinin Finansman Kaynakları	30
2.3.2.1. Gelir Getirici Kaynaklar	31
2.3.2.2. Fon Transferleri.....	35
2.3.2.3. Kripto Paralar	39
2.4. KARA PARA AKLAMA VE TERÖRİZMİN FİNANSMANI ARASINDAKİ İLİŞKİ.....	40
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	42
BANKALARIN KARA PARA AKLAMAYLA MÜCADELE STRATEJİLERİ.....	42
3.1. TERÖRİZMİN FİNANSMANININ ENGELLENMESİNE YÖNELİK TEDBİRLER.....	42
3.1.1. Birleşmiş Milletler.....	42
3.1.1.1. Viyana Konvansiyonu.....	43
3.1.1.2. Palermo Konvansiyonu	43
3.1.2. Avrupa Birliği	43
3.1.3. Avrupa Konseyi	44
3.1.3.1. Strasburg Konvansiyonu (AK 141)	44
3.1.3.2. Varşova Sözleşmesi-AK 198.....	46
3.1.4. BASEL Komitesi	48
3.1.5. Mali Eylem Görev Gücü (Financial Action Task Force).....	50
3.2. TÜRK BANKALARININ TERÖRİZMLE KARA PARA AKLAMA MÜCADELESİ İLE İLGİLİ ALDIĞI TEDBİRLER.....	56
3.2.1. Kimlik Tespiti (Müşterinin Tanınması)	57
3.2.2. Şüpheli İşlem Bildirimleri.....	63
3.2.3. Diğer Tedbirler.....	65
3.2.3.1. Kurum Politikası ve Prosedürlerinin Oluşturulması	66
3.2.3.2. Uyum Görevlisi Atanması ve Uyum Birimi Oluşturulması	70
3.2.4. Türk Bankacılık Sisteminin Suç Gelirlerinin Önlenmesi ve Terörizmin Finansmanına Yönelik Uluslararası Uyumunun Değerlendirilmesi.....	71

SONUÇ	77
KAYNAKÇA	82
EKLER	-

KISALTMALAR LİSTESİ

AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
a.g.e	: Adı Geçen Eser
AK	: Avrupa Konseyi
BM	: Birleşmiş Milletler
BMGK	: Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi Kararları
CDD	: Müşteri Tanınması
EFT	: Elektronik Fon Transferi
FOBİM	: Finansal Olmayan Belirli İş ve Meslekler
ICRG	: FATF Uluslararası İşbirliği Gözden Geçirme Grubu
IFE	: Institute For Economics & Peace
TFM	: Terörizmin Finansmanı ile Mücadele
EMİS	: Entegre Mali İstihbarat Sistemi
FATF	: Finansal Eylem Gücü
FIU	: Finansal İstihbarat Ünitesi
FSAP	: Finans Sektörü Değerlendirme Programı
GSMH	: Gayrisafi Milli Hâsıla
GSYİH	: Gayrisafi Yurtiçi Hâsıla
İbid	: Adı Geçen Eser
IFE	: Institute For Economics & Peace
IMF	: Uluslararası Para Fonu
ICPO	: Uluslararası Ceza Muhakemesi Teşkilatı- İnterpol
ISID	: Irak Ve Şam İslam Devleti
KCK	: Kürdistan Topluluklar Birliği
KA	: Kara Para Aklamanın Önlenmesi
MİB	: Mali İstihbarat Birimi
ML	: Kara Para Aklama
OECD	: İktisadi İşbirliği ve Gelişme Teşkilatı
PKK	: Kürdistan İşçi Partisi
S.S.	: Adı Geçen Site
ŞİB	: Şüpheli İşlem Bildirimi
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TDK	: Türk Dil Kurumu
TF	: Terörizm Finansmanı
TY	: Tedbirler Yönetmeliği

TMK : Terörle Mücadele Kanunu
TSPAKB : Türkiye Sermaye Piyasası Aracı Kuruluşları Birliği
UNODC : Birleşmiş Milletler Uyuşturucu Ve Suçla Mücadele Dairesi
UY : Uyum Yönetmeliği

TABLULAR LİSTESİ

Tablo	Sayfa
Tablo 3. 1. FATF Teknik Uyum Derecelendirmesi.....	54
Tablo 3. 2. Üst-Düzey Amaç, Orta Vadede Alınan Sonuçlar Ve Kısa Vadede Alınan Sonuçlar Arasındaki İlişki.....	55
Tablo 3. 3. FATF İşbirliği Yapmayan Ülke veya Bölgeler Listesinin Kara ve Koyu Gri Listesinde Yer Alan Ülkeler ve Türkiye'nin Uyum Süreci Gelişimi (2011-2017).....	74

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil

Sayfa

Şekil 2. 1. Dünyada Terör Saldırıları (2000-2014).....21

ÖNSÖZ

Başlangıç olarak tez konusunun belirlenmesinden, planlanıp araştırılmasına ve ayrıca tezin bitirilme sürecinde bana desteğini, engin bilgi ve tecrübelerini esirgemeyen sayın hocam Dr. Öğr. Üyesi Muzaffer ŞAHİN'e ve daha sonraki süreçte danışman değişikliği olmasından ötürü yeni danışman hocam Prof.Dr. Nail ÖZTAŞ'a ayrıca şükranlarımı sunarım.

Engin GÖKTAŞ

GİRİŞ

Kara para, en basit haliyle kanunlar tarafından yasaklanmış faaliyetler sonucu elde edilen ve ekonomiye dâhil edilemeyen kazançlardır. Kara para aklama ise bu faaliyetler sonucu elde edilen gelirin bir yolla yasal faaliyet şekline dönüştürülmesi, ekonomiye katılması ve kazanç sahibi tarafından yasa dışı amaçlar için kullanımudur. Yasa dışı kullanılacağı için belirlenen ülke ekonomisine, belirlenen süre zarfında katılımını sağlayıp yasal görünüm kazanması gereklidir. Kara para aklama ile ilgili faaliyetler ve işlenen suçlar ağırlıklı olarak geri kalmış ya da gelişmekte olan ülkelerde yaşanmaktadır. Dar, gelişmemiş ve küçük ekonomik yapıya sahip olan ülkeler kara para aklamada daha ön plana çıkmakta ve kara para aklayıcıları tarafından kullanılmaktadır. Kara para aklanmasında günümüzde bankalar birer kara para aklama merkezi olarak görülmektedir. Özellikle terör örgütleri, organize olmuş suç örgütleri bankaları bu amaçları için fazlasıyla kullanmaktadır. Bu bağlamda kara para aklanmasının önlenmesi için bankalara büyük bir yük ve sorumluluk düşmektedir.

Çalışmada Türkiye’de kara paranın aklanması ve terörün finansmanın engellenmesinde bankacılık sisteminin rolünün ortaya konması amaçlanmıştır. Bu yöntem doğrultusunda çalışma üç ana bölümden oluşturulmuştur.

İlk bölümde kara paranın kavramsal bir çerçevesi çizilmiştir. Kara para kavramı, kayıt dışı ekonomi-kara para ilişkisi, Türk mevzuatında yapılan kara para tanımlamaları, kara para aklama kavramları ve kara para aklama yöntemleri bu bölümde ele alınmıştır.

İkinci bölümde kara para aklama ile terörist faaliyetlerin finansmanı arasındaki ilişki değerlendirilmiştir.

Çalışmanın üçüncü bölümünde bankaların kara para ile mücadele yöntemleri uluslararası kuruluşlarla birlikte irdelenmiştir. Çalışmanın sonucunda genel bir değerlendirme yapılarak elde edilen sonuçlara yer verilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

KARA PARA VE KARA PARA AKLAMANIN KAVRAMSAL ÇERÇEVESİ

Kara para, kara para aklama, kayıt dışı ekonomi ve kara para ilişkisi ile kara para aklama ile ilgili yaklaşımlar bu bölüm altında ele alınmıştır.

1.1. KARA PARA KAVRAMI

Kara para adından anlaşıldığı üzere yasal yollardan elde edilmeyen ahlaki normlara uymayan yollarla elde edilen kazanç ve gelirlerdir. Kara para kavramının tanımıyla ilgili olarak ulusal ve uluslararası kuruluşlar çeşitli tanımlamalar yapmışlardır. Ayrıca kara parayla mücadeleyle ilgili ulusal mevzuatta ve uluslararası sözleşmelerde de çeşitli kara para tanımlamaları yer almaktadır.

Genel kabul görmüş bir ifadeyle kara para, “yasaların suç saydığı eylemlerin işlenmesi suretiyle elde edilen bütün mal ve gelirleri, kara para aklama ise bu mal ve gelirlerin yasal bir kaynaktan elde edilmiş gibi gösterilmesine yönelik faaliyetleri” ifade eder¹.

Kara para, “Adli ve Mali suçlar sayılan fiiller sonucu elde edilen ve değeri para ile ölçülebilen her türlü edinimi” ifade etmektedir. İngiltere ve Hollanda başta olmak üzere bazı ülkeler her türlü suç sayılan fiilin sonucunda elde edilen değerlerin kara para olarak kabul edilmesi esasını benimsemişlerdir. Amerika Birleşik Devletleri’nde kara parayla ilgili tanımda bu tanıma benzerdir ve hemen hemen tüm suçları kapsayacak biçimde geniş bir şekilde düzenlenmiştir. Türkiye ve bazı ülkelerde ise bazı suçlar sonucunda elde edilen değerler kara para olarak adlandırılmıştır².

91/308/EEC Sayılı Avrupa Konseyi Direktifinde kara para, “uyuşturucu maddelerle ilgili faaliyetlerden ve bu faaliyetlere iştirak edilmesinden elde edilen her türlü kazançtır” şeklinde tanımlanmıştır³.

Kara para ekonomik, sosyal, ahlaki ve hukuki yönden farklı tanımlamaları içermektedir. Sosyal anlamda kara parada dolaylı da olsa topluma zarar veren kazançlar ele alınmaktadır. Ahlaki anlamda yasalarla sınırlanmış olsa da olmasa da toplumun bakış açısıyla suç sayılan faaliyetlerle elde edilen tüm gelirler kara para

¹Oktay Üstün, **Açıklamalı İngilizce - Türkçe Kara Para Terimleri Ve Kavramları Sözlüğü**, Türkiye Bankalar Birliği, 3. Baskı, İstanbul, 2016, s.4.

² Mehmet Kömürcü ve Yusuf Çalışkan, “Organize Suç Örgütleri ve Yolsuzluklara Karışmış Kamu Görevlileri Tarafından Yurtdışına Kaçırılan Paraların Takibi Konusunda Uluslararası Hukuki Düzenlemeler”, **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, 2001, Sayı:3, ss.913-949, s.915.

³The Council of The European Communities, “Council Directive 91/308/EEC Of 10 June 1991 On Prevention Of The Use Of The Financial System For The Purpose Of Money Laundering”, 1991, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31991L0308:EN:HTML> (Erişim Tarihi: 10.07.2017).

kapsamında değerlendirilmektedir. Ekonomik anlamda kara parada hukuki anlamda suç sayılan faaliyetler ile ekonomik kuralların ihlaliyle elde edilen gelirler söz konusudur.

Kara para tanımlamalarıyla ilgili olarak iki bakış açısı bulunmaktadır. Bu açılardan birisi bir kazancın kara para sayılması için suçla ilgili bir sınırlama getirilmemektedir. Suçun sınırlama boyutu, topluma uyguladığı şiddetin ve zararın hangi boyutta olduğu ile belirlenmelidir. Bir diğer bakış açısında ise kazancın elde edildiği suçun niteliğine bakılmaktadır. Uluslararası alanda kara parayla mücadelenin ilk yıllarında kara para yalnızca uyuşturucu madde yoluyla elde edilen kazançlar söz konusu edilmiştir. Günümüzde ise bu kapsam genişletilmiş, tüm yasa dışı faaliyet kazançları kara para içine dâhil edilmiştir.

Kara para elde edildiği kaynaklar açısından ikili sınıflandırmaya tabi tutulmaktadır. İlk grupta yer alanlar faaliyet başlangıçtan itibaren yasa dışıdır. İkincisinde ise başlangıçta faaliyet yasal yollardan yürütülmekteyken faaliyet içinde yasa dışı eylemlere başvurulmasıdır.

1.2. KAYIT DIŞI EKONOMİ VE KARA PARA İLİŞKİSİ

Kayıt dışı kavramıyla ilgili ekonomistlerin inceleme ve tartışmalarının başlangıcı 1970'lere kadar dayanmaktadır. 1970'lerin sonlarına doğru kayıt dışıyla ilgili yayımlanan birkaç makaleyle ekonomistlerin dikkatini çeken kavram ekonomi literatüründe "gayri resmi, enformel, düzensiz, ikinci, yeraltı, yasa dışı, görünmeyen, kayıtlı olmayan, gölge ekonomi" gibi çeşitli adlarla anılmaktadır⁴. Bakış açısındaki farkla birlikte ele alındığında farklı adlar alan kayıt dışı ekonomi kavramının birçok dilde en çok rastlanan adı kara ekonomidir.

Derdiyok (1993), kayıt dışı ekonomiyi; "Gayrisafi milli gelir hesaplamalarını elde etmede kullanılan, bilinen istatistik yöntemlerine göre tahmin edilemeyen ve gelir yaratıcı ekonomik faaliyetlerin tümüdür" şeklinde tanımlamıştır⁵.

Smith (1985), kayıt dışı ekonomiyi; gölge ekonomi (shadow economy) olarak adlandırmış ve şöyle tanımlamıştır: "Gayri resmi ya da yasa dışı olarak gayri safi milli

⁴ Gülsüm Akalın ve Ferdi Kesikoğlu, "Türkiye'de Kayıt Dışı Ekonomi ve Büyüme İlişkisi", *Bülent Ecevit Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2007, Cilt: 3, Sayı: 5, ss.71-87, s.72.

⁵ Türkmen Derdiyok, "Türkiye'nin Kayıt Dışı Ekonomisinin Tahmini", *Türkiye İktisat Dergisi*, 1993, Cilt:5, Sayı:14, ss.54-63, s.54.

hâsıla tahmini değerlerinden saptamadan kaçan mal ve hizmetlerin pazara dayalı üretimidir”⁶.

OECD, kayıt dışı ekonomiyi gözlenemeyen ekonomi (Non-observed Economy) olarak isimlendirmiştir. Gözlemlenmemesi muhtemel etkinlikler, yeraltı, yasa dışı, kayıt dışı sektör veya hane halkları tarafından nihai kullanımları için üstlenilen faaliyet gruplarıdır.

Kayıt dışı ekonomi kavramı içinde farklı unsurlar bulunmaktadır. Kayıt dışı ekonomi gelir elde edenler açısından “beyan dışı ekonomi, yasa dışı ekonomi ve enformel ekonomi” faaliyetleri olmak üzere üçlü sınıflandırmaya tabi tutulabilmektedir. Bu sınıflandırmada ortak nokta elde edilen gelirin kısmen ya da tamamen kayda geçirilmemesi ve ödenmesi gereken verginin az ya da hiç ödenmiyor olmasıdır.

Beyan dışı ekonomi; kayıt dışı ekonominin bir parçasıdır ve “vergi yasalarının konulmuş kurallara göre vergi idaresine beyan edilmesi gerektiği halde beyan edilmeyen veya eksik beyan edilen faaliyetlerle bunlar sonucu elde edilen gelirler” şeklinde tanımlanır⁷.

Enformel ekonomi; tam karşılığı olmasa da enformel ekonominin istihdamla ilgili olduğu söylenebilir. Kayıt dışı istihdam enformel ekonominin genel yapısını oluşturur. Hane halkı gelirleri bu ekonomi içinde yer alır. Enformel ekonomik faaliyetlerin bir kısmı yasal iken bir kısmı yasadışı kalır.

Enformel ekonomi içinde yer alan kara para yasal düzenlemelerden kaçınılarak kazanç elde edilmesidir. Enformel ekonomide; elde edilen kazançlar yetkili kurum ya da kuruluşların denetiminden geçmemektedir. Bu kazançlar devlet kontrolü dışında gerçekleşen faaliyetler sonucu elde edilmektedir. Daha basit tabirle yasalarda bulunan boşlukların kullanılarak kazanç elde etme yoluna gidilmektedir.

Yasa dışı ekonomi; yasalarca yasaklanmış tüm faaliyetlerle bu faaliyetler sonucunda elde edilen gelirleri kapsamaktadır. Yasa dışı faaliyetleri oluşturan unsurlarsa bu faaliyetleri yürütenlerdir. Enformel ekonomide yasalarda yer alan boşlukların kullanılmasıyla kazanç elde etme söz konusuysa yasa dışı ekonomide

⁶James D. Smith, *Proceedings of The International Conference on The Economics of The Shadow Economy*, Springer Publishing Company, Germany: Heidelberg, 1985, p.161-177.

⁷ Burcu Dinçer, *Kayıt Dışı Ekonomi ve Rekabetçi Piyasalar Üzerine Etkisi*, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Marmara Üniversitesi, İstanbul, 2007, s.8 (**Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**).

elde edilen kazançlar kanunlarla tamamen yasaklanmış faaliyetler sonucu elde edilmektedir. Bu kazançlar doğrudan doğruya kara para olarak adlandırılabilir.

Kara para kavramı ve kayıt dışı ekonomi kavramı sıklıkla birbirine karıştırılan iki kavramdır. Çoğu zaman ise kara para kavramı ile kayıt dışı kavramı birbiriyle özdeşleştirilerek aynı anlamda kullanılmaktadır. Ancak bu iki kavram özünde birbirinden farklı anlamlar içermektedir. Kayıt dışı ekonomi ile kara para arasındaki en belirgin farklar şöyledir:

Kayıt dışı adından da anlaşılacağı üzere kayıt altına alınamayan, alınması dahi bazen imkânsız olabilen ve kara para ile arasındaki tek fark nasıl elde edildiği izleniminden ibaret oluşudur. Kayıt dışı gelir yasalar çerçevesinde sadece kayıt altına alınmaması için mücadele ederken kara para yasa dışı faaliyetler sonucu oluşan halk dili itibariyle kirli paranın ülke içinde temize çıkarılması varolabilmektedir.

- Kayıt dışında temel amaç vergi ve diğer yükümlülüklerden kurtulma iken, kara para elde edenlerin böyle bir beklentisi yoktur.
- Kayıt dışı ekonomiyle elde edilen gelir resmi kayıtlarda görünmezken, kara paranın ekonomiye katılması için resmi kayıtlara alınması gerekmektedir.
- Kayıt dışı ekonomi içinde yer alan faaliyetler bireyselken kara para örgütlü faaliyet içinde yer alır.
- Kayıt dışı ekonomi ulusal bir sorunken kara para aklama uluslararası alanda gerçekleştiği için uluslararası bir sorundur.
- Kayıt dışı ekonomiyle elde edilen gelirler milli gelir hesaplamalarına dâhil edilirken kara para gelirleri dâhil edilememektedir.
- Kara para aklamanın bir aracı olan kayıt dışı ekonomi, kara paranın görünümünü ve kaynağını gizleyerek ülkenin yasal faaliyetlerine katılımına kapı aralayarak yasal sisteme daha kolay dâhil edilmesini sağlamaktadır. Bu durum Terörizmin kara parayı aslında faaliyetlerini hızlı ve sorunsuz gerçekleştirmek için bir avantaj niteliğindedir.
- Kara para, kayıt dışının yasa dışı ekonomi ayağını oluşturmaktadır. Yasa dışı yollarla elde edilen gelir ve kazançlar, ülke ekonomisini etkilemesi yanında sosyal ve toplumsal zararlara da yol açmaktadır. Örneğin; uyuşturucu kaçakçılığı yoluyla elde edilen gelirler terörist faaliyetlerin finansmanında kullanılırken aynı zamanda toplumda onarılmaz yaralara yol açan uyuşturucu bağımlılığını da teşvik etmektedir. İnsan ticareti olarak da adlandırabileceğimiz fuhuş da kara paranın oluşumunda yer alır.

1.3. TÜRK MEVZUATINDA KARA PARA TANIMI

Türkiyenin ekonomisinde bilinen 1980 yılı itibariyle küreselleşen dünya ekonomisine paralel olarak gelişen dünya ekonomilerine ekstra bir dezavantaj olarak kara paranın dâhil edilmesi özellikle Türkiye gibi yeni gelişen ülke ekonomilerinin sisteminde yer almayı başarmıştır. Bu sebeple dünya ülkeleri 1988 yılında Viyana Konvansiyonunu ve üyesi bulunmak zorunda oldukları Finansal Eylem Gücü (FATF-Financial Action Task Force) tavsiye kararlarını mecburi sebepler nedeniyle yasal düzenlemeler yapmak zorunda kalmışlardır. Türk Hukukunda kara paranın aklanması suç olarak 13.11.1996 tarih ve 4208 sayılı kanun ile kabul edilmiş ve 19.11.1996 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Türk Mevzuatında kara para “suç geliri” olarak adlandırılmıştır. 4208 sayılı “Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine Dair Kanun ”un 2/a maddesinde farklı kanunlarda yer alan suç tanımlamaları verilmiştir. Buna göre; yasa dışı yollarla ülkeye silah sokulması, organ satışı, kültürel değerlerin para karşılığı satılması ya da yurt dışına kaçırılması, vergi kaybına neden olunması, bu suçlarla elde edilen paraların menkul varlıklara yatırılması, bu varlıkların satılarak ulusal ya da yabancı paraya dönüştürülmesi kara parayı ifade etmektedir.

Türk Mevzuatında yer alan Türk Ceza Kanunu’nun 282’nci maddesi ve 5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun’un 2’nci maddesinde aynı şekilde tanımlanmıştır. Bu kanunlarda kara para; “suçtan kaynaklanan mal varlığı değeri” olarak tanımlanmıştır.

Suç geliri sayılan, işlenmesi dâhilinde elde edilen her türlü menfaat ve değerler bütünü yansıtmaktadır. Suç geliri zaten başlı başına yasa dışı faaliyetler olduğu için istemeden veyahut bilmeden yapılan bir hata olmadığı gibi bilerek ve istenilerek yapılan bir eylem olduğunu, dünya ülkeleri refahına, huzuruna ve bekasına yapılan ekonomik bir saldırı girişimini ifade etmenin ötesinde işlemi barındırdığını ifade etmektedir.

1.4. KARA PARA AKLAMA KAVRAMI

Kara para aklama kavramının ne zaman ortaya çıktığı ve kullanılmaya başlandığı tam olarak bilinmemekle birlikte kara para aklama kavramı çok sayıda kaynakta “ABD’de içki yasağının olduğu 1920’li yıllarda, Al Capone adıyla bilinen

Alphonse Gabriel Capone adlı mafya lideri ile ilişkilendirilmektedir⁸. Ancak 1973 yılına kadar para aklama terimi yazılı basında yer almamıştır⁹.

Oxford sözlüğünde yer alan kara para kavramı ilk defa ABD’de Watergate olayında yer aldığı haber olarak verilmişti. Bu dönemden itibaren dünya kamuoyunda kara para aklama tanımı hemen hemen herkesçe bilinen bir kalıp haline gelmiştir.

Ergül (2001); kara para aklamayı, yasa dışı faaliyetlerden, özellikle, geleneksel olarak uyuşturucu kaçakçılığı ve daha geniş olarak belli bir ağırlıktaki her türlü suçtan elde edilen sermayelerin yasal ekonomik dolaşıma sokulmasını amaçlayan malî ve ekonomik nitelikte işlemlerin tümüdür¹⁰, şeklinde tanımlamıştır.

MASAK ise aklama suçunu; Genel olarak öncül suçlardan elde edilen gelirlerin, yasa dışı kaynağını gizlemek ve bu gelirleri yasal bir kaynaktan elde edilmiş gibi göstermek amacıyla yapılan her türlü işlem” olarak tanımlamaktadır¹¹.

Kara para aklama suçu ve kara paranın aklanmasıyla ilgili çok sayıda ülke düzenlemeler yapmıştır. İlk düzenlemeler 1986 yılında ABD ve İngiltere’de gerçekleşmiştir. 1987 yılında bu ülkeleri Avustralya ve Fransa takip etmiştir. Bu ülkelerden sonra birbiri ardı sıra ülkeler düzenlemelere geçmiştir. 1989 yılında İtalya ve Lüksemburg, 1990 yılında İsviçre ve Belçika, 1991 yılında Hollanda ve Japonya, 1992 yılında Almanya, 1993 yılında Avusturya kara para aklama ve bununla mücadeleye yönelik yasal düzenlemeler gerçekleştirmiştir. Türkiye ise Belçika ile aynı yılda yani 1996 yılında ilk yasal düzenlemeyi yapmıştır.

1.5. KARA PARA AKLAMA AŞAMALARI

Yasa dışı olarak servet edinenler, paranın yasa dışı faaliyetlerden uzaklaştırılması için para aklama yöntemleri geliştirmişlerdir. Kara para aklayanlar yasa dışı yollarla elde ettikleri gelirleri kara para aklama süreci içinde çeşitli aşamalardan geçirerek devlet kurumlarının ve emniyet güçlerinin takibinden kaçırmaktadırlar. İlk kaynağa ulaşılmasını engelleyerek geliri yasal hale dönüştürmektedirler.

⁸ Gökhan Sayın, “Kara Para Aklama”, <http://www.abchukuk.com/makale/makale422.html> (Erişim Tarihi: 17.07.2017).

⁹ Uğur Dönmez, Kara Para ve Türkiye’de Kara Paranın Aklanması İle Mücadele, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kadir Has Üniversitesi, İstanbul, 2010, s.20 (**Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**).

¹⁰ Ergin Ergül, **Karapara Endüstrisi ve Aklama Suçu**, Yargı Yayınevi, Ankara, 2001, s.3.

¹¹ MASAK, “Aklama Suçu”, <http://www.masak.gov.tr/tr/content/aklama-sucu/57> (Erişim Tarihi: 17.07.2017).

Kara para aklama birbirinden ayrı olarak ya da birbirini takip edecek şekilde yerleştirme, ayırıştırma ve bütünleştirme olmak üzere üç aşamada gerçekleştirilmektedir¹².

Aklamayla ilgili ilk olarak paranın suçla olan doğrudan ilişkisinin kesilmesi amaçlanır. Devamında ilişkisi kesilen paranın takibini engellemek ve bu paranın kaynağına tekrar dönmesini sağlamak gelir. Aklamanın başarıya ulaşması için yasa dışı faaliyetin yasal zemine oturtulması gerekir. Kara para aklama ulusal zeminde değil de uluslararası zeminde aklanmaktadır.

Para aklama sistemlerinin, ceza yargılarını aklamaya çalıştıklarında kullandıkları çok çeşitli yöntemlerle ilgili ortak faktörler de vardır. Birçok kara para aklama operasyonunda belirlenen üç ortak faktör şöyle sayılabilir¹³:

- Gelirlerin menşei ve gerçek mülkiyetini gizleme ihtiyacı;
- Gelirlerin kontrolünü muhafaza etme ihtiyacı;
- İlk suç faaliyeti tarafından üretilen büyük miktardaki nakit miktarını küçültmek için gelir miktarını değiştirme ihtiyacıdır.

1.5.1. Yerleştirme (Placement) Aşaması

Kara para aklamanın ilk basamağı yerleştirme aşamasıdır. Yasa dışı yollardan elde edilen gelir, finansal yapı içine ya da perakende ekonomiye yerleştirilir ya da yurt dışına kaçırılır. Yerleştirmede amaçlanan, suç gelirini devlet fark etmeden kazancın sağlandığı ortamdaki uzaklaştırarak daha sonra kullanabilmektir. Eldeki kara para çok küçük parçalara ayrılarak çeşitli varlıklara dağıtılır. Bu aşama kara para aklamanın en zor kısmıdır¹⁴.

FATF 1996-1997 Kara Para Aklama Tipolojileri Raporu'na göre; açık deniz banka hesapları, ön şirketler, aday şirketler, nakit ile satın alınan varlıklar ve parasal araçlar, sahte faturalandırma, fonların karışımı, karşılıklı alacak ve borçlanma yoluyla ayrıntılı faturandırma, mal veya kıymetli madenler gibi nakit dönüşümlü işlemleri yerleştirmede uygulanmaktadır¹⁵:

¹² P. M. Nsundano, Comparative Legal Analysis Of The Contemporary Treatment Of Money Laundering Under The Jurisdiction Of Namibia and South Africa, Faculty of Law University of Namibia, Namibia, 2007, p.1.(**Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**).

¹³ IMLIB, "The Money Laundering Process", http://www.imlib.org/page4_mlproc.html (Erişim Tarihi: 18.07.2017).

¹⁴ Mark Kehoe, "The Threat of Money Laundering", 1996, https://www.tcd.ie/Economics/assets/pdf/SER/1996/Mark_Kehoe.html (Erişim Tarihi: 18.07.2017).

¹⁵ FATF "Financial Action Task Force on Money Laundering." 1997. <http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/1996%201997%20ENG.pdf> (Erişim Tarihi: 18.07.2017).

Kara para aklamada yerleştirme aşaması, nakdin kaynağından hareketi anlamı taşır. Bazen kaynak kolayca gizlenebilir ya da yanlış gösterilebilir. Bunu hem yerel hem de yurt dışı finansal kurumlar, kumarhaneler, mağazalar, büro değişimi ve diğer işletmeler yoluyla dolaşıma sokma işlemi izler. Kara para yerleştirmede para kaçakçılığı, banka kontrolünü ele geçirme, döviz borsaları, menkul kıymet araçları, fonların harmanlanması, varlık satın alma gibi yöntemler kullanılmaktadır.

1.5.2. Ayrıştırma/Katmanlama (Layering) Aşaması

Kara paranın ayrıştırılma aşamasında para sürekli devridaim halinde hareket ettirilmekte ve gönderildiği yerde sabit tutulmamaktadır. Para sürekli el değiştirerek ilk çıktığı kaynağa ulaşılması zorlaştırılmaktadır. Bu yolla kara para yasal kazanılmış para şekline dönüştürülerek kara parayı aklayan kişinin parayı kaybetmeden hem de yasal mış gibi ilerleyen zamanlarda kullanması sağlanmaktadır.

Ayrıştırma aşaması fonları yasa dışı kaynaklardan uzak tutmak için aklama aracı tarafından üstlenilen faaliyetleri tanımlar. Bu faaliyetler fonların kaynağını ve mülkiyetini gizleyen bir dizi karmaşık dönüşümler veya fon hareketlerini kapsar. Örneğin; fonlar yatırım araçlarının alımı ve satışı yoluyla yönlendirilebilir veya aklama aracı, fonları dünyadaki çeşitli bankalardaki bir dizi hesap aracılığıyla kolayca bağlayabilir. Vergi limanlarının, banka gizlilik bölgelerinin veya kara para aklamayla mücadele tedbirlerine katılmayan ülkelerin kullanılması, araştırmacıların para izini takip etmesini zorlaştırmaktadır.

1.5.3. Bütünleştirme/Entegrasyon (Integration) Aşaması

Bütünleştirme aşaması kara paranın aklanmasındaki son aşamadır. Yerleştirilen ve ayrıştırılan kara para yasal yatırımlara, faaliyetlere yönlendirilerek ekonomiye entegre edilir. Bu entegrasyon hem uluslararası hem de ulusal pazarda gerçekleştirilir. Çeşitli yöntemler kullanarak yerleştirilen kara para arsa, arazi, bina alınarak ekonomiye dâhil edilir. Böylelikle kara para yasal zemine oturmuş olur. Tam tersi de söz konusu olabilir. Yasal zemindeki para çekilerek terör örgütlerine transfer edilir. Terörist faaliyetlerin kullanımına sunulur.

Kara paranın entegre edilmesi için göstermelik, paravan işletmeler, yasal casino ve kumarhaneler, döviz büroları aracılığıyla yabancı paranın milli paraya vrilmesi gibi yöntemler söz konusu olabilmektedir. Bu aşamada yasa dışı yolla yada suç sonucu elde edilen gelirlerin kişinin çıkarları için kullanması söz konusudur. Bu para farklı yollarla kullanılabilir. Nakit olarak elde tutulabileceği gibi büyük bedellere

sahip mal alımı, belirlediği banka hesaplarına yatırma, borsada kullanma şeklinde de kullanılabilir.

1.6. KARA PARA AKLAMA YÖNTEMLERİ

Çok sayıda kara para aklama tekniği bulunmaktadır. FATF'ın sürekli güncellenen raporlarında bu durum sürekli yenilenerek, farklı yöntemler bulunarak, daha aktif ve sistemli bir aklamaların farklı versiyonlarının bulunması yoluna gitmektedir. Kara para aklamaya ilgili olarak aklayıcılar çok sayıda yöntem kullanmaktadırlar. Belli başlı yöntemler aşağıda incelenmiştir.

1.6.1. Şirinler (Smurfing) Yöntemi

Bu yöntemde yasa dışı yollardan elde edilen nakit paranın yurt dışına çıkarılması ya da ekonomiye katılması bu paraların farklı bankalar ya da diğer finansal kuruluşlara birden fazla kişi tarafından yatırılması için bölünmesidir. Çok büyük tutarlar çok sayıda kişi adına dikkat çekmeyecek tutarlarla çeşitli bankalara yatırılır. Burada amaç yasa dışı gelirin kaynağından uzaklaştırılması ve kaynağına ulaşılmasının zor ya da imkânsız hale getirilmesidir.

Türkiye'de olduğu gibi özellikle kara para aklamaya ciddi mücadele veren ülkeler finansal kurumlarda belirli bir tutarın üzerindeki işlemlerin mücadeleye yetkili kuruluşa bildirimini zorunlu kılmaktadır. Kara para aklayıcısı bu yöntemle bu limitin altında bir işlem gerçekleştirerek dikkatleri üzerinden çekmiş olmaktadır. Finansal kurumlara para yatıran kişiler birbirinden ilgisiz hatta aralarında kilometre mesafe bulunan yerlerde ikamet eden kişiler olabilmektedir. Dolayısıyla yetkililerin dikkatini çekmemekte ve bu kişiler arasında bir ilişki kurulamamaktadır. Tedbirler Hakkında Yönetmeliğinde Türkiye'de nakit işlem limiti 20.000 TL olarak belirlenmiştir.

1.6.2. Parçalama (Structuring) Yöntemi

Yasa dışı yollarda elde edilen nakit paranın dikkat çekmeyecek şekilde dağıtılması için yeterli sayıda kişi bulunamayabilir. Parçalama yöntemiyle yasa dışı gelir dikkat çekmeyecek para miktarlarına bölünerek işlem yapılır. Bu yöntem parçalama yöntemi adını alır. Smurfing yönteminde olduğu gibi bu yöntemde de bölünme yöntemi kullanılmaktadır. Ancak Smurfing yönteminde çok sayıda kişiye az miktarlar halinde bölünürken bu yöntemde kişi sayısına bakılmaksızın çok sayıda küçük miktar bu kişilere bölünmektedir.

1.6.3. Vergi Cennetleri (Kıyı Bankacılığı -Offshore)

Kıyı bankacılığı ya da vergi cennetleri olarak adlandırılan ve bazı ülkelerde faaliyet gösteren bankalara yasa dışı yolla elde edilen gelirler yatırılmaktadır. Kontrolün olmadığı, gelirin kaynağının araştırılmadığı ülkeler bunun için kullanılmakta ve yasa dışı faaliyetlere zemin hazırlamaktadır. Bu tür bankalar genel olarak serbest bölgelerde kurulmaktadır. Serbest bölgede faaliyet yürüttükleri için bulunduğu bölgenin kanunlarına tabi olmamaktadırlar. Terör örgütleri bu tür bankaları belirleyerek yasa dışı kazançlarını bu bankalar aracılığıyla rahatlıkla aktarabilmektedirler. Ulusal mevzuat dışında tutulduğundan vergi cenneti olarak anılmaktadırlar.

Vergi cenneti olarak anılan ülkeler yurt dışı yatırımcıları çekmek amacı güderek ulusal mevzuatla belirlenen oranların çok altında vergi oranlarıyla vergi mükelleflerinin vergi kaçırma ya da vergiden kaçınmalarına yönelik imkânlar tanıyan bölgelerdir. Verginin düşüklüğü, vergi kaçırmaı kolaylaştırması bu bölgeleri daha cazip kılmaktadır.

1.6.4. Göstermelik İşletmeler

Satış gelirlerinin tespit edilmesi zor ya da imkânsız olan çeşitli işyerleri kurularak kara para aklama yoluna gidilebilir. Bu işletmeler köfteci, dönerci, çay bahçesi gibi gelir akışının çok olduğu ancak tespitinin zor olduğu işletmeler şeklinde kurulurlar. İşletmeler bu faaliyetleri gerçekten yürütebileceği gibi var olmasına rağmen müşteri sayısı az ya da hiç olan işletmeler olabilmektedir. Bu tarz işletmelerin kurulması ve seçilmesinde amaç muhasebeleriyle ilgili denetimin zorluğudur. Çünkü işletmede ne kadar köfte ya da bu köfteyle birlikte ne kadar içecek satıldığının bilinmesi hemen hemen imkânsıza yakındır. Böylelikle yasa dışı faaliyetler sonucu elde edilen gelir bu işletmelerin gelirlerine kolayca karıştırılabilmektedir. Yasa dışı gelir, kayıt dışı ekonomide saklanması kolay ve yasal mevzuatlara uydurularak sisteme dâhil edilir ve böylece kayıt dışı ekonomiden istifade ediliyor.

Göstermelik işletmelerin en büyük özelliğinin doğrudan doğruya nakit parayla çalışmalarıdır. Dolayısıyla alınan nakit paraların ne kadarının muhasebe belgeleriyle gösterildiği tespit edilememektedir. Bu da yasa dışı yollardan elde edilen kazancın bu gelirlere dâhil edilmesini kolaylaştırmaktadır.

1.6.5. Paravan-Hayali Şirketler (Frontal Companies)

Paravan şirketler göstermelik şirketlerden farklılık gösterir. Göstermelik şirketler genellikle yasalar çerçevesinde kurulan ve faaliyet gösteren işletmelerdir. Paravan şirketlerse genellikle kâğıt üzerinde vardır ve yurt dışında kurulur. Hizmet verdikleri herhangi bir büro ya da fiziksel işletme bulunmaz. Bu tür şirketler gerçekte var olmayan bir malın satışı gerçekleştirilmiş gibi göstererek kara parayı satın alım yapılmış gibi görülen kişinin hesabına aktarırlar. Bu tür şirket kurucuları da parayı aktaranlar da aynı kişiler olmakla birlikte şirketler birbirinden alakasız ve ilişkilendirilmesi mümkün olmayan kişiler adına kurulur. Zaman zaman bu şirket sayısı birden fazla olur. Para bu şirketler arasında dolaştırılarak ilk kaynağı ortadan kaybedilmeye çalışılır. Çoğunlukla da kara paranın aklanmasında başarıya ulaşılan bir yöntemdir.

1.6.6. Nakit karşılığı kredi yöntemi

Burda ise; yasa dışı yollardan elde edilen gelir bir finansal kuruluşa yatırılmakta ve bu gelir sahibine kredi olarak geri dönmektedir. Oto finansman borç yönteminde para aklayıcısı elindeki nakdi bir kıyı bankasına yatırır. Sonrasında kendi ülkesinde bu hesabını karşılık göstererek kredi talebinde bulunur. Kredisini çekerek kullanır. Ancak sonrasında bu krediyi ilgili bankaya ödemez. Banka karşılık gösterilen paraya el koyarak kredisini tahsil eder. Böylelikle aklayıcı parasını hem aklamış olur hem de parasını kaybetmemiş olur. Bu yöntemle kendi gelirini borç şeklinde gösteren kara para aklayıcısı hem parasını elinde tutmakta hem de borçlanmış gibi göstererek bundan fayda sağlamaktadır.

1.6.7. Döviz Büroları ve Borsalar

Kara parayı döviz olarak elinde bulunduran kişi döviz büroları aracılığıyla bu parayı milli paraya çevirerek aklamaktadır. Çok yüksek tutarlardaki dövizler, bürolar tarafından nakde çevrildikten sonra müşterinin banka hesabına da yatırabilmektedir. Böylelikle yastık altı para olarak da gösterebileceği bu parayı döviz bürosunu kullanarak güvence altına almaktadır. Dövizin yerel paraya çevrilmesi yoluyla kara para yasal bir zemine oturtulmuş olmaktadır.

Bir başka yöntem ise nakit parayla borsada yatırım yapılarak sonrasında elde bulunan hisseleri satıp nakde çevirme işlemi yapılmaktadır denilebilir. Ayrıca günümüzde kullanım alanı gittikçe yaygınlaşan türev piyasalar da bunun için

kullanılabilmektedir. Ancak bu piyasalarda kara para aklamaya yönelik faaliyetlerle ilgili tespit edilmiş bir sistem yoktur.

1.6.8. Kumarhane ve Casinolar

Kara para aklamada kullanılan araçlardan birisi de kumarhane ya da casinolardır. Bu yöntemde kara parayı elinde bulunduran kişi internet yoluyla ya da fiziksel mekânlarda kumara para yatırmaktadır. Birkaç el oyun oynadıktan sonra parasını yerel banka hesabına aktarmaktadır. Mekânlarda oynanması halinde ise oyun fişi satın alınmakta yine birkaç oyun oynadıktan sonra bu fişler nakde çevrilmektedir. Bu tür durumlarda kara para aklayıcısı yasal zemine oturtmak amacıyla nakit para yerine çeki tercih etmektedir. Kumarhane ya da casino ödenecek bedeli çek şeklinde müşterisine sunmaktadır. Kumarhaneler ve casinolar yanında şans oyunları olarak nitelendirilebilecek piyango biletleri, dövüş kulüpleri, at yarışları da kara para aklamada benzer şekilde sıkça kullanılan araçlardır. Türkiye’de 10 Şubat 1998 tarihinden itibaren kumarhane ve casinolar aracılığıyla kara paranın aklanmasını önlemek amacıyla tüm casinolar kapatılmıştır. Ayrıca internet aracılığıyla yurt dışındaki firmalarda oyun oynanmasının engellenmesi amacıyla bankalar hiçbir şekilde para transferine izin vermemektedir.

1.6.9. Hayali İthalat ve İhracat

1980’li yıllarda Türkiye’de çokça konuşulan ancak günümüzde gittikçe azalan hayali ithalat ya da ihracat da kara para aklamak amacıyla kullanılan bir yoldur. Devlet tarafından ülke içinde ürünlerin yurt dışına satılmasını teşvik etmek amaçlı ihracat faaliyetlerinde vergi iadesi işlemi kötüye kullanılarak vergi kaçırma yoluna gidilmektedir. Gerçekte var olmayan ya da değeri çok düşük olmakla birlikte yurt dışına yüksek faturalar karşılığı satışı gerçekleşmiş gibi gösterilen mallar karşılığında vergi iadesi alınmaktadır. Bu yolla hem ödenmesi gereken vergiden kaçılmakta hem de olmayan bir işlem için devletten iade alınmaktadır. Devlet çift yönlü zarara uğratılmaktadır. Hayali ithalat ve ihracat işlemi genel olarak yurt dışındaki paravan şirketler kullanılarak gerçekleştirilmektedir.

İthalat için de benzer bir işlem yapılabilmektedir. Yurt dışından satın alınan bir mal yurt içindeki para aklamada kullanılan şirkete yüksek meblağlarla satılabilir. Mal bedeli ile satış bedeli arasındaki kara para aklanmış olmaktadır.

1.6.10. Fonların Fiziken Ülke Dışına Kaçırılması (Currency Smuggling)

Para kaçakçılığı olarak da adlandırılabilen bu yöntemle nakit para doğrudan doğruya yurt dışına kaçırılmaktadır. İnternet ve internetle birlikte bankacılığın da gelişmesiyle bu yöntem çok tercih edilmemektedir.

Yasa dışı faaliyetlerle elde edilen kazanç gelirleri, bavullarla, çantalarla, hediyelik eşya görünümlü paketler içinde uçak, otobüs gibi ulaşım araçları kullanılarak yurt dışına çıkarılmaktadır. Kara para aklayıcısı açısından riskli bir yöntem olan bu yöntem günümüzde hala kullanılmaktadır.

1.7. TÜRKİYE'DE KARA PARANIN AKLANMASIYLA İLGİLİ MEVZUAT

Türkiye'de kara para aklamaya ilgili çok sayıda kanun, yönetmelik, yönetmeliklerde yapılan değişikliklere ilişkin yönetmelik, MASAK Tebliği yanında uluslararası Mutabakat Muhtırası, ülkelerle yapılan ikili ve çok taraflı işbirliği anlaşması bulunmaktadır.

1.7.1. 4208 Sayılı Kara Paranın Aklanmasının Önlenmesi Kanunu

Türkiye, globalleşen ekonomi ile birlikte birçok alternatif avantajların yanında dezavantajları da içeriğinde barındıran Viyana Konvansiyonunu mecburi olarak onaylamış ve üyesi bulunduğu FATF tavsiye kararlarına uyma mecburiyeti sebebiyle yasal düzenlemeleri yapmak zorunda bırakılmıştır. Türkiye'de kara para aklama ile ilgili yürürlüğe giren ilk kanun 4208 sayılı kanundur. 13 Kasım 1996 tarihinde kabul edilerek 19 Kasım 1996 tarih ve 22822 Sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

5549 Sayılı "Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun"un 26'ncı maddesiyle 4208 sayılı Kanun yürürlükten kaldırılmıştır. 4208 Sayılı kanunda kara para kavramı ve kara para aklama kavramları kullanılmıştır. 5549 Sayılı kanunda ise, suç gelirleri kavramı kullanılmıştır. Günümüzde geçerli olan kanun 5549 Sayılı kanundur.

1.7.2. 5549 Sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Kanunu

5549 Sayılı kanun 18 Ekim 2006 tarih ve 26323 Sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Kanun'da suç geliri "suçtan kaynaklanan mal varlığı

değeri” olarak tanımlanmıştır. Aklama suçu ile ilgili olarak “ 26.9.2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 282’nci maddesinde düzenlenen suç” denilmiştir¹⁶.

Bankaların, Suç Gelirlerinin Aklanmasının engellenmesine yönelik gerekli uyum ve tedbirler alması gerekir. Aşağıda bunlar sırasıyla irdelenmiştir;

a) Kimlik Tespiti

Kanun’un 3’ncü maddesine göre; yükümlüler, kendileri nezdinde yapılan ya da aracılık yaptıkları işlemleri yapmadan önce işlem yapanların kimliklerini tespite zorunludur. Ayrıca bir başkasının nam ya da hesabına işlem yapılıyorsa bu kişilerin de kimliklerinin tespit edilmesi zorunludur. Kimlik tespitine yönelik belge düzenlenmesine ilişkin işlemler için Maliye Bakanlığı yetkili olarak iştirak edilmiştir. Kimlik tespiti ve aklama suç tespitlerine yönelik işlemlerin belirlenmesi gereken usul ve esaslar yönetmelikler ile belirlenmektedir.

Tedbirler Yönetmeliğinin 5’nci maddesinde sürekli iş ilişkisi tesisinde tutar gözetmeksizin kimlik belirleme esasları şöyle belirlenmiştir:

- Bankacılık işlemlerinde birbirleriyle ilgili işlem tutarı ve birbirleriyle zincirlenmiş işlemlerin toplam tutar oranı yirmi bin TL ve üstü olduğunda,
- Online transfer, havale, eft işlemlerinde, işlemlere tabi tutar ile birlikte bağlantılı birden fazla işlem toplam tutarı iki bin TL ve üstü olduğunda,
- Bankacılık işlemlerinde, şüphe uyandıran ve göz önünde bulundurulması gerektirilen anda tutar gözetmeksizin,
- Bankanın, müşterinin bilgilerinin yeterliliğinden ve doğruluğundan şüphe uyandıracak şekilde açıklayamaması gerektiren durumlarda tutar gözetmeksizin, müşterinin kimlik bilgilerine ilişkin bilgileri almak ve bilgilerinin teyit edilmesi yordamıyla müşterilerinin adına ve hesabına hareket edenlerinin bilgilerinin tespit etmek zorundadır.

b) Şüpheli İşlem Bildirimi

Şüpheli işlem bildiriyle ilgili düzenleme 5549 Sayılı Kanun’un 4’ncü maddesinde yapılmıştır. Yapılan işlemin yasa dışı yollardan edinildiğine ya da kullanıldığına dair bir şüphe oluşması halinde MASAK’a şüpheli işlem bildiriminin

¹⁶ T.C. Resmi Gazete, 26323, 18 Ekim 2006.

yapılması zorunludur. Bu bildiri yapanlar Şüpheli işlem ile ilgili olarak yargılama sÖz konusu olması halinde mahkeme dışında taraflar dışında hiÇ kimseye aÇıklama yapmak zorunda olmadıkları gibi gizli tutulması zorundadırlar. Şüpheli bildirim esasları Tedbirler YÖnetmeliği ile belirlenmiştir.

Şüpheli bir işlem, tutara bakılmaksızın yÖkÜmlÜler tarafından MASAK Başkanlığı'na bildirilmek zorundadır. Bildirilecek olan bu Şüpheli işlem tiplerini belirlemeye MASAK Başkanlığı yetkilidir.

Tedbirler YÖnetmeliğinin 28'nci maddesine gÖre; Şüpheli işlem bildirmekle yÖkÜmlÜ olan kişiler karŐılaŐtıkları Şüpheli işlemlerle ilgili olarak Öncelikle kendi imkânları doğrultusunda işlemlerle ilgili bilgi toplayarak işlem tarihinden itibaren en geÇ on iş gÜnünde bu durumu bildirirler. MASAK, bildirim kayıtlara alındığına dair bildiri yapanın bilgi verilir. Olay gerŐekleŐtikten sonra yeni bulgulara ulaŐılması halinde bunun da ek form aracılığıyla bildirilmesi gerekmektedir.

c) Uyum Programı Oluşturulması

Uyum YÖnetmeliğine (UY) gÖre: Bankalar (Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası ile kalkınma ve yatırım bankaları hariÇ), Sermaye piyasası aracı kurumları, Sigorta ve emeklilik Şirketleri, Posta ve Telgraf Teşkilatı Genel MüdürlÜĞüne (Bankacılık faaliyetiyle sınırlı olmak üzere), uyum programı oluŐturma yetkisi tanınmıştır. Uyum programı kapsamında kurum politika ve prosedürleri belirlenerek uyum birimi oluŐturularak uyum gÖrevlisi atanır¹⁷.

d) Uyum GÖrevlisi Atanması

5549 Sayılı Kanunun 5'inci maddesiyle Maliye Bakanlığı'na, globalleşen ekonomide yer alan uluslararası ekonomik kararlara uygun olarak yÖrÜrlÜĞe konulan mevzuatla oluşturulan yÖkÜmlÜlÜklere uygun hareket etmek amacıyla 'uyum gÖrevlisi' atama yetkisi verilmiştir. Atanacak bu gÖrevli idarİ düzeyde tayin edilecektir. Bu atama uyum programı kapsamında yer almaktadır.

e) Bilgi ve Belge Verme YÖkÜmlÜlÜĞÜ, Muhafaza ve İbraz, Devamlı Bilgi Verme, Elektronik Tebligat

5549 Sayılı Kanun'un 7'nci maddesine gÖre; kamu kurum ve kuruluşları, gerÇek ve tüzel kişiler ile tüzel kişiliği olmayan kuruluşlar, Başkanlık ve denetim elemanları

¹⁷T.C. Resmi Gazete, Sayı 26999, 16 Eylül 2008.

tarafından istenilen her türlü bilgi, belge, kayıt ve şifrelerin verilmesi zorunludur. Savunma hakkı haricinde herhangi bir bahaneyle bu sorumluluktan kaçınılmaz. Tedbirler Yönetmeliğine göre; aciliyeti olanlar hariç istenen bilgi ve belgelerin yazılı olarak istenmesi, yedi günden az olmamak üzere süre tanınması, sözlü taleplerde bu talebin mutlaka yazıyla teyidi zorunludur. Yükümlüler şüpheli işlemlerle ilgili her türlü bilgi ve belgeyi sekiz yıl saklamak ve yetkililer tarafından istenmesi halinde ibraz etmek zorundadır. Yükümlüler ayrıca Bakanlık tarafından belirlenen tutarları aşan işlemlerle ilgili MASAK'ı düzenli olarak bilgilendirmek zorundadır. Yine 5549 sayılı Kanun gereği tebligatlar elektronik yolla tebliğ edilebildiği gibi aynı yolla cevap istenebilir.

1.7.3. 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu

5549 Sayılı Kanunda 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 282'nci maddesine atıf yapılarak ilgili maddede yer alan suçları aklama suçu saymıştır. "Suçtan kaynaklanan mal varlığı değerlerini aklama" başlıklı maddeye göre;

En az altı ay hapis cezasını gerektiren mal varlığı değerini yurt dışına çıkaran, gayrimeşruluğunu gizlemeye çalışan, meşru olduğu yönünde yalan beyanda bulunan kişiler üç yıldan yedi yıla kadar hapis cezası alır. Bu suça katılmamakla birlikte malın durumunu bilerek satın alan, bulunduran ya da kullanan kişi iki yıldan beş yıla kadar ceza alır. Suçu işleyen kişi kamu görevlisi ya da bir meslek sahibi ise, ceza yarı oranında arttırılırken suç işlemek amaçlı bir örgüt için yapılması halinde ceza bir kat arttırılarak uygulanır¹⁸.

TCK, yurt dışına çıkarılan mal varlığı değeri 6 ay hapis cezasını gerektirmesi halinde, ilgili mal varlığının gayrimeşru olduğunun gizlenmeye çalışılması ya da meşru olduğuyula ilgili yalan beyan verenlere 3 yıldan 7 yıla kadar hapis cezası öngörmektedir. Her ne kadar suça iştirak etmese de ilgili malı bile isteye satın alan, bulunduran, kullanan kişi ya da kişiler de 2 yıldan 5 yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılmaktadır. Suçu işleyen kişi ya kişiler kamu görevlisiyse ya da herhangi bir meslek grubuna dâhilse bu kişilerin cezaları öngörülen cezaların yarısı oranında arttırılarak uygulanmaktadır. Eğer suç; bir örgüte bağlı olarak işleniyorsa ceza bir kat arttırılmaktadır.

¹⁸ T.C. Resmi Gazete, Sayı 25611, 12 Ekim 2004.

İKİNCİ BÖLÜM

KARA PARA AKLAMA İLE TERÖRİZMİN FİNANSMANI İLİŞKİSİ

Kayıt dışı ekonominin yasa dışı faaliyetler ayağını oluşturan faaliyetlerden birisi de terörizmdir. Terörizm yalnızca ulusal değil uluslararası bir sorundur. Terörist gruplar faaliyetlerini sürdürebilmek için finansal kaynaklara ihtiyaç duyarlar. Bu ihtiyaçlarını destekçi bazı ülkeler ya da kara para ile karşılarlar.

2.1. TERÖRİZM KAVRAMI VE TARİHÇESİ

"Terörizm" ve "terörist" terimleri nispeten yakın tarihlidir; Terörizmin anlamı "Fransız Akademik Sözlüğü"nü 1798 yılı ekinde "terör sistem rejimi" olarak yer almıştır. 1796'da yayınlanan bir Fransız sözlüğüne göre, Jakobenler zaman zaman kendileri hakkında olumlu bir şekilde konuşup yazarken bu kelimeyi kullandı; 9 Thermidor'dan sonra (Fransız Devrim Takviminin on birinci ayı) "terörizm" ceza gerektiren bir taciz dönemi haline geldi. Dönemin İngiltere'ye ulaşması uzun sürmedi; Burke, 1795 yılında yazılmış ünlü bir cümlede "insanlara karşı gevşetilen binlerce cesur terörist" hakkında yazdı. O dönemde terörizm, Fransız Devrimi dönemine, 1793 Mart'ından 1794 Temmuz'a kadar geniş bir yelpazede konuşulma dönemine atıfta bulundu ve "terör saltanatı" ile eş anlamlıydı. Daha sonra sözlüklerde terör sistemi olarak daha geniş bir anlam kazanmıştır. Bir terörist, zorla göz korkutmasıyla görüşlerini arttırmaya çalışan herkeste. Daha da yakın bir tarihte "terörizm" ("gerilla" gibi) pek çok farklı anlamda neredeyse anlamsız hale gelmiş, hemen hemen her türden ve şiddet içeren bir siyasi eylemi kapsayacak şekilde kullanılmıştır. Siyasi terörizm araştırmasına karşı sıkça kullanılan argümanlardan birine göre, tarih boyunca birçok insan öldürüldü ve hükümetler tarafından işlenen suçlardan ötürü terörizmden ziyade daha çok hasar meydana geldi¹⁹.

Uluslararası alanda tam olarak kabul görmüş bir terörizm kavramı bulunmamaktadır. Literatürde terörizm kavramıyla ilgili yüzlerce tanıma rastlamak mümkündür.

Schmid (2011); "Terörizm Araştırmaları El Kitabı-Handbook of Terrorism Research" adlı kitabında çeşitli araştırmacılar tarafından yapılan 250'den fazla terörizm tanımına yer vermiştir. Tanımlarda ortak olarak ortaya çıkan noktalar; ayırım gözetmemesi, siviller üzerinde yoğunlaşması, kamu düzenini bozmak amacının olması gibi noktalardır²⁰.

¹⁹ Walter Laqueur, *A History of Terrorism*, Little Brown and Company, 3. Edition, New Jersey, 2001, p..6.

²⁰ Alex P. Schmid, *The Routledge Handbook of Terrorism Research*, Routledge, Oxon, 2011, p.39.

Yetmiş üç akademik çalışmada en düşük ortak paydalarına dayanarak yapılan terörizm tanımlaması, "siyasi açıdan motive edilmiş, tanıtımın peşinde önemli bir rol oynadığı tehdit veya güç veya şiddet kullanımını içeren bir taktiktir" şeklindedir²¹.

Terörizm, terör örgütlerinin bir ideoloji etrafında topluluk yaratarak eylemlerini gerçekleştirebilmek için her türlü yasa dışı faaliyetlerinin finansını sağlayarak belirledikleri siyasi, ekonomi ve sosyal düzeydeki yaptırımlarını kabullendirmek veya değiştirmek amaç ve stratejilerini gerçekleştirmek, bazen de bir başka ülkenin çıkarları için çalışmasıdır.

Terörizmi diğer şiddet olaylarından ayıran belli başlı karakteristik özellikler bulunmaktadır. Bu özellikler şöyle sıralanabilir:

- Terör eylemleri önceden ve halka yüksek seviyede korku salmak için tasarlanır.
- Belirli bir kişiyi hedeflemez. Hedefte daha büyük, ses getirecek kitleler vardır.
- Terörist örgütler sivilleri de hedef olarak görür. Rastgele saldırır ve seçtikleri hedefler semboliktir.
- Terörist eylemlerin önceliği saldırı yapılan ülke ya da ülkelerin hükümetlerinin, o bölgede yaşayan toplulukların ya da belirli sosyal grupların politik davranışlarını etkilemektir.

Terörizmin geçmişi çok uzun bir zamana dayanmakla beraber sistematik olarak analiz edilmesi kısa bir geçmişe dayanır. Analize dayalı literatür yaklaşık 40 yıl gibi kısa bir süreyi kapsar. Akademik kitapların, makalelerin ve diğer çalışmaların yayınlanması 2001 Amerika saldırısıyla hızlanmıştır. Batılı ülkeler bu tarihten itibaren terörizmin etkisini hissetmeye başlamışlardır. Terörizmle ilgili çeşitli kaynaklar bulunmasına rağmen literatüre yerleşen birkaç görüşe rastlamak mümkün olmaktadır. Literatüre göre terörizm kesin bir tanımının yapılması neredeyse imkânsızdır. Bir bölgenin yoksulluğu, ekonomik yetersizlikleriyle terörist faaliyetler arasında bağlantı zayıftır. Terörist için tam olarak şudur denilemez. Tam olarak tanımlanmış belli başlı özellikleri yoktur²².

Terörizm kavramının tanımlanmamasının altında çeşitli nedenler yatmaktadır. Bunların başında siyasal nedenler gelmektedir. Devletlerin terörist ve terörizm kavramına farklı bakış bu yaklaşımları farklılaştırmaktadır. Bazı devletler kendi politik

²¹ Alex P. Schmid, "Terrorism - The Definitional Problem", *Case Western Reserve Journal of Internal Law*, 2004, Volume:36, Issue:2, pp.375-419, p.381.

²² Dipak K. Gupta, *Exploring Roots of Terrorism*, Routledge, Oxon, 2005, p.16.

fikirlerini benimseyen örgütleri terörist kabul etmezken aksi yönde fikirleri benimseyen ya da savunanları terörist örgüt olarak kabul etmektedirler. Bu da dünya çapında belirli bir terörizm kavramının oluşturulmasında engel olarak ortaya çıkmaktadır. Tüm dünya ülkelerinin toplumlara zarar veren eylemlere terörist eylemler ve bunları yapan kim olursa olsun terörist, terör örgütü kabul ederek, ortak bir görüş benimsemeleri terörün engellenmesinde önemli bir noktadır.

2.1.1. Dünyada Terörizm Tarihçesi

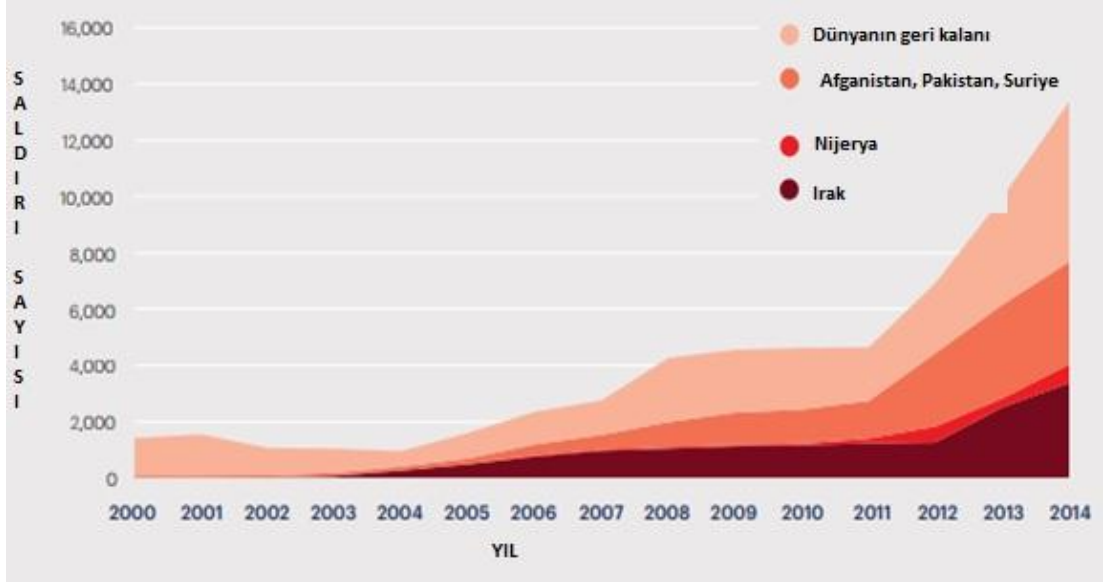
İki bin yıl önce, Zealots Sicarii, Yahudi ve özellikle Kudüs'teki Roma vatandaşlarını, sömürge yönetimine son vermek için öldürmüştür. Filistin'in Roma valisi, zamanın bu "teröristleri"ne karşı tüm fanatiklerinin ölümünü emrederek, Yahudilere Kudüs'ü yasaklayarak İkinci Tapınağı yok etmiştir. Tarih, fanatiklerin "teröristler" mi yoksa "özgürlük savaşçıları" mı olduğunu açıklığa kavuşturamamıştır²³.

İnsanlık tarihi kadar eski bir geçmişi bulunan terörizmin modern anlamıyla ortaya çıkışı yeni bir durumdur. Modern terörizm uluslararası sistem ve politikaların gelişimiyle paralel gelişmiştir. Uluslararası sistem ya da politikalarda meydana gelen değişikliklere bağlı olarak terörizmin şekli, yöntemi, uygulamaları ve hedef kitleleri değişmektedir.

Bu da terörizmle anlık mücadeleyi ya da sürekli bir mücadele yöntemini oturtmayı zorlaştırmaktadır. Çünkü herhangi bir terörist eylemin nerde, ne zaman, kim tarafından ve nasıl yapılacağı, amacının ne olduğu önceden tahmin edilememektedir. 2000-2014 yılları arasında yaşanan terör saldırıları ve yaşandığı bölgeler Şekil 2.1'de görüldüğü gibidir²⁴.

²³ M. Cherif Bassioun, "Assessing Terrorism into the New Millenium", *DePaul Bus Law Journal*, 1999, Volume: 12, Issue: 1, 1-20, p.1-3.

²⁴ Institute For Economic &Peace (IFE) .*Global Terrorism Index 2015*. 2015, p.18.

Şekil 2. 1. Dünyada Terör Saldırıları (2000-2014)

Şekil 2.1'e göre terör saldırılarında yıllara göre artış en fazla Irak'ta yaşanmıştır. 2013 yılında terörist olaylarda yüzde 54'lük bir artış gerçekleşmiştir. 2014 yılında tüm saldırıların yüzde 57'si Irak, Pakistan, Afganistan, Nijerya ve Suriye'de gerçekleşmiştir. Kalan %43 ise diğer dünya ülkelerinde yaşanmıştır²⁵.

2.1.2. Türkiye'de Terörizmin Tarihçesi

Türkiye Cumhuriyeti kurulduğu andan itibaren geçen süre zarfında bir kısmı Osmanlı İmparatorluğu'ndan miras kalan ve eski ideolojinin devamı niteliğini benmişmiş, bir kısmı Cumhuriyetin Kuruluş İdeolojisi'ne yönelen tepki kaynaklı, bazıları da ülkenin bulunduğu coğrafyadan kaynaklı olarak ortaya çıkan terörizm tehditleriyle karşı karşıya kalmıştır. Türkiye terör olaylarından dolayı on binlerce insanını kaybetmiş, çok daha fazla insan yaralanmış ya da sakat kalmıştır. Can kaybı yanında ekonomik kayıplar da yaşamıştır.

Yalnızca 1984 sonrasında yaşanan etnik/ayrılıkçı terörizme ait faturanın 100 Milyar Doların üstünde olduğu tahmin edilmektedir. Türkiye'de 1984-2004 yılları arasında yaşanan terör olayı sayısı 51.500 civarındadır. Yaşanan bu olayların yaklaşık %43'ü (22.000) etnik/ayrılıkçı terör olaylarından oluşmaktadır. Türkiye'nin yaşamış olduğu terörizm tehditleri kronolojik olarak sistematik bir şekilde getirildiğinde genel kabulle; 1970-1980 yılları arasında ideolojik terörizmin ("sağ-sol çatışması"); 1980'lerden sonra etnik terörizmin (PKK terörizmi); 1990'lı yılların sonundan itibaren

²⁵ Institute For Economics & Peace. Global Terrorism Index 2015. <http://economicsandpeace.org/wp-content/uploads/2015/11/Global-Terrorism-Index-2015.pdf>, 2015, p.18.(Erişim Tarihi: 11.11..2015).

de radikal İslami terörizmin "Tevhid-i Selam (Kudüs Ordusu), Hizbullah, El Kaide, İŞİD" tehdidiyle karşılaşmıştır²⁶.

Kongar'a (2005) göre; Türkiye'de terörizm altı aşamada gerçekleşmiştir. Bu aşamaları şöyle ifade etmiştir²⁷:

- Türkiye 1960'ların sonunda başlayan dış destekli bir Ermeni Terörü dalgası ile karşılaştı ve pek çok değerli evladını bu teröre kurban verdi.
- Daha sonra 1980 öncesinde, içinde Sünni-Alevi çatışmasını da barındıran, ana eksenini göççizm ve milliyetçilik bağlamında ortaya çıkan bir sağ-sol çatışması terörü yaşadı.
- Üçüncü terör dalgası 1980'lerin sonunda başlayan ırkçı bölücü terör olarak ortaya çıktı.
- Bu terör devam ederken, dördüncü bir terör dalgası, dış destekli Radikal İslamcı Terör Türkiye'yi vurdu pek çok değerli yazar ve düşünürümüz bu teröre kurban verildi.
- Beşinci terör dalgası, gerisinde yine Radikal İslamcı Terör'ün yattığı "küresel terör" biçiminde ülkemizi vurdu.
- Şimdi hem Radikal İslamcı çizgide varlığını sürdüren "küresel terör" tehdidiyle, hem de etnik-bölücü terörün yeniden yükselişleriyle Türkiye karşı karşıyadır. Bu durum, Türkiye'nin karşı karşıya olduğu altıncı terör dalgasıdır.

Institute For Economics & Peace (IFE) tarafından 2017 yılı Kasım ayında yayımlanan Küresel Terörizm Endeksine göre Türkiye terörizmden etkilenen ilk on ülke arasında yer almaktadır. İlk sırada Irak gelmektedir. Irak'ı sırasıyla Afganistan, Nijerya, Suriye, Pakistan, Yemen, Somali, Hindistan, Türkiye ve Libya izlemektedir. 2000-2014 yılları arasında Türkiye'de terörden ölenlerin sayısı hızla artmakla beraber yıllık ortalama ölüm sayısı 15 olarak bildirilmiştir. Türkiye'de terör yüzünden ölenlerin sayısı 2016 yılında 2015 yılının neredeyse iki katına çıkmıştır. İki büyük Kürt milliyetçi grubu, Kürdistan Kurtuluş Partisi (PKK) ve Kürdistan Özgürlük Şahinleri (TAK) 2016 yılında 132 kişinin ölümüne sebep olmuştur. Ancak PKK, baskın grup olma özelliğini korumuştur. Bu grup Türkiye'de terör yüzünden ölenlerin dörtte üçünden sorumludur. 2014 yılında 13 olan ölüm sayısı 2015'te 174'e yükselmiştir. 2016 yılında ölümlerin yüzde 61'i terörizm ölümlerinin yüzde 39'unu temsil etmektedir. Türkiye'de terörist saldırıda bulunan diğer bir grup da ISIL'dir. Toplu ölümlerin yüzde 25'i bu örgüt

²⁶ Türkiye Barolar Birliği, **Türkiye ve Terörizm**, Türkiye Barolar Birliği, Ankara, 2006, s.531-532.

²⁷Emre Kongar, "Terör Ne Zaman Bitmez?", 2005, https://www.kongar.org/aydinlanma/2005/478_Teror_Ne_Zaman_Bitmez.php (Erişim Tarihi: 21.07.2017).

tarafından gerçekleştirilmiştir ve kişi sayısı 162'dir. 2016 yılında Atatürk Havalimanı'na yapılan saldırı ve Gaziantep'teki bir düğüne yapılan saldırı en önemlileridir. Düğüne katılanlardan 48 kişinin ölümüne sebep olmuşlardır. 2016 yılında Türkiye'de terörden ölenlerin sayısı 658, yaralananların sayısı 2.282 ve olay sayısı 364'tür.

2015 yılı itibariyle Emniyet Genel Müdürlüğü Terörle Mücadele Dairesi Başkanlığı'nın belirtmiş olduğu Türkiye'deki terör örgütleri şunlardır²⁸:

- Devrimci Halk Kurtuluş Partisi/Cephesi (DHKP/C)
- MKP (Maoist Komünist Partisi)
- TKP/ML – KONFERANS
- Marksist Leninist Komünist Parti (MLKP)
- PKK/KONGRA-GEL (Kürdistan Halk Kongresi-KHK)
- Kürdistan Devrim Partisi (PŞK)
- Kürdistan Demokrat Partisi/Bakur (PDK/Bakur)
- Hizbullah
- Hilafet Devleti (HD)
- İslami Büyük Doğu Akıncılar Cephesi (İBDA/C)
- Tevhid-Selam (Kudüs Ordusu)
- El Kaide Terör Örgütü Türkiye Yapılanması

2.2. TERÖRİZMİ OLUŞTURAN UNSURLAR

Terörizmin oluşumunda çok sayıda unsur bulunmakla beraber siyasal unsur, grup unsuru ve yeğlilik unsuru olmak üzere üç başlık altında toplanabilir.

2.2.1. Siyasal Unsur

Kullanım yeri ve şekline göre ideoloji tanımı farklılık göstermektedir. Tüm organizasyonların bir ideolojisi bulunabilir. Terörizm kapsamında ele alınan ideoloji "Olan düzeni değiştirmek için her türlü faaliyeti gerçekleştirmek için yasa dışı eylemlerden elde ettiği kazançları, yasal finans kaynaklar gibi göstererek hedef diye nitelendirdiği düşünceleri pratiğe dönüştürme işlemidir"²⁹.

²⁸ Coşkun Özen, "Terör ve Terörizm", 2015. <http://gaziemir.temad.org/baskanMesaj.php?id=opvxytyy> (Erişim Tarihi: 21.07.2017).

²⁹ Serdar Öztürk ve ve Kamil Çelik, "Terörizmin Türkiye Ekonomisi Üzerine Etkileri", *Alanya İşletme Fakültesi Dergisi*, 2009, Cilt:1, Sayı:2, 85-106, s.88.

Terör yaratan tüm faaliyetler kendini ve hareket şeklini tanımlama noktasında temel aldığı ideolojiyi esas almaktadır. Örgütün ideolojik yönü katı kurallarla korunarak sempati duyanların yada üyelerin bağlılığını arttırmak ve kalıcı kılmak için her türlü propaganda yapılmaktadır.

Tüm terör örgütlerinin kendilerine ait bir ideolojisi vardır ve bunu benimsemişlerdir. “Marksist- Leninist- Maoist ideolojileri, bölücü ideoloji, dini kaynaklı ideoloji gibi” benimsedikleri görüşlerden hareketle, örgütler amaçlarını bunlara göre şekillendirerek belirlemektedir³⁰.

Terör örgütleri belirledikleri ideoloji ve stratejiyle ülkedeki rejimi değiştirme talebinde bulunabildikleri gibi devlet/hükümet politikasını da etkilemek istemektedirler. Ayrıca ülke topraklarını bölerek bu bölgede yeni devlet kurma talebinde de bulunmaktadırlar.

İdeolojik unsur örgütlerin hareket noktasını oluşturur. Dolayısıyla terör örgütünün mutlak surette ideolojik bir alt yapısının olması gerekir. Terör örgütledikleri siyasi eğitimlerle ideolojilerini örgütün üyelerine benimseterek konuyla ilgili bilinç oluştururlar. Bu yolla örgüt üyelerinin örgüte körü körüne bağlılığını sağlarlar. Günümüz terör örgütleri komünizm, milliyetçilik ve din gibi farklı kaynakları temel alarak ideoloji oluştururlar. Ancak bu ideolojilerin temelinde ülke rejimlerini değiştirme çabası yanında bölgede kargaşa yaratarak ülkeyi bölme, parçalama amacını güderler³¹.

Terör örgütlerinin kullanılmasında bir başka neden ise gelir elde edip daha fazla mal varlığına sahip olmak isteyenlerin örgüt aracılığıyla yasa dışı faaliyetlerle gelir etme amacının yatmasıdır. Aslında ideoloji, yasa dışı zenginleşmede kılıf olarak kullanılmaktadır.

Terör örgütleri ideolojik hedeflerine ulaşmak kaynaklara ihtiyaç duymaktadır. Bu kaynakları elde etmek için her türlü yasa dışı faaliyetin içinde yer almaktadır. Uyuşturucu kaçakçılığı, insan kaçakçılığı, hırsızlık, beyaz kadın ticareti gibi yollar finansman kaynakları arasında sayılabilir.

³⁰Erol Özdemir, “Terörizmin Unsurları ve Bazı Çözüm Önerileri”, <http://www.teftiskurulu.pol.tr/Makale/Sayfalar/erolozdemir.aspx> (Erişim Tarihi: 15.06.2017).

³¹ Gamze Helvacıköylü, “ Terör Nedir?”, 2007, http://www.tasam.org/tr-TR/icerik/515/teror_nedir, (Erişim Tarihi: 21.07.2017).

2.2.2. Grup (Örgüt) Unsuru

Terörizmi oluşturan unsurlardan birisi de örgüt unsurudur. Profesyonel olarak terörizm eylemlerinden bahsedebilmek için sistemli bir ideolojinin etrafında zincirlenmiş ortak bir politika ve ortak bir siyasi amaca siyasi bir amaca hizmet etmesiyle ancak mümkündür. Aksi halde, sürekli ardı ardına süregelen her eylem terör sıfatını taşımamaktadır.

Illich R. Sanchez, ("Çakal Carlos/El Gordo" lakabıyla bilinen) tarafından gerçekleştirilen olaylar gibi kişisel terör eylemi de gerçekleştirilebilir. Ancak bir eylemin terörizm olarak nitelendirilebilmesi için bir örgüt adına yapılması ve örgütün bu eyleme destek ve yardımda bulunması gerekir³². Diğer taraftan, terör eylemlerinin örgüt olmaksızın, bireysel şekilde gerçekleştirilmesi mümkün görünmektedir. Bu yüzden, terör kavramının hukuki tanımına bireysel terör faaliyetleri de dâhil edilmeli; "terör" kavramını sadece örgüt unsuruna bağımlılığı ortadan kaldırılmalıdır³³.

Örgüt unsuru içine örgüt kültürü, iletişim, geniş görüşlülük, liderlik, eleman temini, eğitim, değerlendirme ve yatay yada dikey örgüt yapılanması gibi unsurlar dâhil edilebilir³⁴.

Terörist davranış, stratejik eylemden ziyade örgütün iç dinamiklerinin sonucunu temsil eder. Herhangi bir organizasyonun asgari amacı hayatta kalma olmakla birlikte, bir organizasyonda görev alanların hedefleri sadece hayatta kalmanın ötesine geçmektedir.

Liderler, özellikle örgütlenmeyi arttırmak ve teşvik etmek isterler. Onların kişisel gayeleri, örgütün uygulanabilirliği ve politik konumu ile bağlantılıdır. Örgütün üyelerine sağladığı teşvikler, hayatta kalması için kritik önem taşır. Liderler üyelerine çeşitli somut ve maddi olmayan teşvikler sağlayarak konumlarını korumaktadır; kazançlar artabilir veya azalabilir.

2.2.3. Yeğînlik (Şiddet) Unsuru

Terör, eylemlerini haklılığını ifade eden durumlar ve ispatlar nitelikte belgeler sergilenirse sergilenen insanların temel hak ve özgürlüklerin kısıtlanması veya

³² Türkiye Barolar Birliği, a.g.e., 2006, s.206.

³³ Faruk Turinay, "Ceza Hukukunda Terör Örgütü Kavramı", *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, 2015, Sayı:116, 39-84, s.81.

³⁴ Cenker Korhan Demir, "Öğrenen Örgütler ve Terör Örgütleri Bağlamında PKK", *Uluslararası İlişkiler Akademik Dergi*, 2008, Cilt:5, Sayı:19, 57-88, s.65.

elinden komple alınmasına yöneliktir. Terörün zaten en tehlikeli yönü hasarı onarılmayan şiddet boyutunu içermesidir³⁵.

Örgüt ideolojisi, örgütün amaçlarına ulaşabilmesi için şiddetin gerekli olduğunu savunmaktadır. Terör örgütleri eylem yaptıkları ülkede rejimi yıkmak istemekte bunu da silah kullanarak gerçekleştirmeye çalışmaktadır. Örgütlerin propagandalarını yapabilmeleri için kullanılacak en iyi araç silahlı saldırı gerçekleştirmektir. Örgüt bu saldırıları halk adına gerçekleştirdiğini duyurmakta, o yönde algı yaratmaya çalışmaktaysa da aslında halka en büyük zararı vermektedir. Bu zararlara rağmen örgüt ya da örgüt mensupları kendilerini "devrimci, eylemci, özgürlük savaşçısı, halk gücü" şeklinde adlandırılarak halkın gözünde kendini yüceltmeye çalışmaktadır.

Terörizm; ideolojik ve örgüt unsuru yanında şiddet unsurunu da içermektedir. Asıl amaç; eylemin gerçekleştirildiği bölge ya da ülkede halkın gözünü korkutmak, kargaşa çıkarmak ve bu kargaşayı tüm bölge ya da ülkeye yaymaktır. Teröristler şiddet kullanarak siyasi, dini ya da ekonomik hedeflerine ulaşmayı amaçlamakta ya da ulaşmaktadır. Terörizm bu noktadaki asıl amacı siyasidir.

Terörist eylemler örgütlü, sürekli ve sistemli bir yapıya sahiptir. Terörizm tehdidi ise asimetrik bir tehdidin doğasını oluşturmaktadır. Şöyle ki; terörizmde seçilen kurbanlar rastgele ve sembolik olarak seçilmektedir. "seçilen kurbanlar sadece birer araç niteliğinde; asıl hedef ise korku ve gerilim salımının sağlanmasıyla terörist hedeflerine ulaşmak için dolaylı yollar ile amaçlarını almayı ifade ediyor olmasıdır". 21. yüzyıla kadar terörist eylemlerin kurbanlarının genellikle devlet adamları veya üst makamlardaki kamu görevlilerinin olduğu görülürken, özellikle 11 Eylül 2001 El Kaide olayı sonrasında kişilerin yerini sembol hedefler almaya başlamıştır³⁶.

2.3. TERÖRİZMİN FİNANSMANI

Terör örgütleri faaliyetlerini sürdürebilmek, eylemlerini gerçekleştirebilmek için finansmana bir başka deyişle paraya ihtiyaç duymaktadırlar. Terörizm çeşitli kaynak ve yollarla finanse edilmektedir.

³⁵ Furkan Şen, "Terörün Toplumsal Üzerindeki Sosyo-Ekonomik Etkilerine Bakış: Pkk Terörü ve Ağrı Gerçeği", *Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2015, Cilt:1, Sayı:2, 17-70, s.21.

³⁶ Duygu Çağla Bayram, İnsan Güvenliği ve Terörizm, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon, 2016, s.4, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

2.3.1. Terör Örgütlerinin Finansman İhtiyacı

Terörizmin Finansmanının Önlenmesine Dair Birleşmiş Milletler (BM) Uluslararası Sözleşmesinde yer alan tanıma göre, terörizmin temel hedefi; topluma gözdağı vererek bir devleti veyahut uluslararası bir örgütü, kuruluşu asıl belirlediği hedeflere ulaşmak için ikna etmeye zorlama çabası içerisindedir³⁷.

Esas itibariyle amaçları gelir elde etmek olmayan terör örgütleri ideolojik hedeflerine ulaşmak için kaynak ihtiyacı duymaktadırlar. Ülkeler terör örgütleriyle mücadele için yüksek düzeyde maliyetlere katlanması yanında terör örgütleride örgüt faaliyetlerini yerine getirmek, varlığını sürdürebilmek için benzer şekilde maliyet yüklenmeleri gerekmektedir. Terör örgütleri, örgüt faaliyetlerinin yürütülmesi için gerekli elemanları edinme, örgüt üyelerinin örgüte bağlılığını sağlama gibi benzer amaçlarla finansmana ihtiyaç duymaktadırlar.

11 Eylül 2001 olaylarından bu yana, terörle mücadele ve terörün finansmanı kara para aklamanın önlenmesi için eşit şartlar altına alınmıştır. Uluslararası sözleşme ve standartlar birbiri ardına yürürlüğe girmeye başlamıştır. Bununla birlikte ülkeler de konuyla ilgili gerekli önlemleri alma konusunda harekete geçmişlerdir. Önlemler alınmaya devam etmektedir. Terörizm ve diğer suç faaliyetleri arasında amaçlar açısından bir farklılık olmasına rağmen, teröristler hâlâ amaçlarını gerçekleştirmek ve başarılı bir terörist grup olabilmek için mali desteğe ihtiyaç duymaktadırlar. Bu da herhangi bir terör örgütünde olduğu gibi etkili bir mali altyapı inşa ederek korumakla mümkün olmaktadır.

Terörist örgütler; işe alma, eğitim, silah, seyahat, malzeme ve güvenli barınma gibi çeşitli amaçlarla finansmana ihtiyaç duymaktadırlar. Ulusal/uluslararası güvenliğin korunması ve ulusal/uluslararası finansal sistemlerin bütünlüğünün sağlanması açısından, terörist şebekelerine ait finansal işlemler ve bu işlemler yoluyla örgütler hakkında elde edilebilecek istihbarat hayati önem taşımaktadır³⁸.

Teröristlere kaynak akışını belirlemek ve önlemek için atılacak ilk adım, modern terörist grupların finansman ihtiyaçlarını anlamaktır. Sadece terörist saldırıların idaresi ile değil, aynı zamanda bir terör örgütünün ve ideolojisinin geliştirilmesi ve sürdürülmesiyle ilgili masraflar önemlidir. Militan bir ideolojiyi teşvik etmek, çalışanları ve ailelerine ödeme yapmak, seyahat etmek, yeni üyeler yetiştirmek, belgeleri

³⁷T.C. Resmi Gazete, Sayı 24643, 17 Ocak 2002.

³⁸ The Remote Gambling Association, "The Threat of Money Laundering and Terrorist Financing Through The Online Gambling Industry." 2009, http://www.rga.eu.com/data/files/final__mha_report_june_2009.pdf (Erişim Tarihi: 22.07.2017).

hazırlamak, rüşvet vermek, silah elde etmek ve saldırı düzenlemek için fonlar gerekmektedir.

Genellikle terör örgütleri kendilerini destekleyen ve meşru sosyal ya da hayır kuruluşu görüntüsü altında bulunan kuruluşların faaliyetlerini sürdürülebilmeleri, propagandalarının yapılabilmesi için yüksek maliyetlere katlanmaktadırlar. Bu maliyetlerin karşılanabilmesi için çeşitli finansman kaynaklarına ihtiyaç duyulmaktadır.

FATF raporlarına göre terörist örgütlerin finansman ihtiyaçları genel olarak iki gruba ayrılmaktadır. Bunlardan ilki özel eylemlerin finansmanı bu eylemlerle bağlantılı eylemlerin finansmanını kapsamaktadır. İkincisi ise, örgütün varlığını sürdürebilmesi ve ideolojisinin devamı için katlanılan maliyetlerin finansmanını kapsamaktadır ve daha yüksektir. Terör örgütlerinin finansman gereksinimleri herhangi bir tek tipoloji ile açıklanamayacak kadar çeşitlilik göstermekle birlikte terörist örgütlerin bazı ortak maliyetleri bulunmaktadır³⁹. Bunlar aşağıda incelenmiştir⁴⁰:

- Operasyon

Belirli saldırıları gerçekleştirmek için gerekli olan öncü materyal çok çeşitlidir ve örneğin; araçlar, el yapımı bomba üreten bileşenler, haritalar, gözetim materyali vs. içerir.

Coğrafi çatışmalara karışan terör örgütleri, örgütü ve kontrol ettiği ya da faaliyette bulunduğu topraklardaki faaliyetlerini desteklemek için sürekli bir fona ihtiyaç duymaktadır⁴¹.

Terörist örgütler özel terörist saldırılar gerçekleştirme öncesi ve sonrasında sahte kimlik belgeleri ve konaklama, yiyecek ve temel tıbbi tedavi gibi temel yaşam masrafları için de fonlara gerek duymaktadırlar. Terör örgütleri, mesaj göndermek veya ülke çapında nakit nakletmek için kurye benzeri personel için de paraya ihtiyaç duyarlar.

³⁹ FATF, "Terrorist Financing", 2008, <http://www.fatfgafi.org/media/fatf/documents/reports/FATF%20Terrorist%20Financing%20Typologies%20Report.pdf>, (Erişim Tarihi: 22.07.2017).

⁴⁰ FATF, "Emerging Terrorist Financing Risks", 2015a, <http://www.fatfgafi.org/media/fatf/documents/reports/Emerging-Terrorist-Financing-Risks.pdf> (Erişim Tarihi: 23.07.2017).

⁴¹ FATF, "Terrorist Financing." www.fatf-gafi.org, 2008, <http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/FATF%20Terrorist%20Financing%20Typologies%20Report.pdf> (Erişim Tarihi 22.07.2017).

- Propaganda ve İstihdam

Terör örgütlerinin başarılı bir şekilde üye alımı yapması ve para toplaması da fon gerektirir. Bu işe alma süreci farklı araçlar kullandığından pahalı olabilir. İnternet kullanımı, işe alım aşamalarını kolaylaştırmak için daha ucuz bir mekanizma sağlar, ancak takip işlemleri ek maliyet gerektirir. Terörist istihdam ve propaganda amacıyla sosyal medyanın kullanılması öncelikli bir Terörizmin Finansmanı ile Mücadele (TFM) haline gelmiştir. Birçok terör örgütü sosyal medyayı taraftarlardan fon almak için kullanmaktadır. Daha karmaşık terörist örgütler, dergi ve gazetelerin yayınlanması ve internet alan adlarının satın alınması ve web sitelerinin yönetimi gibi yanıltıcı propaganda operasyonlarına yatırım yapmaktadırlar. Bazı terörist gruplar, mesajlarını ve dünya görüşlerini tanıtmak için televizyon ve radyo kanalları satın almışlardır.

- Eğitim

Tüm terörist örgütler, silah eğitimi, bomba yapma, gizli iletişim ve ideoloji de dâhil olmak üzere birtakım alanlarda operatörler ve sempatizanlara eğitim imkânı sağlamak için para aramaktadır. Bu bağlamda, terörist gruplar genellikle bir eğitim kampı olarak kullanılmak üzere arazi satın alarak bina inşa ettirmekte ya da doğrudan bina satın almakta/kiralamaktadır. Binalar hem eğitici hem de stajyer için güvenli bir cennettir ve eğitim olanakları sağlar. Aynı zamanda geniş bir yelpazede sempatizanlara ulaşmak için internet üzerinden de sanal eğitim yapılmaktadır.

- Maaşlar ve Üye Ücreti

Birçok terörist grup lider ve üyelerinin maaşları ile hapisteki veya ölen üyelerin ailelerine fon ayırmaktadır. Grup üyelerine finansal güvenlik ve teşvikler sağlamak, kuruluşun amaç ve ideolojisine olan bağlılığını sağlamlaştırmaktadır. Bu nedenle terörist gruplar ölen operatörlerin ailelerine uzun vadeli mali destek sağlama yoluna da gitmektedirler.

- Sosyal Hizmetler

Birçok terörist grup finans kaynaklarını, sağlık, sosyal ve eğitim hizmetleri veren sosyal kurumları kurmak veya sübvans etmek için kullanmaktadır. Teröristler bunu meşru hükümetlerin itibarını zayıflatmak için devletin ihmal ettiği söylenen hizmetleri sunarak yerel nüfus içinde destek inşa etmek ve işe alım çabalarını desteklemek amacıyla yapmaktadır.

- Para

Para, terörist eylemleri yönlendiren bir motordur ve terörizmin finanse edilmesinin, terör eylemlerini önleme, müdahale etme ve mümkünse önleme sorumluları için ciddi endişe konusu haline gelmesi şaşırtıcı değildir. 11 Eylül olayları bu endişeyi artırmıştır. Uluslararası polis teşkilatı İnterpol'e göre "uluslararası terörist eylemlerin sıklığı ve ciddiyeti genellikle terörist grupların finansman gücüyle orantılıdır". Aksi halde 11 Eylül saldırısı, karmaşık planlaması, hazırlanması ve uygulanması ile mümkün olmayacaktı. Bol miktarda kaynak olmadan yapılabirliği mümkün görünmemektedir. Öte yandan, fonlama kısıtlamaları çoğu kez bir saldırının kapsamını kısıtlar.

1993 yılında Dünya Ticaret Merkezi bombalamasının ardındaki Ramzi Yusef, kaynak yetersizliğinden dolayı teröristlerin istedikleri kadar etkili bir bomba üretmediklerini itiraf etmiştir⁴².

2.3.2. Terör Örgütlerinin Finansman Kaynakları

Terör örgütlerinin son zamanlarda profesyonel terör gruplarına özenerek onlar gibi hedef ve amaçlarını genişletme politikası ileri boyutlara taşımaktadırlar. Bu gruplar başta ekonomik olarak güçlenerek ilerde faaliyet göstereceği eylemler için ekonomik durumlarını uyuşturucu gibi yasa dışı faaliyetlerin ticaretine ağırlık vermektedirler.

Terörist grupların büyüklüğü, yapısı, operasyonel erişimi, motivasyonları, iş bulma ve yetenekleri farklılık göstermektedir. Terörist gruplar arasındaki farklılıklara rağmen, faaliyetlerini terör eylemlerine dönüştürmek ve terör örgütlerinin içine girdiği tüm faaliyetlerin desteklenmesi için finansal araçlara ihtiyaç her zaman vardır. Genel anlamda bir terör örgütünün altyapısını, personelini ve faaliyetlerini sürdürmek için gerekli finansal şartlar genellikle çok yüksektir. Bu özellikle büyük terör örgütleri ve özellikle de toprakları kontrol altında tutmayı amaçlayan örgütlerle ilgilidir. Fonları doğrudan eylemleriyle bağlantılı olduğundan, bu terör örgütleri istikrarlı bir düzeyde para toplama çabası içindedir. Farklı terör örgütleri, altyapısını oluştururken ve etkileriyle operasyonel yeteneklerini genişlettikçe yaşam döngüsü boyunca değişerek gelişen farklı bağış toplama ve harcama önceliklerine sahip olacaktırlar⁴³. Terör

⁴² Nimrod Raphaeli, "Financing of Terrorism: Sources, Methods, and Channels", *Terrorism and Political Violence*, 2003, Volume:15, Issue:4, 59-82, s.60.

⁴³ FATF, *ibid*, 2015a, s.9.

https://books.google.com.tr/books?id=Y_eEDwAAQBAJ&pg=PT585&lpg=PT585&dq=FATF,+ibid,+2015a,+s.9.&source=bl&ots=YmtvgpOZQe&sig=ACfU3U0AnGv23d7-nOh0i30W9W5JD1oXEw (Erişim Tarihi: 19.05.2017).

örgütlerinin finansman kaynakları farklı terörist gruplar arasında önemli farklılıklar gösterse de çok sayıda ortak nokta bulunmaktadır.

Terörist grupların ekonomik kaynaklarını üç başlık altında ifade edilebilir. Bunlar sırasıyla⁴⁴;

- Yasa dışı faaliyetler sonucu elde edilen gelirler,
- Yasal görünüme yansıtılarak yasalmiş gibi elde edilen fonlar,
- Dış ülkelerin kendi amaçları için sağladıkları yardımları kapsamaktadır.

Uyuşturucu ticareti, insan kaçakçılığı, sigara benzeri malların kaçakçılığı, silah hırsızlığı, haraca bağlama, belgede sahtecilik, her türlü ticari taklit ve kopya mal ticareti, banka kartları dolandırıcılığı, ticari hırsızlık, adam kaçırmak gibi faaliyetler yasa dışı faaliyetlerden sağlanan kaynaklar içinde sayılabilir.

Ticari işletmelerin kullanılması suretiyle fon sağlanması görsel ve basılı yayın organları aracılığıyla dolaylı yollardan kaynak elde edilmesi toplumsal konularda faaliyet gösteren örgütlerden oluşturulan ve değişik ifade yöntemleriyle gelir elde edici sistemler yaratarak maddi ve manevi her türlü kaynak işlemlerini yasal görünümlü faaliyetler arasında sayılabilir⁴⁵.

FATF 2015 yılı Ekim ayında yayımladığı “Artan Terörist Finansman Riskleri” raporunda geleneksel terörizm finansman yöntem ve tekniklerini gelir getirici kaynaklar ve fon transferi olmak üzere iki başlık altında toplamıştır.

2.3.2.1. Gelir Getirici Kaynaklar

Terör örgütlerinin, aidat ve bağışlar, kâr amacı gütmeyen kuruluşların kötüye kullanımı, yasa dışı faaliyetlerden sağlanan gelirler, yerel nüfusa ait işletmeleri gasp etmek, fidye için insan kaçırma, meşru ticari işletmeler, devletlerin terörizmi finanse etmesi şeklindedir. Gelir getirici kaynaklar şunlardır:

- Aidat ve Bağışlar

Örgüte üye kişiler tarafından ekonomik durumlarına göre örgüte ödenen paralara aidat denir. Bağışsa örgüte sempati duyan kişilerin ya da kuruluşların para,

⁴⁴Hasan Aykın ve H. Kevser Sözmen, *Terörün Finansmanı İle Mücadele*, Masak Yayınları, Ankara, 2008, s.23.

⁴⁵Hasan Aykın ve H. Kevser Sözmen, *Aklama Ve Terörün Finansmanı İle Mücadelenin Küresel Boyutu*, Masak Yayınları, Ankara, 2008.

eşya gibi yollarla yaptığı yardımları kapsar⁴⁶. Meşruiyet kisvesi altında faaliyet gösteren terör örgütlerinin yazılı tüzükleri varsa üye olabilmek için aidatın düzenli ödenmesi şartı bulunmaktadır.

Terörle yapılan etkin mücadelelerin sonucunda yasa dışı yollardan kaynak sağlamada zorlanan örgütler oluşturdukları dernek, vakıf, kültür merkezi gibi kuruluşlar aracılığıyla kaynak sağlama yoluna gitmektedirler.

Türkiye’de faaliyet gösteren örgütler bu yollar dışında ayrıca Avrupa’da yaşayan Türk vatandaşlarından topladıkları paralarla örgütün finansmanını sağlamaktadırlar⁴⁷.

- Kâr Amacı Gütmeyen Kuruluşların Kötüye Kullanımı

Terör örgütleri kâr amacı gütmeyen kuruluşları materyal ve fonlara erişmek ve ağlarını kullanmak için hedef almakta ve böylece kasıtlı olarak bu kuruluşları istismar etmektedir.

Terör örgütlerinin hayırseverler tarafından yapılan katkılarını kötüye kullanımı çeşitli şekillerde olabilir. FATF 2002-2003 Para Aklama Tipolojileri Raporu’na göre; bazı hayır kurumu belirlenmiş bir hayır amacıyla kurulmakla beraber aslında kısmen ya da tamamen bir terör örgütü için para kazanmak için var olabilir.

Terör gruplarının ve kendi emellerini gerçekleştirmek için, maddi ve manevi yönden iletişim ağı içinde olanlar gayrimeşru yöntemlerle yardım ve hayır adı altında kurumlar açabilir veya içinde kendi faaliyetlerini aktif hale getirebilmek için ayrıca nakit aktarabilir. Örneğin;

Bir bağışçı Fonların, El-Kaide’ye gideceğini bilerek hayır kurumuna para bağışlayabilmektedir. Bir başka bağışçı ise bağış fonuna bağışladığı paraların El Kaide’ye gideceğini bilmeden bağışta bulunabilecektir⁴⁸.

⁴⁶Bekir Gücenmez, Terörizmin Finansmanı: PKK, ETA ve IRA Terör Örgütlerinin Karşılaştırılması, Savunma Bilimleri Enstitüsü, Kara Harp Okulu, Ankara, 2014, s.36 (**Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**).

⁴⁷Ömer Alper Yurtseven, Türkiyede Faaliyet Gösteren Dini Bir Terör Örgütü Olarak Hizbullah, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gebze Teknik Üniversitesi, Gebze, 2006, s.141 (**Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**).

⁴⁸United States General Accounting Office, “Terrorist Financing U.S. Agencies Should Systematically Assess Terrorists’ Use of Alternative Financing Mechanisms”, 2003, <http://www.gao.gov/new.items/d04163.pdf> (Erişim Tarihi: 24.07.2017).

- Yasa dışı Faaliyetlerden Sağlanan Gelirler

Uyuşturucu madde bağımlılığı terörizm için vazgeçilmez bir gelir kaynağı haline gelmesiyle terörizmin faaliyetlerine güç katarak amaç ve hedeflerine ulaşmak için alternatifin ötesine geçmiş, terörizm için elde edilip nakte dönüştürülmesi mecburi bir hal almıştır⁴⁹.

Daha önceleri terörist örgütler uyuşturucu üretim ve ticaretine karşı durmuş ve ayrıca bununla bağlantısı olan üyeler ağır cezalara çarptırılmıştır. Ancak günümüzde durum değişmiş ve uyuşturucu ticaretiyle elde edilen gelir terör örgütlerinin önemli finansman kaynakları haline gelmiştir.

Türk İçişleri Bakanlığı tarafından 2017 yılında hazırlanan bilgiler dâhilinde, uyuşturucunun terörizm faaliyetler için oluşturulan gelirin en büyük payını oluşturduğu belirlenmiştir. Terör örgütü PKK ve onun şehir yapılandırması olan Kürdistan Topluluklar Birliği'nin (KCK) haşhaş üretiminden elde ettikleri toplam gelir ile diğer yasa dışı olarak elde ettikleri gelirden daha fazla olduğunu ve daha önce planladığı hedeflerin sınırlarını buna bağlı genişletebilmektedir⁵⁰.

Terör örgütlerinin yasa dışı kaynakları arasında uyuşturucu kaçakçılığı yanında silah kaçakçılığı da büyük bir yer tutmaktadır. Yasa dışı yollardan silah satışı yoluyla önemli ölçüde gelir elde etmektedirler. Elde edilen bu gelirle örgüt faaliyetleri finanse edilmektedir. İnsanlara zor kullanarak, tehdit ederek haraç alınması da bir başka yoldur. Bunun dışında insan kaçakçılığını da bir gelir kaynağı olarak kullanmaktadırlar. Büyük örgütler bu tür yollarla eylemlerini finanse ederken küçük örgütler finansman yolu olarak daha çok soygun ya da gaspı kullanmaktadır. Fidyeye almak amaçlı insan kaçırma, çeşitli ihalelere katılan şirket ya da kişileri tehdit ederek para alma yoluna da gitmektedirler.

Terörist gruplar, gerekli fonları artırmak için bir dizi suç faaliyetinde bulunur. El Kaide ve diğer terörist gruplar fidye için kaçırma ve gasp gibi diğer cezai faaliyetlerden çok büyük gelir elde etmişlerdir⁵¹.

Fidyeye amaçlı insan kaçırma, yasa dışı finansmanın en sık ve karlı kaynaklarından biri olmayı sürdürmekte ve terör finansmanı ile savaşta son derece

⁴⁹ MASAK, Şüpheli İşlem Bildirim Rehberi, Mali Suçlar Araştırma Kurulu Başkanlığı, Ankara, 2006, s.57.

⁵⁰ Anadolu Ajansı, "Terör Örgütü "Beyaz Zehir"den Besleniyor", 2017, <http://webcdn.aa.com.tr/tr/turkiye/teror-orgutu-beyaz-zehirden-besleniyor/770912> (Erişim Tarihi: 24.07.2017).

⁵¹ Department of State Official Web Page, "Country Reports on Terrorism 2014", 2014, <https://www.state.gov/documents/organization/239631.pdf> (Erişim tarihi: 23.07.2017).

zorlu bir tehdit oluşturmaya devam etmektedir⁵². ABD hükümeti, terör örgütünün 2005 ile 2012 yılları arasında fidye ödemelerinde yaklaşık 120 milyon dolar topladığını tahmin ediyor.³⁶ ISIL tek başına 2014 yılında, en az 20 milyon dolar ve fidye ödemesinde 45 milyon dolar kadar kazandı⁵³.

- Yerel Nüfusa Ait İşletmeleri Gasp Etmek

FATF raporları, terör örgütlerinin faaliyetlerini sürdürmenin bir yolu olarak yerel halkı zorla gasp ettiğini kabul etmektedir.

Afgan afyon ticareti hakkındaki 2014 raporu, Taliban'ın yerel faaliyetleri sürdürmek için yerel halktan toplanan fonları kullandığını, buna karşılık bağışların Taliban'ın üst düzey liderliğine rapor veren Taliban Mali Komisyonuna gittiğini göstermektedir. Aynı şekilde Kürdistan İşçi Partisinin (PKK) yerli halk ve onlara ait işyerlerini gasp ederek para topladığı bilinmektedir. PKK gelir akışının yasa dışı uyuşturucuların, Avrupa pazarlarına ulaşmadan önce Türkiye'ye sevkıyatı, insan kaçakçılığı ve sigara kaçakçılığı gibi kaynaklardan sağlandığını da göstermektedir. Benzer şekilde, Irak ve Şam İslam Devleti (İŞİD) faaliyet gösterdiği bölgelerdeki tüm nüfustan gelirlerini artırmaktadır. FATF raporunda, ISİD bölgesinde kalan Irak devlet memurlarının Kerkük'te ve diğer yerlerde maaşlarını nakit olarak geri çekmeleri ve maaşlarının% 50'ye varan oranlarda ISİD tarafından "vergilendirildiği" belirtilmiştir. Ayrıca İŞİD'in, Irak'ın bir bölümünde faaliyet gösterdiği ve yerel nüfustan kanunsuz mal taşımacılığı işleri için özel vergiler uyguladığı belirlenmiştir (özel bankalardan müşteri çekmeleri, yakıt ve taşıt vergileri ve okul harçları da dâhil olmak üzere). Hayırsever olarak adlandırdıkları kişilerden zorla bağış talep ettikleri de görülmüştür⁵⁴.

- Meşru Ticari İşletmeler

Terör örgütleri yasal olarak çeşitli şirketler kurarak ya da var olan şirketleri satın alarak finansman kaynağı sağlamaktadırlar. Şirketi yönetenler ve çalışanlar sicil kaydı olmayan kişilerden oluşmaktadır. Çalıştırılan ya da yönetimde yer alan bu kişilerin

⁵² David Cohen, "Remarks of Under Secretary for Terrorism and Financial Intelligence", 2014, <https://www.treasury.gov/press-center/press-releases/Pages/jl2308.aspx> (Erişim Tarihi: 23.07.2017).

⁵³ Department of The Treasury Official Web Page, "National Terrorist Financing Risk Assessment." 2015, <https://www.treasury.gov/resource-center/terrorist-illicit-finance/Documents/National%20Terrorist%20Financing%20Risk%20Assessment%20%E2%80%93%2006-12-2015.pdf> (Erişim Tarihi: 23.07.2017).

⁵⁴ FATF, "Emerging Terörist Financing Risks" 2015a, <http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/Emerging-Terrorist-financing-risks.pdf>, *ibid*, 2015a, s.17. (Erişim Tarihi: 23.07.2017).

sahte isim kullandıkları da görülmektedir. Bu şirketler uluslararası ticaret yaparak hacmi küçük olan ancak değeri yüksek varlıkların satışını gerçekleştirmektedirler.

Terör örgütü mensupların amaçları sadece şirket, holding gibi oluşumlar yaratarak kâr elde edip güç sahibi olmak değildir, bazende elde ettiği kârı, elde edeceği çok yüksek oranda suç gelirlerinin aklanmasında kullanmak ve cezai soruşturmalara engel olmak amacıyla kullanılmaktadır⁵⁵.

- Devletlerin Terörizmi Finanse Etmesi

Devletlerle terörizm faaliyetleri arasındaki ilişkiye yönelik olarak tam bir sınıflandırma ya da netlik bulunmamaktadır. Terörist gruplar eylemlerini kendine destek versin ya da vermesin kendi çıkarları doğrultusunda tüm ülkelerde gerçekleştirebilirler. Ancak birçok ülkenin de ülke çıkarlarını düşündükleri gerekçesiyle terörist örgütlere destek verdiği muhakkaktır. Ülke düzeyinde siyasi yada askeri yönden gerçekleştiremediği birçok ideolojisini terör örgütlerine yükleyerek gerçekleştirme yoluna gidebilmektedirler.

Bazı büyük devletler, globalleşen ekonominin dezavantajını kullanarak terörizm gibi faaliyetlere sebebiyet veren azınlık gruplara faaliyetlerini gerçekleştirebilmeleri için gerekli olan her türlü yardım ve yataklığı sağlayarak kendi emelleri üzerinde faaliyetlere hazırlamakta ve bu örgütlere istedikleri vaatleri gerçekleştirebilmek için kendilerinin safında yer aldıklarını ne kadar belirtse de asıl amacın büyük ekonomik gücü elinde bulunduran ülkelere hizmet etmek için destekler vermektedirler⁵⁶.

2.3.2.2. Fon Transferleri

Terörist örgütler tarafından kullanılan fon hareketleri bankalar aracılığıyla fon transferleri, para transfer sistemleri, fiziksel nakit nakliyesi şeklinde gerçekleşmektedir.

⁵⁵ Hasan Aykın, MASAK, Terör Anonim Şirketi, E-Yaklaşım Dergisi, 2008, Sayı.60, s.1, <https://vergidosyasi.com/2017/03/03/teror-anonim-sirketi-teror-orgutlerinin-ticari-alani-kullanmasi-teror-orgutlerinin-ticari-faaliyetleri-suc-piyasasi/>, (Erişim Tarihi: 04.03.2017).

⁵⁶ Ahmet Hamdi Topal, Uluslararası Hukukta Devlet Destekli Terörizme Karşı Kuvvet Kullanma, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara Üniversitesi, Ankara, 2004, ss.57-61, (Yayımlanmamış Doktora Tezi).

- Bankalar Aracılığıyla Fon Transferleri

Bankacılık sektörü fonları uluslararası düzeyde taşımının en güvenilir ve etkili yolu olmayı sürdürerek terörün finansmanına karşı savunmasız kalmaya devam etmektedir.

Bankalar, kara paranın uluslararası piyasalara taşınmasında büyük bir hız ve kolaylık sağlayan kurumlardır. Bu yönüyle terörist örgütlerinin ilgisini çekmektedirler. Uluslararası finans sektörü geniş bir yapıya sahip olması nedeniyle yasa dışı kaynakların gizlenmesi, bir yerden bir yere aktarılması, yasal gelirlere daha kolay adapte edilmesini sağlamaktadır.

IŞİD uluslararası işlemleri yapmak Irak ve Suriye banka şubelerini veya diğer finansal kuruluşlardan faydalanarak fon transferi gerçekleştirmektedir. Bu, IŞİD'in faaliyetlerini finanse etmek için fonları daha kolay alabilmesine ve aynı zamanda silah ve diğer malları temin etmek için yurt dışına ödeme göndermesine olanak tanımaktadır. Finansal kuruluşlar tarafından uygulanan Kara para aklama önleme/Terörizmin finansmanı ile mücadele etme tedbirleri kısmen terörist fonları finans sektörü aracılığıyla taşımada zor hale getirmekle birlikte risk devam etmektedir. Aynı zamanda terörist gruba sempati duyan kişilerin hesap açarak bu hesaba yatırdıkları paraların ATM'lerden çekilmesi için kartı terör örgütü üyesi birine vermesi de mümkün olabilmektedir⁵⁷.

- Para Transfer Sistemleri

Bankalar dışında kalan ve nakit transferine imkân sağlayan birçok kuruluş bulunmaktadır. Bankacılık sektörünün gelişmediği bölgelerde sıklıkla havale hizmetlerini yerine getiren kuruluşlar bulunmaktadır. Bu kuruluşlar aracılığıyla rahatlıkla nakit para bir yerden bir yere havale edilebilmektedir. Böylelikle bankaların yerini almaktadırlar.

Havale sağlayıcıları, düzensiz oldukları, uygun KA/TFM etme tedbirleri denetimine tabi olmadıkları veya bir lisans olmadan faaliyet gösterdikleri için terörizmin finansmanında istismara açık yerlerdir. En büyük terörizm finansmanı tehdidi, terörist gruplar adına fon transferlerini bilerek kolaylaştıracak kişiler/çalışanlar ve şüphe uyandıran veya anonim olmayan ayrıntılarla ilgili işlem bildiriminin sahte

⁵⁷ FATF, "Risk of Terrorist Abuse in Non-Profit Organisations", 2014a, <http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/Risk-of-terrorist-abuse-in-non-profit-organisations.pdf>, p.21, (Erişim Tarihi: 24.07.2017).

yapılmasıyla ilgilidir. Göçmen topluluklar ve aileler, evlerine para yatırmak için para transfer sistemlerine güvenmektedirler. Bu da meşru transferler ile terörizm finansmanı için kullanılacak fonların karıştırılmasında bir kanal olarak kullanılmasını sağlamaktadır. Ayrıca, normal havaleler terörizm finansmanı ile ilgili havaleleri tespit etmeyi zorlaştırmaktadır⁵⁸.

- Fiziksel Nakit Nakliyesi

Terör örgütleri, nakit ihtiyaçlarının çoğunluğunu herhangi bir havale şirketini ya da bankayı kullanarak sağlamak yerine suç yoluyla elde edilen parayı bir yerden bir yere kuryeler kullanarak taşıtarak sağlamaktadırlar. Bankalarda çok sayıda tedbir alınması, günümüzde bu yöntemi tekrar gündeme getirmiştir.

FATF'ın Batı Afrika'daki terörizm finansman raporuna göre; hemen hemen tüm olaylarda nakit kullanıldığı ve terör şüphelilerin çoğu zaman çok miktarda nakit bulundurduğu belirlenmiştir⁵⁹. Fonlar çeşitli şekillerde büyütülebilirken, çoğunlukla çatışma bölgelerine götürülmek üzere nakit para birimine dönüştürülürler. Buna, gözle görülür ulusal sınırlar, nakit kaçakçılığını tespit etme zorluğu (özellikle bazen terörizm finansmanının amaçları için kaçak olan küçük miktarlarda) ve gayri resmi ve düzenlenmemiş ekonomilerin varlığı da yardımcı olmaktadır. Kanal ülkeleri ve yüksek riskli bölgeler arasındaki sınırlar boyunca toplu para kaçakçılığının artışı da fark edilmiştir⁶⁰.

Paranın bir yerden bir yere fiziksel olarak nakli ekonomide ağırlıklı olarak nakit paranın kullanıldığı ve bankacılık sisteminin gelişmediği bölgelerde kullanılmaktadır. Günümüzde kara para aklama ve terör finansmanına yönelik olarak bankacılık sektöründe alınan yoğun tedbirler kara para aklayıcıları bu yola başvurmaya daha çok itmektedir. Terörist örgütler çok yüksek tutarlarda ve uluslararası alanda geçerli bulunan para birimlerini ülkelerarası taşıttığı gibi kıtalar arasında da taşıtma söz konusu olmaktadır. Kişiler aracılığıyla paranın bir yerden bir yere taşınmasıyla geride

⁵⁸ FATF, ibid, 2015a, s.22.

https://books.google.com.tr/books?id=KxqRCgAAQBAJ&pg=PA10&lpq=PA10&dq=FATF,+ibid,+2015a,+p.23.&source=bl&ots=GW9ZcEP4bd&sig=ACfU3U2Hf99PCKrKHetV-Tp_xEjGrAwz0w&hl=tr&sa=X&ved=2ahUKEwj3kMas56viAhXDLVAKHf9DnsQ6AEwB3oECAYQAQ#v=onepage&q=FATF%2C%20ibid%2C%202015a%2C%20p.23.&f=false (Erişim Tarihi: 24.04.2017).

⁵⁹ FATF, "Terrorist Financing In West Africa", 2013, <http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/TF-in-West-Africa.pdf> (Erişim Tarihi: 24.07.2017).

⁶⁰ FATF, ibid, 2015a, .23-24.s.24.

https://books.google.com.tr/books?id=KxqRCgAAQBAJ&pg=PA10&lpq=PA10&dq=FATF,+ibid,+2015a,+p.24.&source=bl&ots=GW9ZcEP4bd&sig=ACfU3U2Hf99PCKrKHetV-Tp_xEjGrAwz0w&hl=tr&sa=X&ved=2ahUKEwj3kMas56viAhXDLVAKHf9DnsQ6AEwB3oECAYQAQ#v=onepage&q=FATF%2C%20ibid%2C%202015a%2C%20p.24.&f=false (Erişim Tarihi: 24.04.2017).

hemen hemen hiç iz bırakılmamaktadır. Şöyle ki paranın taşınması sırasında herhangi bir yazılı sözleşme ya da belge kullanılmamaktadır. Böylelikle geride bir delil kalmamaktadır. Bu nakliyenin tek riski taşıma esnasında otogar ya da havaalanında görevli güvenlik güçlerinin dikkatini çekme ihtimalidir. Bunun dışında taşınan paranın taşıyan kişinin ancak ihbar edilmesi ya da daha önceden örgütün güvenlik güçleriyle takipte olmasıyla yakalanması mümkündür.

Milliyet Gazetesinin 31 Ağustos 2016 tarihli haberinde İstihbarat, emniyet ve adli makamlara iletilen dosyalarda yer alan dikkat çekici bazı başlıklara yer verilmiştir. Bunlar⁶¹:

Hakkâri, Şırnak Yolu: Terör örgütü PKK, Avrupa'daki parasını Hakkâri, Şırnak başta olmak üzere doğudaki bazı iller üzerinden Kuzey Irak'a aktardı. Kuryeler ve bazı bankalar üzerinden bu illere gelen paralar Halkların Demokratik Partisi'ne ait (HDP) belediyelerin de yardımıyla örgüte dağıtıldı.

İŞİD Tehditle Topluyor: Terör örgütü İŞİD'in yaklaşık 2 milyar dolar nakit parası olduğu tahmin ediliyor. Örgüt ele geçirdiği bölgelerde haraç şebekesi kurarken, bölgedeki inşaat şirketleri başta olmak üzere bütün işletmelerden tehditle para topluyor. Örgütün fonlarının ana kaynağını ise petrol ve kaçak yolla yapılan satışlar oluşturuyor. Petrol ve dizel satışına ilişkin alıcı ağları ortaya konulurken, Türkiye bu örgüte fon akışını önlemede kilit rol üstlendi.

Haraç Listeleri Ele Geçirildi: İstihbarat birimleri bu örgütlerin transfer girdilerinin hangi şahıslara müşteri sıfatıyla işlem yapıldığına haraç listesine de ulaştı. Bu listelerde ünlü işadamlarının da olduğu, sınırdaki kaçakçılıktan elde edilen paraların da PKK'ya aktarıldığı saptandı. Sadece sigara kaçakçılığından elde edilen gelirin bu yıl itibarıyla 2 milyar lirayı bulduğu belirtiliyor.

Kuryeleri Kullandılar: Fethullahçı Terör Örgütü (FETÖ), kuryeler aracılığıyla 17 Aralık sonrası yoğun bir şekilde yurt dışına kara para çıkardı. Son 2 yıllık dönemde örgütün finansörü şirketler üzerinden 100 milyar dolara yakın para trafiği gerçekleşti. Bazı Avrupa ülkelerinden, Sudan, Malta, Azerbaycan'a yapılan yüklü miktarda para transferleri dikkat çekti.

3 Milyar Doları Buldu: Kara para trafiğine ilişkin savcılıklara gönderilen ihbarların parasal değeri 3 milyar doları geçmiş durumda. FETÖ himmet adı altında topladığı paraların büyük bölümünü altın, fonlama ile kazanılmış göstererek örgüt üyeleri adına kurulan şirketler üzerinden akladı. Sadece yurt dışına gönderilmesi değil, yurt dışından gelen paraların da ülke içinde aklandığı belirlendi.

⁶¹ "3 Terör Örgütüne Küresel Kıskaç", *Milliyet*, 31 Ağustos 2016.

Dernek, Vakıflar Başı Çekti: Bu örgütlerin finansmanına destek veren kurum ve kişilerin listesi çıkarıldı. Direkt para transferi yapan kuruluşlar arasında başı çeken dernek, vakıfların kapatılması için yasal girişim başlatıldı.

Örgütlere Destek: FETÖ'nün kayıt dışı para trafiğinde uluslararası suç örgütleri çıktı. Örgüte destek veren bazı şirketler üzerinden uluslararası suç örgütlerinin paralarının aklandığı belirlendi. Paralar, farklı isimler adına kurulan şirketler üzerinden FETÖ'ye yakın bankalara yatırılarak aklama işlemi tamamlandı.

Nakit ve Elden Milyarlar: PKK'ya son bir yılda yoğun şekilde yürütülen operasyonlara karşın Avrupa ülkeleri üzerinden aktarılan paranın 30 milyon Euro'ya yakın olduğu belirlendi. Nakit ve elden örgüte ulaştırılan paralar ise milyarları buldu. Örgütün, Avrupa'daki dernekler üzerinden elde ettiği gelir de 250 milyon Euro'ya ulaştı.

2.3.2.3. Kripto Paralar

Kriptoloji; şifrelemenin yapıldığı bir bilim dalıdır. Gönderilerin yazı, rakam ya da mesajların bir sistem dâhilinde şifrelenerek alıcıya güvenli bir şekilde iletilmesi, şifrenin de gene çözümlenerek verilerin ortaya çıkması kriptolojinin içeriğini oluşturur. Kripto para ise; kriptoloji kullanılarak oluşturulan matematik temelli dijital ve sanal paralardır. Aslında kripto para yıllardır bankacılık sisteminde kullanılmaktadır. Şöyle ki; herhangi bir EFT(Elektronik Fon Transferi) ya da havale işleminde fiziksel olarak bir para çıkışı olmadan paralar bu yolla gönderilmektedir. Kripto paralar kara para aklama ya da vergi kaçırma da rahatlıkla kullanılabilen paralardır.

Kripto para kullanarak terör örgütleri silah alımı, rüşvet, uyuşturucu alımı gibi birçok yasa dışı işlemler gerçekleştirebilmektedir. Kripto paraların kullanıldığı sistemlerde herhangi bir ülke ya da merkez bulunmadığı gibi sahte isimler de kullanıldığı için işlemi yapan gerçek kişilere ulaşamamaktadır.

2009 yılında Bitcoin firmasıyla ortaya çıkan kripto paralarla ilgili olarak çok sayıda ülke tedbir almaya başlamıştır. Bu konuda önce Rusya ve Çin tedbirler almaya başlamıştır. Bunu AB ülkeleri takip etmiştir. AB ülke başkanları ve başta Bitcoin olmak üzere kripto para kullanan çevrimiçi döviz platformlarıyla ilgili katı kurallar getirmek için harekete geçmişlerdir. Bu kuralların ya da sınırlamaların neler olacağına ilişkin gelişmeler ilerleyen zamanlarda netleşecektir. FATF da bu konuda tedbirler almaya ve önerilerde bulunmaya hazırlanmaktadır.

2.4. KARA PARA AKLAMA VE TERÖRİZMİN FİNANSMANI ARASINDAKİ İLİŞKİ

Paranın aklanması için kullanılan teknikler aslında terörizmin finansman kaynaklarını gizlemek için kullanılan tekniklerle aynıdır. Fakat terörizmi desteklemek için kullanılan fonlar meşru kaynaklardan, cezai faaliyetlerden veya her ikisinden kaynaklanabilir. Bununla birlikte, kaynağın meşru ya da yasa dışı kökenli olup olmadığına bakılmaksızın, terörist finansmanın kaynağını gizlemek önemlidir. Kara para aklama ile terörün finansmanı arasındaki önemli fark, fonların yasal faaliyetlerin yanı sıra yasal kaynaklardan da kaynaklanabilmesidir. Bu gibi meşru kaynaklar arasında, terörist faaliyetleri veya terör örgütlerini desteklemek için kullanılan vakıflar veya hayır kurumları gibi kuruluşların nakit ya da diğer varlık bağışları ya da hediyeler yer alabilir.

Kara para aklama ve terörün finansmanı doğaları gereği gizlidir. Bu özelliklerinden dolayı istatistiksel olarak analizleri yapılamamaktadır. Kara para aklayanların faaliyetlerinin kapsamını belgelemeleri ya da kâr tutarlarını kamuya açıklamaları söz konusu bile olamaz. Bunun yanı sıra terörizmi finanse edenler de bulunamamaktadır. Bu faaliyetler küresel bazda gerçekleştiğinden tahminlerin üretilmesi daha da zor hale gelmektedir. Kara para aklayanlar bu konuyla ilgili ülkelerdeki yasal boşlukları kullanarak bu ülkelerde paralarını aklama yoluna gitmektedirler. Bu nedenlerden dolayı kara paranın aklanması ile terör finansmanı ile ilgili sorunların küresel boyutlarına ait çok güvenilir tahminler mevcut değildir.

Büyük terörist gruplar, küçük çaplı örgütler ve kişiler, terör saldırı ve faaliyetlerini suç yoluyla finanse etmektedirler. Örgütlü suç, örneğin yasa dışı silahların temini yoluyla desteklenebilir. Teröristler, suç eylemlerinin gelirlerini dönüştürmek, gizlemek veya kazanmak için kara para aklama düzenlerini kullanabilirler. Kara para aklama suçlarını cezalandırmak için güçlendirilmiş bir Avrupa Birliği (AB) yasal çerçevesi hem örgütlü suçla mücadele etmek hemde terörün finans gücüyle daha etkin bir şekilde mücadele etmeye katkıda bulunacak ve faaliyetlerini finanse etme kapasitelerini engelleyerek terör örgütlerinden gelen tehdidi azaltacaktır.

Birleşmiş Milletler 2009 yılında suç gelirlerinin toplam miktarını yaklaşık 2,1 trilyon dolar, küresel Gayrisafi Yurtiçi Hâsılasının (GSYİH) %3,6'sına eşdeğer olarak tahmin etmiştir. Avrupa Birliği'nde yasa dışı piyasalarda elde edilen suç gelirinin miktarı AB üye ülkelerin GSYİH'nin %1'ine tekabül ettiği ve bunun da yılda 110 milyar Euro'ya denk geldiği tahmin edilmiştir. Suçluların bu suç gelirlerinden tam olarak yararlanabilmesi için aklamaları gerekmektedir. Kara para aklamayla ilgili birkaç Avrupa Birliği (AB) Üye Devleti'nin yer aldığı sıklıkla yapılan soruşturmalar

bulunmaktadır. Komisyon çalışma sonuçları bir üye devletteki vakaların tahminen %10-15'inin sınır ötesi boyutta olduğunu göstermektedir. İki Üye Devlette aynı tahmin %20 iken birkaç Üye Devlet'te %70'e ulaşmaktadır. Beş Üye Devlet, sınır ötesi bir unsur içeren kara para aklama araştırmalarının oranının %38 ila %50 arasında değiştiğini tahmin etmektedir⁶².

Kara paranın özünde yasa dışı faaliyetler yattığından bu faaliyetlerden elde edilen gelirler de kara parayı oluşturmaktadır. Terör örgütleri yürüttükleri yasa dışı faaliyetler sonucu elde ettiği kara parayı yürütecekleri faaliyetler ve yapacakları eylemlerde kullanma yoluna gitmektedirler. Bu paraların kullanılabilmesi içinse kara para aklama yöntemlerini kullanmaktadırlar. Kara paranın elde edilme yöntemleri ile aklama yöntemleri benzerlik göstermektedir. Bu da kara para aklama ile terörizm arasındaki ilişkiyi açık ve net bir şekilde ortaya koymaktadır.

⁶² European Commission, "Security Union: Proposal for a Directive on Countering Money Laundering by Criminal Law – Questions & Answers", 2016, http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-16-4452_en.htm (Erişim Tarihi: 25.07.2017).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BANKALARIN KARA PARA AKLAMAYLA MÜCADELE STRATEJİLERİ

Kara paranın aklanmasıyla ilgili olarak merkezi bir konumda yer alan bankalar hem uluslararası düzeyde hem de ulusal düzeyde kara para aklamaya yönelik çeşitli stratejiler geliştirmekte ve kullanılmaktadırlar. Ulusal ve uluslararası düzeyde tedbirler arttırıldıkça terörist gruplar da yeni yöntemler geliştirmektedirler. Bu da stratejilerin güncel kalmasını zorunlu kılmaktadır.

3.1. TERÖRİZMİN FİNANSMANININ ENGELLENMESİNE YÖNELİK TEDBİRLER

Her ne kadar riskli bir yöntem olsa da terörist örgütler için de elde edilen kara paranın kaynağından güvenli bir şekilde uzaklaştırılmasında bankalar öncelikli transfer aracı olarak kullanılmaktadır. Bu da hem ulusal hem de uluslararası alanda tedbirleri gündeme getirmiştir. Kara para aklama yoluyla terörizmin finansmanında bankaların rolü büyüktür. Bu konuda hem ulusal hem de uluslararası birçok kuruluş görev almakta ve kara paranın terörizmin finansmanında kullanımını engellemeye yönelik çalışmalar yürütülmektedir.

2001 yılında ABD’de meydana gelen 11 Eylül Saldırıları, El Kaide terör örgütü mensuplarının yarattığı olay ile dünya kamuoyunda büyük yankı uyandırmaya başlamasıyla birlikte, kara para aklama ve terörizmin finansmanı ile mücadele de etkin durumunun tesis edilmesiyle bu yaşanan skandal olay ile büyük bir yapı haline dönüşmüştür⁶³. Bu bağlamda BM başta olmak üzere birçok uluslararası kuruluş kara para aklama ve terörizm finansmanına yönelik çalışmalar yürütmektedir.

3.1.1. Birleşmiş Milletler

BM nezdinde; 1961 yılında “Uyuşturucu Maddeler Tek Sözleşmesi”, 1971 yılında “Psikotrop Maddeler Sözleşmesi” imzalanmıştır. 1972 yılında “1961 tarihli Uyuşturucu Maddeler Tek Sözleşmesinde Değişiklik Yapan Protokol” kabul edilmiştir. Başlangıçta yalnızca uyuşturucu maddelerle ilgili ortak hareket kararı alınmıştır. Bu sözleşmeleri Viyana Konvansiyonu takip etmiştir.

⁶³Oktay Üstün, “Karapara Aklama ve Terörün Finansmanı ile Mücadelede Uluslararası Girişimler ve Araçlara Toplu Bakış”, *Bankacılar Dergisi*, 2008, Sayı:65, 19-36, s.19.

⁶³Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü, “Uyuşturucu ve Psikotrop Maddelerin Kaçakçılığına Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi (Viyana Konvansiyonu)”, 1988, <http://www.uhdigm.adalet.gov.tr/uhamer/aydn/Birle%C5%9Fmi%C5%9F%20Milletler/UYU%C5%9FETURUCU%20VE%20PS%C4%B0KOTROP%20MADDELER%C4%B0N%20KA%C3%87AK%C3%87ILIL%C4%9EINA%20KAR%C5%9Ei.pdf> (Erişim Tarihi: 14.08..2017).

3.1.1.1. Viyana Konvansiyonu

Kara para aklanması ile ilgili ilk önemli adım Viyana Konvansiyonu olarak da bilinen “Uyuşturucu ve Psikotrop Maddelerin Kaçakçılığına Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi” ile atılmıştır. Viyana Konvansiyonu; daha çok uyuşturucu ticaretini ve kaçakçılığını önlemek amaçlı yapılmış bir sözleşmedir. Uyuşturucu ve madde bağımlılığına karşı 19 Aralık 1988 tarihli olağan toplantısında Genel Kurul Kararıyla onaylanmıştır⁶⁴. Tarafın “Kara Para” ya da “Aklama” kavramlarına yer verilmemiştir. Ancak Sözleşmenin 3’ncü maddesinde suç sayılan haller ve yaptırımlarına yer verilmiştir ve aynı tarihte BM kararıyla işleme alınmış, üye ülkelerin imzasıyla yürürlüğe geçirilmiştir. Ayrıca taraflar arasında işbirliğinin artırılması amaçlanmıştır⁶⁵. Türkiye ise bu konvansiyona ilk zamanlarda dâhil olmamış 20 Aralık 1988 tarihinde sözleşmeyi imzalamıştır. Sözleşmenin onaylanması uygun bulunmasıyla ilgili 16 Ocak 1996 tarih ve 96/7801 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile onaylanmıştır⁶⁶.

3.1.1.2. Palermo Konvansiyonu

Bu konvansiyonda ise uluslararası organize olmuş suç teşkilatlarının uluslararası alanda oluşturmuş oldukları tahribatlara yönelik mücadeleleri kapsamakla birlikte, bunlara toplu bir birliktelikle etkin mücadele edilmesi gerektiğini BM Genel Kurul Kararı ile kabul edilmiştir.

3.1.2. Avrupa Birliği

AB üyesi ülkelerin ilk oluşturulan direktifler ile ortak hareket edilerek Mali işlemlerinde kara paranın çıkarılması şeklinde olmuştur. AB konuyla ilgili çeşitli direktifler yayımlanmıştır.

Direktifler Mali Kurumlar, Kredi Kurumları ve Sigorta Şirketlerine, müşterilerinin düzenli bir şekilde bilgilerinin güncellenmesi, saklanması, şüpheli işlemlerinin bildirimleri, gerekli dikkat ve hassasiyetinin sağlanılarak hareket edilmesi amacını belirtmiştir.

⁶⁴ Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü, “Uyuşturucu ve Psikotrop Maddelerin Kaçakçılığına Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi (Viyana Konvansiyonu)”, 1988, <http://www.uhdigm.adalet.gov.tr/uhamer/aydn/Birle%C5%9Fmi%C5%9F%20Milletler/UYU%C5%99ETURUCU%20VE%20PS%C4%B0KOTROP%20MADDELER%C4%B0N%20KA%C3%87AK%C3%87IL%C4%99EINA%20KAR%C5%99EI.pdf> (Erişim Tarihi: 14.08.2017).

⁶⁵ MASAK, “Uluslararası Mücadele”, <http://www.masak.gov.tr/tr/content/uluslararasi-mucadele/61> (Erişim Tarihi: 14.08.2017).

⁶⁶ Hasan Aykın, “Kara Paranın Aklanmasıyla Mücadele Konusundaki Temel Uluslararası Metinler ve Oluşumlar”, *Uluslararası Ekonomik Sorunlar Dergisi*, 2007, Sayı.25, 1-8, s.2.

2001/97/EEC Sayılı direktifle getirilen yeni oluşumlar ile kara para aklamanın da önlenmesini genişleterek, daha belirgin ve sistemli hale getirilerek genişletilmiş bir politika ile aklamaya müsait meslekler başta olmak üzere her türlü yasa dışı yollar ile elde edilmiş halk dili tabiriyle Kirli Paranın sadece ekonomik boyutunun değil ülkelerin siyasal, kültürel oluşumunu da olumsuz etkilemekte, ülkede hayat standartları gibi insanların uzun dönem etkisinde kalacakları olumsuz vakaların önüne geçebilmek için uzun asırlar bile devam edebilecek direktifler önplana atılmış ve üye devletlerce kabul edilmiştir.

Üçüncü direktif olarak kabul edilen 2005/60/EC Sayılı direktif ise Mali işlemlerde kara paranın aklanması amacının boyutunun daha da genişlemesiyle birlikte üye ülkelerin, insanların hayatlarını olumsuz ve hatta yaşama hakkını bile elinden alınacak boyuta ulaşması yani teröre katkı sunduğunu ispatlanınca daha etkin bir mücadele kapsamına alındı ve kara para trafiğinin tümüyle önlenmeyi kapsamaktadır⁶⁷.

3.1.3. Avrupa Konseyi

Avrupa Konseyi (AK) suçtan kaynaklanan gelirlerin aklanmasıyla ilgili olarak çeşitli çalışmalar yürütmüştür ve yürütmeye devam etmektedir.

3.1.3.1. Strasburg Konvansiyonu (AK 141)

Avrupa Konseyi bünyesinde hazırlanarak oluşturulmuş sözleşmede herhangi bir suçtan kaynaklanan elde edilen gelirlerin aklanmasına yönelik araştırılması, sorgulanması, ele geçirilip el konulmasına kadar olan süreci beraberinde takip ettiğini üye olunan Avrupa Devletleri Strasburg'da karşılıklı müzakereler sonucu bu konvansiyonda belirtilen kararlar kabul edilmiştir. Türkiye Cumhuriyeti ise bu konvansiyonda belirtilen yaptırımların; uyuşturucu madde kaçakçılığı, örgütlenmiş suçlar ve terörizm ile alakalı suçları teşkil eden suçlara da aynı hassasiyetin gösterilmesi gerektiğini belirterek 30 Temmuz 2004 de onaylayarak Resmi Gazete de yayımlamıştır⁶⁸. 30 Temmuz tarih ve 2004/7712 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile onaylanmış ve yayımlanmıştır⁶⁹.

⁶⁷MASAK, "Avrupa Birliği Direktifleri", <http://www.masak.gov.tr/tr/content/avrupa-birligi-direktifleri/66> (Erişim Tarihi: 15.08.2017).

⁶⁸ T.C. Resmi Gazete, Sayı 25500, 22 Haziran 2004.

⁶⁹Hasan Aykın, *Aklama Ve Terörün Finansmanı ile Mücadelenin Küresel Boyutu*, Maliye Bakanlığı Strateji Geliştirme Daire Başkanlığı, Yayın No: :2010/406, s123, Ankara, 2007.

Strasburg Sözleşmesinde “öncül suç” ; “esas suç” kavramıyla ifade edilmiş ve “işlenmesi sonucunda aşağıda belirtilen herhangi bir suç unsurunu teşkil edecek ve gelir elde edilebilecek suçlar olarak tanımlanmıştır⁷⁰:

- Bir kişinin bilerek ve isteyerek suçu işlemesi sonucu yargı çerçevesinde elde edinilen gelirleri yasalmiş gibi göstererek ürünün naklini ve takasını sağlamak,
- Suç teşkil eden herhangi bir durumda meydana getirilen gelirden elde edinilmiş ürünlerin yasa dışı olarak elde edilmiş biçimlerini kamufle ederek üyesi oldukları topluluğun ortak kararlarından ulusal zeminde de kabul görmüş yasal düzenlemelerine eşdeğer olmak kaydıyla:
- Elde edilmiş biçimlerinin yasa dışı olduğunu bilerek o ürünü satın almak ve bunun ticaretini yapmaya tabi olmak:
- Strasburg sözleşmesine göre; anlaşmada yer alan hükmün yerine getirilmesi veya uygulanması amacıyla; esas suçun, taraf devletin ceza yargısı kapsamında olup olmadığı dikkate alınmayacaktır. Suça müdahil olanların bu hükmü kabul edip etmemesinin veyahut resmi olarak tanıyıp tanınamaması pek bir anlam ifade etmediği, amacını ve bilerek işleyip işlemediğinin pek bir öneminin bulunmadığını belirtmekte olan bir sözleşme niteliğine bürünmüştür.

Strasburg Sözleşmesinde ayrıca suç sayılan hallerin bazılarını ya da tamamını üye olunan ülkeler kendi yasaları çerçevesinde değerlendirerek ulusal olarak işlenmesinin önüne geçmek maksadıyla birtakım iştirakler yapabilme serbestisine sahiptir.

Strasburg Anlaşması ile getirilen, ülkede yer alan haksız kazanç ve suç ile ilgili yasal olmayan zeminde oluşturulmuş finansal kaynakları devralacak olma isteğini alan Devlet⁷¹;

Suçta müdahil olmuş gelir kaynakları ile ilgili Taraf Mahkemeleri bizzat kendisini uygun gördüğü kararlar kıstasında değerlendirmeye tabi tutabilecektir.

⁷⁰ T.C. Resmi Gazete, Sayı 25500, 22 Haziran 2004.

⁷¹ MASAK, “Strasbourg Sözleşmesi”, <http://www.masak.gov.tr/tr/content/strasbourg-sozlesmesi/63> (Erişim Tarihi: 15.08.2017).

Belirtilen finansal kaynakları devralma kararında bizzat kendisinin yetkili birimleri tarafından belirtilecek sonuçlara göre değerlendirilmeler esas alınabilecektir.

İzni alınan finansal varlıklara el koyma isteği herhangi bir karşıt durum söz konusu olmadığı müddetçe kendisini sahip olduğu yasal düzenlemelerde değerlendirmeye alınabilmektedir. Yalnız hangi sebeplerle bu niteliklerin rededilebileceği belirlenmiştir. Rededilme nedenlerinin ayrıntısında ise kendi ve taraf devletlerinin her türlü haklarını zedeleme ya da birlik ve bütünlüğüne aykırı bir durumun oluşmasına sebebiyet verildiğinde ise durum ne olursa olsun redetme hakkına sahiptir.

Anlaşma gereği, Taraf Devletlerden herhangi biri taleplerini karşı tarafa iletmek aynı zamanda kendilerine yapılan talebi cevaplamak, yetkili makamlara iletme üzere sorumlu bir merkezi makam ya da makamları tayin etmekle yükümlü kılınmıştır. Bu düzenlemeyle suç gelirleriyle mücadelede uluslararası yardımlaşmanın daha hızlı, etkin ve bazı formalitelere gerek kalmaksızın gerçekleştirilmesi amaçlanmıştır.

Sözleşmede, devletlere istediği maddeye çekince koyma hakkı tanınmıştır. Devlet tarafından çekince konmaması halinde sözleşmede geçen tüm fiilleri suç olarak kabul etmek zorundadır. Dolayısıyla gerekli yasal düzenlemeleri de yapmakla yükümlüdür.

3.1.3.2. Varşova Sözleşmesi-AK 198

Varşova Sözleşmesi; kendisinden bir önceki anlaşmanın eksik yanlarının belirlenmesiyle daha önemli boyutlara taşınmasını ve kontrollüğünü arttırmak için ve hedef olarak belirlenen, suç teşkil eden malvarlıklarının suçun işlenmesinde mali olanakları engellenmesi ve ortak mücadelesi için oy çoğunluğunun oluşturduğu üye devletlerin imzalaması sonucu yürürlüğe girmiştir⁷². (Sözleşme Türkiye tarafından 28 Mart 2007 tarihinde imzalanmıştır.)

Varşova sözleşmesi AK nezdinde “terörizmin finansmanı” kavramının ilk kez geçtiği uluslararası sözleşme olma özelliği taşımaktadır. Sözleşme'nin 1'nci maddesinde yer alan “öncül suç” kavramı Strasburg Sözleşmesine benzer şekilde aklama suçu olarak yer almıştır. Sözleşmenin terörizmin finansmanına uygulanmasına ilişkin 2'nci maddesinde “Taraflar, bu Sözleşmenin III, IV ve V.

⁷² MASAK, “Varşova Sözleşmesi”, 2005, http://www.masak.gov.tr/media/portals/masak2/files/Varsova_sozlesmesi.pdf, (Erişim Tarihi: 25.08.2017).

Bölümlerinde yer alan hükümlerin, terörizmin finansmanına uygulanabilmesi için yasal ve gerekli olabilecek diğer önlemleri alacaklardır⁷³. Sözleşmeyle uluslararası işbirliği zorunlu hale getirilmiştir. Ayrıca taraf devletlerin kendi bünyelerinde Mali İstihbarat Birimi (MİB) kurma zorunluluğu da bulunmaktadır.

Bankalar ve banka dışı tüm mali kurumlar; hesap sahibinin gerçek yararlanıcı olup olmadığını tespit etmekle, bir banka hesabına bir ya da daha fazla belirli hesaplardan belirli dönem içinde para giriş çıkışını belirlemeye yükümlü kılınmıştır. Ayrıca kurumlar bu inceleme ve araştırmanın tarafların bilgisi dışında gerçekleştirilmesini ve bilgi sızdırılmasını engellemeye yönelik tedbirleri almaya zorunludur⁷⁴. Bu hükümle araştırma ve incelemenin müşteriden gizli olarak yürütülmesiyle olası olumsuz sonuçların da önüne geçilmesi amaçlanmıştır. Bu olumsuz sonuçlar müşterinin konu hakkında bilgisi olması halinde yasa dışı işlemlerine ara vermesi yoluyla suç gelirlerini saklaması olabileceği gibi yaptığı işlemler yasal olan müşterinin kaybı yanında bankanın tazminat benzeri maddi yükümlülük altına girmesi de olabilir.

Sözleşmede uluslararası işbirliği esası getirilmiştir. Buna göre sözleşmeye taraf olan ülkeler diğer taraf ülkelerin belirli kişi ya da banka hesaplarına ilişkin birden fazla sahiplik olup olmadığı konusunda ellerinde bulunan bilgiler seviyesinde bilgi vermekle yükümlüdürler. Talepte bulunan ülke; ne amaçla talep ettiğini, gerekçelerini, bilgilerin elde edilmesine yardımcı olacak bilgileri sunmak zorundadır. Taraf Devletler veya Avrupa Topluluğu, imza sırasında veya onay, kabul, uygun bulma veya katılım belgesinin tevdii esnasında, Avrupa Konseyi Genel Sekreterine muhatap bir beyanla, bu maddenin sadece bu Sözleşmenin ekinde yer alan listede tanımlanan suç kategorilerine (Ek A) uygulanacağını bildirebilir.

Sözleşmede ayrıca MİB'ler arasındaki işbirliği yer almaktadır. Taraflar, Sözleşmede tanımlandığı şekliyle MİB'lerin, kara paranın aklanmasıyla mücadele amacıyla, kendi ulusal yetkilerine uygun şekilde, kara paranın aklanmasına ilişkin bir gösterege olabilecek her unsurla ilgili bilginin bir araya getirilmesi ve incelenmesi ya da uygun olduğu takdirde, soruşturulması için işbirliği yapmalarını sağlayacaklardır⁷⁵.

⁷² MASAK, "Varşova Sözleşmesi", 2005, http://www.masak.gov.tr/media/portals/masak2/files/Varsova_sozlesmesi.pdf, (Erişim Tarihi: 25.08.2017).

⁷⁴ FATF Tavsiye Kararları 2003 Adalet Bakanlığı, Ankara, 2003, 2-5, s.3. [http://www.uhdigim.adalet.gov.tr/uhamer/Ter%C3%B6rle%20ilgili%20Uluslararası%C4%B1%20Belgeler/AFTF/aklama%20affi/FATF%20KIRK%20TAVS%C4%B0YE%20KARARLARI%202003\(1\).pdf](http://www.uhdigim.adalet.gov.tr/uhamer/Ter%C3%B6rle%20ilgili%20Uluslararası%C4%B1%20Belgeler/AFTF/aklama%20affi/FATF%20KIRK%20TAVS%C4%B0YE%20KARARLARI%202003(1).pdf) (Erişim Tarihi: 25.08.2017).

⁷⁵ MASAK, Varşova Sözleşmesi, 2005, http://www.masak.gov.tr/media/portals/masak2/files/Varsova_sozlesmesi.pdf (Erişim Tarihi: 25.08.2017).

3.1.4. BASEL Komitesi

Sözleşmeye taraf güçlü ekonomiye sahip olan üye devletler bankacılık sistemlerinin hızlı ve kontrol edilebilirliğini denetlemek, hızlı işlem olanaklarını aktifleştirerek erken süreçte daha iyi sonuçlar almak için bu komite kurulmuş ve Genel Merkezi İsviçre olarak öngörülerek gerekli yetkilendirmeler yapılarak sisteme dâhil edilmiştir.

Komite kurulurken şu amaçları benimsemiştir⁷⁶:

- Finansal işlemlerinin sıkı ve hızlı kontrollerinin sağlanması hedeflenerek işbirliği niteliği sağlanılmıştır,
- Finansal kurumların gerekli düzenlemelerini sağlamak ve finansal düzenin aksamadan yürütülmesine olanak tanımak,
- Finansal kurumlarının düzenli kontrollerini gerçekleştirecek becerilerin inovasyonunu sağlamak,
- Basel Komitesi, Bankacılık faaliyetlerindeki düzenin devamını sağlamak ve kontrollerinin sağlanmasına destek olmak amacıyla güçlü ekonomiye sahip 10 ülkenin katılımıyla gerçekleştirilmiş ve bankacılığın düzenli ve tedbirli denetimlerinin sağlanması esas alınarak Bankacılık Düzenleme ve Denetim Uygulamaları Komitesi olarak faaliyetini belirtmiştir. Hedef itibarıyla 1970'lerde küresel ekonomiyi derinden sarsan petrol krizinin döviz üzerindeki etkilerinin finans merkezlerine olan etkisini minimize indirmek olduğunu belirtmiştir.
- Komite, konumu itibarıyla ilkeler boyutundan soyutlanarak kurallar dâhilinde hareket etmeyen, sektörüyle düzenlemeler konusunda görüş ve öneriler söz konusu olduğu gibi atışmalar neticesinde değerlendirilebilir. Basel uzlaşıları ve kararları öneri niteliğindedir. Fakat düzenlemeye karşı olan ülkelerde faaliyet gösteren bankalar uluslararası alanda dışlanarak risk primlerini olumsuz yönde etkilemektedir⁷⁷. Bu da tüm ülkelerdeki bankacılık sistemini Basel düzenleme ve kararlarına uyma zorunluluğunda bırakmaktadır.

Komite; Bankacılık olarak kontrollerin daha belirgin hale getirilmesi için bazı detayların oluşturulmasına sebep olmuştur. Bunlar bankacılığın temel prensipleri niteliğini ifade etmektedir. Basel Finansal Denetleme Prensipleri Kara para aklama ve

⁷⁶ Oğuz Yıldırım, "Türk Bankacılık Sisteminde Basel Kriterleri", *Finans Politik & Ekonomik Yorumlar Dergisi*, 2015, Cilt:52, Sayı:609, 9-21, s.10.

⁷⁷ Efsane Cengiz, Basel I-II-III Sermaye Uzlaşısı, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Atılım Üniversitesi, Ankara, 2013, s.6 (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

terörün finansmanı ile mücadeleyle ilgili “Finans Hizmetlerinin Kötüye Kullanılması” başlıklı 29’ncu prensipte geniş açıklamalara yer vermiştir.

Prensip 29 belirtilen aslında Finansal açıdan suç teşkil eden durumlarda kamu düzenleme otoritesi, bankaların finans açısından yasa dışı suçlara yönelik işlemlerin oluşmasını önlemek için gereken gereksinimleri karşılayacak potansiyelin var olup olmadığının belirlenmesinde etkinliği göz önde tutmaktadır.

Finansal hizmet kategorisinde yeralan bankacılık hizmetlerinde yasa dışı faaliyetlerden sağlanan terörizm gibi kötü emeller için oluşturulan kaynakların engellenmesinde aktif rollerinin ne sıklıkla devam ettirildiğini belirleyip takip politikasını belirlemek olduğunu ifade eder ve aşağıda yeralan bazı düzenlemelere sahip olmalıdır.

Süreklilik temelinde oluşturulan iş ilişkilerinin değerlendirmeye tabi tutularak gerçek müşterileri belirleme ve gerekli fizibilite kaynaklarının taratılarak sürekli inovasyonunun sağlanması, oluşturulan ilişkinin ne tür bir ilişki olduğu saptanılır ve ne denli bir irtibatın sağlanması gerektiği üzerinde durulur.

İleri derecede limiti yüksek hesaplar üzerinde detaylı inceleme bankanın müşterisiyle oluşturduğu iş ilişkisinin riskli boyutuna ulaştığı zaman, bankanın üst düzey personellerinin bilgileri dâhilinde işleme tabi tutulurlar.

Bankanın eski kayıtlı işlemleri hakkında nasıl arşivde bekletilmesi gerektiği belirli ve net ilkeler dâhilinde gerçekleşir. Ayrıca arşivler beş yıl süreyle bankanın sisteminde tutulur.

29’ncu prensibin 7’nci fıkrasına göre; Kamu denetleme otoritesi, finansal kurumların suça dâhil olan işlemlerin elde edilen kazançları finansal kurumlardan uzak tutmak için denetim mekanizmasının aktifliğinin kontrolüne tabi tutulup tutulmadığını tespit eder.

29’ncu prensibin 13’üncü fıkrasına göre; İşleme tabi tutulan vazifeyi daha üst kademedeki yer alan bir üst durum olmadıkça terörizmin finansmanının olumsuz etkileri raporlanmasını yapar.

Uluslararası standartlara uygun olarak, bankalar, potansiyel kara para aklaması veya terörizmin finansmanı niteliğinde eylemler içeren şüpheli faaliyetleri, bir Finansal İstihbarat Ünitesi (FIU) işlevini gören mevcut otorite veya otoriteler içinde ya da bir

bağımsız resmi makam olarak faaliyet gösteren ilgili ulusal merkeze de ihbar etmekle yükümlüdürler.

3.1.5. Mali Eylem Görev Gücü (Financial Action Task Force)

Mali Eylem Görev Gücü (FATF), 1989 yılında Uluslararası Ekonomik Kalkınmayı Destekleyen üye ülkelerin bakanları tarafından kurulan uluslararası bir kuruluştur. FATF'ın görevi yasa dışı faaliyetlerle elde edilmiş geliri bertaraf etmek, terörist unsurların finansman sağlamasına engel olmak amacıyla globalleşen ekonomide yer alan güçlü 7 ülkenin esasları itibariyle kurulmuştur.

Bankacılık işlemleriyle terörizm gelirlerinin faaliyetlerini gerçekleştirebilmesine engel olmak için gerekli öneri niteliğinde olan kararları mevcut kılınması gerektiğini belirtmiştir. FATF, uluslararası para trafiğini güvenlik önlemleri dahilinde hareketini sağlayıp sürekliliğini devam ettirmek için herhangi bir ülkede yeralan (online işlemler dahil) güvenlik zafiyetlerini belirleyip gerekli açıkları kapatma talebini sunarlar.

FATF Tavsiyeleri, ülkelerin mevcut olması gereken temel önlemleri ortaya koymaktadır. Bu önlemler şöyle sıralanabilir⁷⁸:

- Riskleri belirlemek, politikalar geliştirmek ve yerli koordinasyonları geliştirmek,
- Kara para aklama, terörist finansmanın yayılmasının önlenmesi için çalışmak,
- Bankacılık sistemi gibi finans kurumlarına yapılacak profesyonel siber saldırılara yönelik uygulamalar geliştirmek;
- Her türlü saldırılara karşı başta online güvenlik duvarları olmak üzere güvenliği kısıtlayıcı sorunlara karşı tedbir oluşturmak ve gerekli önfizibilite çalışması yapmak;
- Finansal kurumları ve düzenlemelerin faydalı sahiplik bilgisinin şeffaflığını ve kullanılabilirliğini arttırmak;
- Uluslararası işbirliğini kolaylaştırmak.

FATF; 2001 yılı ABD terör olayından bu yana, devletler, özel sektör ve kâr amacı gütmeyen/yardım amaçlı kuruluşlar tarafından uygulanan mali önlemlerin; terörizmi durdurmak, terörizmi tespit etmek ve terörizmden vazgeçirmek için nasıl bir rol oynadığını incelemek için önemli çalışmalar yapmıştır.

⁷⁸ FATF, "International Standards On Combating Money Laundering and The Financing of Terrorism & Proliferation The FATF Recommendations", 2017, <http://www.fatfgafi.org/media/fatf/documents/recommendations/pdfs/FATF%20Recommendations%202012.pdf> (Erişim Tarihi: 30.07.2017).

Orijinal FATF 40 Tavsiye Kararı, uyuşturucu paralarını aklayan kişilerin mali sistemleri kötüye kullanımıyla mücadele için bir girişim olarak 1990'da hazırlanmıştır. 1996 yılına konuyla ilgili öneriler, gelişmekte olan kara para aklama eğilimlerini ve tekniklerini yansıtmak ve kapsamını uyuşturucudan elde edilen kara paranın aklanması öncesini de kapsayacak şekilde ilk kez gözden geçirilmiştir. 2001 yılı Ekim ayında FATF, görev konusunu terör eylemleri ve terör örgütleri finansmanı ile ilgili olarak genişleterek terörizm finansmanına yönelik özel tavsiyeler oluşturmak için önemli bir karar alınmıştır. FATF önerileri, tekrardan ikinci kez revizyona uğramış ve bu tavsiye kararları ile birlikte ülkeler bazında da genişleyerek ilk üyelik listesinin on katı ülke tarafından onaylanarak kara para aklama ve terörizmin finanse edilmesine karşı uluslararası standart olarak kabul edilmiştir.

40 öneri kararı, yasa dışı suçlardan elde edilen gelirin üye ülkelerin finansal varlıklarında yarattığı tehlikeye karşı topyekün mücadele için oluşturulan kurallar niteliğinde içerikler belirlenmiştir⁷⁹.

- A. Legal işlemler dâhilinde (T.1-3); teröre finanse olmuş varlıkların dâhilinde kontrollü aralıklı önlemler,
- B. Bankaların ve bankacılığa dâhil olmayan meslek gruplarının oluşturulması gereken önlemler dâhilinde müşteri kapsamında olanların belirlenmesi, şüphe uyandıracak durumların bildirimini sağlanması kapsamında teröre finanse olunacak durumların önüne geçebilmek için uygulanan yöntemlerin geliştirilmesi, FATF önerilerini dikkate almak istemeyenlere yönelik düzenleme politikalarının geliştirilmesi, düzenin sağlanması,
- C. Yasa dışı faaliyetlerin finansmanına karşı oluşturulan müdahale mekanizmaları ve yetkilendirilen personellerin yeri ve sorumlulukları hakkında organizasyonu yeniden sağlamak,
- D. Globalleşmiş bir işbirliği dâhilinde güvenlik, kara para aklama, terörizm gibi konularda karşılıklı yardımlaşma politikalarını gütmeleri şeklinde belirlenmiştir.

⁷⁹ MASAK, "Mali Eylem Gücü", <http://www.masak.gov.tr/tr/content/mali-eylem-gorev-gucu/65> (Erişim Tarihi: 25.07.2017).

FATF'a göre kara para aklama aşağıdaki sonuçları doğurmaktadır⁸⁰:

1. Mağdurlara verilen kayıplar ve failin kazançları,
2. Gelirlerdeki yüksek sermaye,
3. Tüketimin bozulması,
4. Doğrudan yabancı sermaye yatırımlarındaki değişimler,
5. Yatırım ve tasarruf bozukluğu,
6. Finansal sektör borç ödeme ve likiditeye olan riskler,
7. Fiyatlarda yapay artış,
8. Mali sektör kârları,
9. Haksız rekabet,
10. Mali sektörün itibarı,
11. İthalatta ve ihracattaki değişiklikler,
12. Yasa dışı ticaret yasallığı,
13. Büyüme oranlarına etki eder,
14. Ekonomik istatistikleri bozar,
15. Çıktı, gelir ve istihdam üzerindeki etkiler,
16. Yolsuzluk ve rüşvetin artmasına yol açar,
17. Kamu sektörü gelirlerinin azaltılmasına yol açar,
18. Suçun arttırılmasına sebep olur,
19. Özelleştirmeyi tehdit eder,
20. Siyasi kurumları tahrip eder,
21. Para talebi, döviz kuru ve faiz oranlarını değiştirir,
22. Dış politika amaçlarını kısıtlar,
23. Döviz kuru ve faiz oranlarındaki dalgalanmaların artmasına neden olur,
24. Terörizmin artmasına neden olur,
25. Daha fazla kredi kullanılabilirliğini arttırır.

2001'de Amerika'da yaşanan olay, terörist eylemlerin yanında bu eylemlerin finansmanını da FATF'ın gündemine getirmiştir. Bu amaçla 29-30 Ekim 2001 tarihlerinde Washington'da FATF olağanüstü toplantısı yapılmıştır. Toplantıda FATF görevleri arasına terörizmin finansmanına yönelik önlemler de dâhil edilmiştir. FATF, terörizmin finansmanı ile mücadelede yönelik 8 Özel Tavsiye kararı almış ve 31 Ekim 2001'de yayımlamıştır.

⁸⁰ FATF, "National Money Laundering and Terrorist Financing Risk Assessment", 2013, http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/content/images/National_ML_TF_Risk_Assessment.pdf (Erişim Tarihi: 15.08.2017).

FATF önerileri zaman içinde, terörizm algısı globalleşmiş ekonomik düzende fazlasıyla rahatsızlık verince öneriler ve teşvikler bu kavrama yönelik atılmıştır. Her yeni oluşturulan ve revize edilen 40 yeni öneriler dâhilinde kabul edilmiştir. Yeni 40 özel öneriler dâhilinde 8 özel öneri sadece kara para aklama ve terörün finansı ile alakalı olmuştur. Bu da terörizmin toplumsal boyutu gibi finanal boyutunda o derece etkisini göstermektedir. 31 Ekim 2001’de yayınlanan terörizmin finansmanının önlenmesine dair 8 Özel Tavsiye şu ana başlıkları içermektedir⁸¹:

- Birleşmiş Milletler kanıtlarıyla birlikte sunduğu belgelerin kabul edilip yürürlüğe dâhil edilmesi,
- Yasa dışı faaliyetlerde bulunan ve ülkenin bekasını tehlikeye düşürecek politikaya sahip grupların ve bunlara finans sağlayanların ve eylemde dâhil olanları terörist diye kabul edilmesi,
- Yasa dışı faaliyetlerde bulunanların her türlü varlığına el konulması,
- Terörle bağlantılı ve şüphe uyandıran işlemlerin derhal bildirilmesi,
- Uluslararası ilişkilerin devamında yardımların sağlanması,
- Eft gibi işlemlerin denetimlerinin sağlanması,
- İHH gibi yardım kuruluşlarının kötü niyetli örgütlerden uzak tutulması için mücadele edilmesi gerekir.

FATF, terörün finansmanı ile mücadele ederken terör gruplarının çeşitli suçlardan elde ettiği gelirleri, yasa dışı faaliyetlerden elde ettiği finans kaynaklarını yasal zemine geçirirken ülke sınırlarında yolculuk yapılarak ülkelerarası hudutlardan geçirilerek daha birçok terör faaliyetlerini gerçekleştirmek için yasal zeminlerinin engellenmesi hususlarını daha çok göz önünde bulundurmaları gerektiği bilinci 2004 yılında dile getirilerek tartışmalara konu olarak doğmuştur ve bu durumda terör ile alakalı kararlara bir madde daha eklenerek 9.özel öneri kararı kabul edilmiştir. Bu madde ile;

“Üye devletler kendi hudutları dâhilinde oluşacak nakit ve yerine tekabül edilecek mal varlıklarını başka ülkelere taşınması sırasında gerekli bir ön açıklama niteliğinde ve değerlendirmelere tabi tutularak gerçek nedenlerini belirlemeleri, ikna edici raporlar sunulmalıdır.”

⁸¹ Oktay Üstün, “Mali Eylem Görev Gücü’nün (FATF) Dokuz Özel Tavsiyesi”, *Bankacılar Dergisi*, 2005, Sayı:52, s.10-27.

FATF'a üye olunan devletler, güvenlik birimlerine teröre finanse olunan yasa dışı faaliyet kazançlarının oluşmasında öncülük edenlerin veya şüpheli uyandıranların belirlenmesi ve olayların üzerine gidilmesi aktif rol oynamalarına olanak tanıyan yetkilendirmelerin net bir biçimde sağlanması gerekir ve bu durum gerekli yasalar neticesinde açık bir şekilde belirtilmesi gerekir.

Belirtilen raporlar ve belgelerin uygunsuzluğu veya yanıltıcılığı tespit edilmesi halinde, üye devletler cezai yaptırımlar sağlamaları, adli işlemler ile gerekli soruşturmalar başlatılmalıdır.

Ülkelerin FATF tavsiye kararlarına uyumu değerlendirilirken "Uyumlu, büyük ölçüde uyumlu, kısmen uyumlu ve uyumsuz" olmak üzere dört tane olası uyum düzeyi bulunmaktadır: İstisnai durumlarda, bir Tavsiye uygulanamaz olarak da derecelendirilebilir.

FATF derecelendirmeleri sadece teknik uyum değerlendirmesinde belirtilen kriterlere dayanmaktadır ve Tablo 3,1'de olduğu gibidir⁸².

Tablo 3. 1. FATF Teknik Uyum Derecelendirmesi

Uyumlu	C	Hiçbir eksiklik yok.
Büyük ölçüde uyumlu	LC	Sadece küçük eksiklikler var.
Kısmen uyumlu	PC	Orta derecede eksiklikler var.
Uyumsuz	NC	Büyük eksiklikler var.
Uygulanamaz	NA	Bir ülkenin yapısal, hukuki ve kurumsal özelliklerinden dolayı bir yükümlülük

FATF, terörün finansının büyük orantılarda insanların hak ve hürriyetlerine zarar verecek konvansiyonel silahların yaygınlaşmasının önlenmesi için uluslararası güvenlik birimlerine yardımda bulunurlar.

Bir ülkenin etkililiğinin belirlenmesi için FATF Üst-Düzye Amaç çerçevesinde orta vadede alınan sonuçlar ve kısa vadede alınan sonuçları değerlendirmektedir. Amaç ve sonuçlar arasındaki ilişki Tablo 3,2'de görüldüğü gibidir⁸³.

⁸² MASAK, FATF Tavsiyelerine Teknik Uyum Ve Kara Para Aklama Ve Terörün Finansmanı İle Mücadele Sisteminin Etkinliğinin Değerlendirilmesi, MASAK Başkanlığı, Ankara, 2013, s.9, http://www.masak.gov.tr/userfiles/file/FATF-METODOLOJISI_2013_SUBAT.pdf, (Erişim Tarihi: 11.03.2017)

⁸³ MASAK, FATF Tavsiyelerine Teknik Uyum Ve Kara Para Aklama Ve Terörün Finansmanı İle Mücadele Sisteminin Etkinliğinin Değerlendirilmesi, MASAK Başkanlığı, Ankara, 2013, s.11-12.

Tablo 3. 2. Üst-Düzey Amaç, Orta Vadede Alınan Sonuçlar Ve Kısa Vadede Alınan

Sonuçlar Arasındaki İlişki

Üst-Düzey Amaç: Finansal sistemler ve daha geniş ekonomiler, kara para aklama ve terörün finansmanı ve nükleer silahların yaygınlaşması tehditlerinden korunmakta ve böylece finansal sektör bütünlüğü güçlendirilmekte ve emniyet ve güvenliğe katkıda bulunmaktadır.	
Orta Vadede Alınan Sonuçlar	Kısa Vadede Alınan Sonuçlar
Politika, koordinasyon ve işbirliği, kara para aklama ve terörün finansmanı risklerini azaltır.	1- Karapara aklama ve terörün finansmanı riskleri anlaşılır ve uygun olduğu hallerde kara para aklama ve terörün finansmanı ve nükleer silahların yaygınlaşmasıyla mücadele için eylemler ülke içinde koordine edilir. 2- Uluslararası işbirliği uygun bilgileri, finansal istihbarat ve kanıtı sunar ve suçlulara ve bunların malvarlıklarına karşı tedbirleri kolaylaştırır.
Terörizmin desteklenmesindeki suç gelirleri ve fonların finansal sektöre ya da diğer sektörlere girmesi engellenir ve bu sektörler tarafından tespit edilir ve bildirilir.	3- Denetçiler gereğine uygun olarak finansal kurumları ve Finansal Olmayan Belirli İş ve Meslekleri (FOBİM), KA/TFM yükümlülüklerinin riskleri ile orantılı olarak uyum sağlamalarını denetler, izler ve düzenlerler. 4- Finansal kurumlar ve FOBİM'ler riskleri ile orantılı KA/TFM tedbirlerini yeterince uygularlar ve şüpheli işlemleri bildirirler. 5- Tüzel kişilerin ve oluşumların, kara para aklama ve terörün finansmanı amacıyla suiistimal edilmeleri önlenir ve gerçek faydalanıcılarına ilişkin bilgileri geciktirilmeden yetkili makamlara mevcut hale getirilir.
Karapara aklama tehditleri tespit edilir ve engellenir ve suçlular cezalandırılarak yasadışı gelirler ellerinden alınır. Terörün finansmanı tehditleri tespit edilir ve önlenir, teröristler kaynaklardan mahrum edilir ve terörü finanse edenler cezalandırılır ve böylece terörist faaliyetlerin önlenmesine katkıda bulunulur.	6- Finansal istihbarat ve tüm diğer ilgili bilgiler gereğine uygun olarak kara para aklama ve terörün finansmanı incelemelerinde yetkili makamlar tarafından kullanılır 7- Karapara aklama suçları ve faaliyetleri incelenir ve suçlular kovuşturulur ve etkili, orantılı ve caydırıcı yaptırımlara tabi tutulur. 8- Suç gelirleri ve araçları müsadere edilir. 9- Terörün finansmanı suçları ve faaliyetleri incelenir ve terörü finanse eden kişiler kovuşturulur ve etkili, orantılı ve caydırıcı yaptırımlara tabi tutulur. 10- Teröristlerin, terör örgütlerinin ve terörü finanse edenlerin fonları toplamaları, yerini değiştirmeleri ve kullanmaları ve kar amacı gütmeyen kuruluşlar sektörünü kötü amaçlı kullanmaları engellenir. 11- Kitle imha silahlarının yayılması faaliyetlerine karışan kişi ve kuruluşların Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi Kararları (BMGK) Kararlarına uygun olarak fon toplamaları, yer değiştirmeleri ve kullanmaları engellenir.

BM ve AK nezdinde imzalanan sözleşmeler bağlayıcı nitelik taşıırken FATF tavsiye kararları adından da anlaşılacağı gibi tavsiyedir. Ülkelere bir zorunluluk getirmemektedir. Ancak FATF, tüm ülkelerden kara para aklama ve terörizmin finansmanı ile mücadele için kendi durumlarını belirtilen kıstaslar göre yeniden değerlendirilip elverişli duruma getirmelerini talep etmektedir.

3.2. TÜRK BANKALARININ TERÖRİZMLE KARA PARA AKLAMA MÜCADELESİ İLE İLGİLİ ALDIĞI TEDBİRLER

Türk Bankacılık Sisteminde yasal yollarla elde edilemeyen gelir yoluyla terörizmin finansmanı ile mücadele için alınan önlemler FATF tavsiyeleri çerçevesinde şekillendirilmiştir. FATF tavsiye kararları temel olarak Viyana Konvansiyonu, Palermo Sözleşmesi başta olmak üzere Merida Konvansiyonu ve Terörün Finansmanı Konvansiyonu'nun uygulanmasını temel almaktadır. FATF tavsiye kararlarına göre bu Konvansiyonlarda yer alan öncül suçlar tüm ülkeler tarafından kabul edilmeli ve terörizmin finansmanına ilişkin tüm tedbirler alınmalıdır.

Türkiye'de kara para aklama ve terörizmin finansmanı ile mücadele konusunda Türkiye Cumhuriyeti Maliye Bakanlığı bünyesinde oluşturulan Mali Suçları Araştırma Kurulu (MASAK) görevli ve yetkilidir. MASAK, uluslararası sözleşmeler ve FATF öneri ile bankaların yasak olmayan gelirle ve terörizmin finansmanı ile mücadele ile ilgili alacağı tedbirleri belirlemiştir. MASAK, 19 Kasım 1996 tarihinde yürürlüğe giren "4208 Sayılı Kara Paranın Aklanmasının Önlenmesine Dair Kanun" ile kurularak 17 Şubat 1997 tarihinde faaliyetine başlamıştır. 18.10.2006 tarihinde yürürlüğü giren "5549 Sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun" ile görevleri yeniden belirlenmiştir. Belirlenen bu yetki ve görevler kapsamında MASAK aşağıdaki fonksiyonları yerine getirmektedir⁸⁴:

- Politika belirleme ve mevzuat geliştirme
- Veri toplama, analiz, değerlendirme
- Denetim
- Koordinasyon
- İnceleme

Yasal olmayan, suç teşkil edilen durumlarda suç teşkil edilen gelirlerinin belirlenilip bertaraf edilmesi ve terörizme finansal desteklerinin önlenmesi ve yasal olan mali sistemlerinin yasa dışı örgütler tarafından kullanılmasının önünü tıkamak

⁸⁴ MASAK, "Görev ve Yetkiler", <http://www.masak.gov.tr/tr/content/gorev-ve-yetkiler/39> (Erişim Tarihi: 16.08.2017).

için yönetmelikte yer alan “yükümlü” olarak tanımlanan finansal kuruluşlara ve diğer bazı meslek gruplarına yönelik bir takım yükümlülükler getirilmiştir. Bu yükümlülükler “5549 Sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun”, “Suç Gelirlerinin Aklanmasının ve Terörün Finansmanının Önlenmesine İlişkin Tedbirler Hakkında Yönetmelik (Tedbirler Yönetmeliği)” ve “Suç Gelirlerinin Aklanmasının Ve Terörün Finansmanının Önlenmesine İlişkin Yükümlülüklerle Uyum Programı Hakkında Yönetmelik (Uyum Yönetmeliği)” ile MASAK Tebliği kapsamında düzenlenmiştir⁸⁵. Kara para aklama ile ilgili Mevzuat çerçevesinde yasa dışı faaliyetlerin bertaraf edilmesi ve teröre sebebiyet olan finans durumun önlenmesiyle ilgili olarak yükümlülerin temel öncelikleri müşterinin tanınması ve şüpheli işlem bildirimini gibi işlemleri kapsamaktadır. Buna ek olarak uyum programı oluşturulması da yükümlülerin sorumluluğundadır.

3.2.1. Kimlik Tespiti (Müşterinin Tanınması)

FATF finansal kuruluşlar yanında bazı meslek gruplarının kara para aklama ve terörizmin finansmanında mücadelesi konusunda tavsiye kararlarında geniş şekilde ele alınmıştır. FATF 5’inci tavsiye kararı tamamen müşteri tanınmasıyla ilgili tavsiyeleri içermektedir. Müşteri tanınmasıyla ilgili olarak 5’nci tavsiye kararında beş ayak belirlenmiş ve bunlar şunlardır⁸⁶:

- Finans işlemler için müşterilerinin kimliklerinin belirlenip tanınması, bilgilerinin elde edilerek güvenilirliğinin sorgulanması,
- Herhangi bir kurum, kuruluşun üst düzey yetkilisinin görev ve sorumluluklarının ve kişisel bilgilerinin sorgulanması, kanıtlarla ispatlanması,
- Oluşturulan iş ilişkisinde gerçekte iş ilişkisini gerçekleştirenin fayda görüp görmediğinin sorgulanması,
- Asıl hedeflerinin ne olduğu, iş ilişkisinin sonucu hakkında detaylarının öğrenilmesi,
- Finans kurumlarıyla yürütülen iş ilişkilerinde müşterileri ile sürekli ve düzenli özenin gösterilmesi, müşterileriyle oluşturduğu iş ilişkilerini ve kişisel bilgilerinin detaylarını öğrenme, kara listede yer alıp almadıklarının kontrolünü sağlamalıdır.
- Türkiye belirlenen bu tavsiye kararı doğrultusunda müşterinin tanınması ile ilgili olarak usul ve esasları Tedbirler yönetmeliğinde, müşterilerin

⁸⁵ MASAK, Müşterinin Tanınması Yükümlülüğü Çerçevesinde Gerçek Faydalanıcının Tanınması, MASAK Başkanlığı, Ankara, 2016a, s.3.

⁸⁶ Murat Kalem ve Engin Akın, “Müşterinin Tanınmasında Gerçek Faydalanıcının Tespiti”, *Bankacılar Dergisi*, 2009, Sayı:68, 65-89, s.66.

durumlarına göre risk boyutunu değerlendirme, kontrol etme ve gerektiği zaman önlem alma gibi derlemelere sebep olup uyum yönetmeliğinde düzenlenmiştir.

Kimlik tespitine ilişkin Tedbirler Yönetmeliği'nin üçüncü bölümünde müşterilerin tanınmasıyla ilgili esaslar düzenlenmiştir. Bu kapsamda; gerçek kişiler ve tüzel kişilerde müşteri tanınmasıyla ilgili hususlar belirlenmiştir. Görevli kişilerin müşteri tanınmasıyla ilgili olarak gerçek kişilerde, tüzel kişilerde, dernek, vakıf ve sendikalarda, tüzel kişiliği bulunmayan kuruluşlarda, kamu kurumlarında kimlik tespiti ayrı ayrı esaslara bağlanmıştır:

a) Gerçek kişilerde kimlik tespiti (TY, Madde 6)

Müşteri tabiriyle bireyin kişisel bilgileri, hangi uyruğa tabi olduğunu, sicil kaydını, ikametgâh bilgilerini, ne tür meslekte yer aldığını ve mesleğinin finans kurumuyla yaptığı iş ilişkisinin boyutunu, finans kurumuyla iş ilişkilerinin ne yönde olduğunu, kara listede yer alıp almadığını, resmi olarak kullandığı imza sirküleri, iletişim bilgileri, işyeri adresi gibi genel bilgilerin resmi evraklar ile doğruluğunun teyit edilerek sisteme işlenmesi ve Ulaştırma Bakanlığından gerekli soruşturma metodlarının uygulanması amaçlanmaktadır.

Kişinin beyan ettiği adresin doğruluğunun kontrolünde yerleşim yeri belgesi (ikametgâh belgesi), kişinin adına düzenlenmiş olan ve müşterinin kaydı alınırken işlemin yapılacağı zamandan en az üç ay önceki kamu kurumlarından biri tarafından belirtilen elektrik, su, doğalgaz, telefon gibi abonelik gerektiren faturalar kullanılır. Fatura bulunmaması halinde MASAK tarafından uygun görülen diğer belge ve bilgiler de doğruluğun kontrolü için kullanılabilir. Gerçek kişi tarafından sunulan bu belgelerin aslı görüldükten sonra fotokopisi, elektronik görüntüsü alınır ya da belgede ayırt edici özellik taşıyan bilgiler kaydedilir.

Gerçek kişilerin tanınmasıyla ilgili olarak kimlik bilgilerinin tamamı kayıt altına alınırken adres beyanı ile ilgili olarak bilgilerin tamamı değil, diğer müşterilerden ayırımını sağlayacak özellik taşıyan bilgilerin kaydı söz konusu olmaktadır.

b) Ticaret siciline kayıtlı tüzel kişilerde kimlik tespiti (TY, Madde 7)

Tüzel kişinin unvanı, ticaret sicil numarası, vergi kimlik numarası, faaliyet konusu, açık adresi, telefon numarası, varsa faks numarası ve elektronik posta adresi alınır. Tüzel kişiliği temsile yetkili gerçek kişilerle ilgili olarak ise TY'nin 6'ncı

maddesinde yer alan bilgiler alınır. Kamu kuruluşunu ifade eden ya da onun adına işlem gerçekleştirme yetkisini elinde bulunduran kişilere ait bilgilerinin alınması ve doğrulanması ticari sicille ancak mümkündür.

Tüzel kişiliğin unvanı, ticaret sicil numarası, faaliyet konusu ve adresinin teyidi ticaret siciline tescile dair belgeler; vergi kimlik numarasının teyidi ise Gelir İdaresi Başkanlığının ilgili birimi tarafından düzenlenen belgeler üzerinden yapılır.

Yetkililerce istenildiğinde sunulmak üzere, teyide esas belgelerin asıllarının veya noterce onaylanmış suretlerinin ibrazı sonrası okunabilir fotokopisi veya elektronik görüntüsü alınır yahut kimliğe ilişkin bilgiler kaydedilir.

Finansal kuruluşlar sürekli iş ilişkisinin kurulmasında, ilgili ticaret sicil memurluğu kayıtlarına başvurmak veya Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği'nin veri tabanından sorgulama yapmak suretiyle kendilerine sunulan tescil belgelerinde yer alan bilgilerin güncelliğini ve doğruluğunu teyit eder.

Mevcut bir sürekli iş ilişkisi kapsamında, tüzel kişiyi temsile yetkili kişinin yazılı talimatıyla tüzel kişi adına işlem talep edilmesi durumunda, talimatın şirket yetkilisine ait olduğundan emin olmak kaydıyla, şirketi temsile yetkili kişinin kimlik bilgilerinin doğruluğu, kimlik belgelerinde yer alan bilgileri içeren noter onaylı imza sirküleri üzerinden teyit edilebilir.

- c) Dernek ve vakıflar, sendika ve konfederasyonlar ile siyasi partilerde kimlik tespiti (TY, Madde 8-9-10)

Dernek, vakıf, sendika ve konfederasyonların adı, siyasi partilerde birimin adı, derneklerde kütük numarası, vakıflarda merkezi sicil kayıt numarası, sendikalarda sicil numarası, dernek, vakıf, sendika ve konfederasyon, siyasi partinin amacı, açık adresi, telefon numarası, varsa faks numarası, elektronik postası alınır. Dernek, vakıf, sendika ve konfederasyon, siyasi partiyi temsile yetkili kişinin adı, soyadı, doğum yeri ve tarihi, uyruğu, kimlik belgesinin türü ve numarası, İmza örneği alınır. Ayrıca T.C. vatandaşları için anne adı, baba adı ve T.C. kimlik numarası alınır. Yabancı dernek ve vakıfların Türkiye'deki şube ve temsilciliklerinin kimlik tespiti, İçişleri Bakanlığı'ndaki kayda ilişkin belgeler esas alınmak suretiyle yapılır.

Derneğin adı, amacı, kütük numarası ve adres bilgileri, dernek tüzüğü ile dernek kütüğündeki kayda ilişkin belgelerle doğrulanır.

Vakfın adı, amacı, merkezi sicil kayıt numarası ve adres bilgileri, vakıf senedi ile Vakıflar Genel Müdürlüğü'nde tutulan sicile ilişkin belgelerle doğrulanır.

Sendikalarda alınan bilgiler, bu kuruluşların tüzükleri ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Bölge Çalışma Müdürlükleri'nde tutulan sicile esas diğer belgelerle doğrulanır.

Siyasi partilerin ilgili biriminin adı ve adresi, tüzükleri ile doğrulanır.

Dernek, vakıf, sendika ve konfederasyon ile siyasi partiyi temsile yetkili kişinin kimliği, 6'ncı maddede belirtilen kimlik belgeleri ile doğrulanır.

Dernek ve vakıflarda temsil yetkisi, temsile yetkili olduğuna dair belgeler üzerinden, sendika ve konfederasyonlarda temsil yetkisi tescile dair belgeler veya temsile yetkili olduğuna dair belgeler üzerinden, siyasi partilerde yetki durumları ise temsile yetkili olduğuna dair belgeler üzerinden doğrulanır.

Yurt dışında yerleşik tüzel kişilerde kimlik tespiti (TY, Madde 11): Türkiye'de yerleşik tüzel kişiler için aranan belgelere ilgili ülkede tekabül eden belgelerin Türkiye Cumhuriyeti konsoloslukları tarafından onaylanan veya "Yabancı Resmi Belgelerin Tasdiki Mecburiyetinin Kaldırılması Sözleşmesi" çerçevesinde bu Sözleşmeye taraf ülke makamı tarafından tasdik şerhi düşülen örneklerinin noter onaylı Türkçe tercümeleri üzerinden yapılır.

Tüzel kişiliği olmayan teşekküllerde kimlik tespiti (TY, Madde 12): Apartman, site veya iş hanı yönetimi gibi tüzel kişiliği olmayan teşekküller ile tüzel kişiliği olmayan iş ortakları gibi teşekküller adına yapılan işlemlerde; teşekkülün adı, açık adresi ile varsa telefon numarası, faks numarası ve elektronik posta adresi alınır. Ayrıca teşekkülü temsile yetkili kişinin adı, soyadı, doğum yeri ve tarihi, uyruğu, kimlik belgesinin türü ve numarasına ilişkin bilgiler ve imza örneği ile Türk vatandaşları için bu bilgilere ilave olarak anne, baba adı ve T.C. kimlik numarası alınır. Teşekkül adına hareket eden kişinin kimlik bilgilerinin doğruluğu, 6'ncı maddede belirtilen kimlik belgeleri; teşekküle ait bilgiler ile teşekkül adına hareket eden kişinin yetki durumu ise noter onaylı karar defteri üzerinden teyit edilir. İş ortaklıklarında ortaklığın adı, amacı, faaliyet konusu ve adresine ilişkin bilgilerin doğruluğu, noter onaylı ortaklık sözleşmesi; vergi kimlik numarası, Gelir İdaresi Başkanlığı'nın ilgili birimi tarafından düzenlenen belgeler ile doğrulanır.

Kamu kurumlarında kimlik tespiti (TY, Madde 13): 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununa göre genel yönetim kapsamındaki kamu idareleri ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının müşteri olduğu işlemlerde, bunlar adına işlem yapan kişinin kimliği 6'ncı maddeye göre tespit edilir. Yetki durumu ise mevzuata uygun olarak düzenlenmiş yetki belgesi üzerinden doğrulanır.

Başkası adına ve başkası hesabına hareket edenlerde kimlik tespiti (TY, Madde 14): Tüzel kişiler veya tüzel kişiliği olmayan teşekküller adına bunları temsile yetkili kimselerin yetkilendirdiği kişilerce işlem talep edilmesi durumunda kimlik tespiti 7-12'nci maddelere göre yapılmaktadır. Kimlik doğrulama da yine aynı şartlarla yapılır.

Küçükler ve kısıtlılar adına bunların kanuni temsilcileri tarafından yapılan işlemlerde mahkeme kararıyla veli tayin edilenler ile vasi ve kayımların yetkisi, ilgili mahkeme kararının aslı veya noter tasdikli sureti üzerinden teyit edilir. Anne ve babaların reşit olmayan çocukları adına işlem talep etmeleri durumunda adına işlem talep edilen çocuk ve işlemi talep eden velinin 6'ncı maddeye göre kimliğinin tespiti yeterlidir.

Müşteri kimliğini tespiti ile ilgili olarak tespitlerde dikkat çeken en önemli nokta bilgilerin doğruluğunun mutlak suretle kontrol edilmesi, kontrolün kamu kurumlarına ait belgelerin aslı üzerinden yapılmasıdır. Ayrıca yetkililer tarafından istenmesi halinde sunulması için bu belgelerin okunabilecek şekilde çekilmiş fotokopisi ya da elektronik ortama alınmış fotoğrafı da sisteme kaydedilmektedir.

Kimlik tespitine yükümlü olanlar kimlik bilgilerinin doğruluğunu kontrol etmek amacıyla sunulan belgelerin gerçekliğinden şüphe etmeleri halinde belgeyi düzenleyen kurum, kuruluş ya da mercilere başvurarak belgenin gerçek olup olmadığını doğrulamaktadır. İlk kimlik tespitinden sonraki işlemlerde de kimlik bilgilerinin kayıtlarla uyuşup uyuşmadığı kontrol edilir. Bu bilgilerle ilgili şüpheye düşülmesi durumunda kimlik bilgilerini doğrulamaya esas belgelerin aslı, noter onaylı kopyalarının sunulması istenerek kontrol yapılır.

Yükümlüler her ne kadar ilk işlemde kimlik tespitini usulüne uygun yapmış olsalar da “yapılan işlemde yarar sağlayan, faydalanan, sonuçlarından etkilenen ve yapılan işlemi nihai olarak kontrol eden kim?” sorusu akla gelmektedir. Uluslararası literatürde bu “beneficial owner” yani “gerçek faydalanıcı” olarak tanımlanmaktadır. FATF, gerçek faydalanıcıyı; “Bir müşteriyi ve/veya adına bir işlem gerçekleştirilen gerçek kişiyi nihai olarak sahipliğinde ya da kontrolünde bulunduran gerçek kişi veya

kişiler” olarak tanımlamaktadır. Ayrıca FATF, bu kapsama bir tüzel kişi ya da yasal oluşum üzerinde nihai kontrol sağlayan kişilerinde girdiğini belirtmiştir.

TY'nin 3'ncü maddesinde gerçek faydalanıcı kavramına yer verilmiştir. İlgili maddeye göre gerçek faydalanıcı “Yükümlü nezdinde işlem gerçekleştiren gerçek kişileri, adına işlem yapılan gerçek kişi, tüzel kişi veya tüzel kişiliği olmayan teşekkülleri kontrolünde bulunduran ya da bunlara ait hesap ya da işlemin nihai faydalanıcısı durumunda olan gerçek kişi veya kişiler” olarak tanımlanmıştır. Burada asıl nokta işlemi yapandan çok adına işlem yapılan gerçek ya da tüzel kişilerin kim olduğudur.

TY'nin 17'nci maddesine göre “yükümlüler bir başkası hesabına hareket edilip edilmediğini ve işlemin gerçek faydalanıcısının kimliğini tespit etmek için gerekli tedbirleri alır. Bu kapsamda kendi adına ve fakat başkası hesabına hareket eden kimselere sorumluluklarını hatırlatmak amacıyla yükümlüler, gerekli duyuruları hizmet verdikleri tüm işyerlerine müşterilerin rahatça görebileceği şekilde asarlar. Finansal kuruluşlar ayrıca sürekli iş ilişkisi tesisinde başkası hesabına hareket edilip edilmediğine ilişkin müşterinin yazılı beyanını alır. Bu beyan müşteri sözleşmesinde belirtilebilir veya uygun formlar kullanılarak alınabilir”. Yine aynı maddeye göre; işlem talebinde bulunan kişi başkası hesabına hareket ettiğini beyan ederse talep eden kişinin kimliği TY'nin 6-14'üncü maddelerinde yer alan usullere göre tespit edilir. Ticaret sicilinde kaydı bulunan tüzel kişilerle sürekli iş ilişkisi oluşturulmasında tüzel kişiliğin %25'ini aşan hisseye sahip gerçek ve tüzel kişiliğe sahip ortakların kimlikleri TY'nin 6 ve 7'nci maddelerine göre tespit edilir. Bu kişi gerçek faydalanıcıdır. Ancak bu kişinin gerçek faydalanıcı olduğundan şüphe duyulması ya da bu oranda hisseye sahip ortak bulunmaması halinde “tüzel kişiliği nihai olarak kontrolünde bulunduran gerçek kişi yada kişiler” gerçek kullanıcıdır ve bu kullanıcıların ortaya çıkarılması için gerekli tedbirlerin alınması gerekir. İşlemin gerçekleşmesinde öncülük edenler gerçek kişiler (faydalanıcı) olarak nitelendirilir. Hisse oranı ya da tüzel kişiliğin nihai kontrolünü elinde bulunduran kişilerin tespit edilememesi “ticaret sicilinde kayıtlı en üst düzey icra yetkisine gerçek kişi ya da kişiler üst düzey yönetici sıfatıyla gerçek faydalanıcı” olarak kabul edilir.

Maliye Bakanlığı Mali Suçları Araştırma Kurulu 5 Sıra Numaralı Genel Tebliği'nde gerçek faydalanıcının tanınmasıyla ilgili tedbirlerin bazı hallerde

uygulanamayacağına ilişkin düzenleme yer almaktadır. Bu düzenlemelere göre; TY'nin 17'nci maddesi aşağıdaki işlemlerde uygulanmayacaktır⁸⁷:

- Finansal kuruluşların kendi aralarında gerçekleştirdikleri işlemler,
- Müşterinin banka, kamu idaresi, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşu veya hisseleri borsaya kote edilmiş şirket olduğu işlemler,
- Müşterinin uluslararası kuruluş veya Türkiye'de mukim elçilik yada konsolosluk olduğu işlemler,
- Emeklilik sözleşmeleri, emeklilik planları ve hayat sigortası sözleşmelerine ilişkin işlemler,
- Gerçek kullanıcıya ulaşmaktaki amaç tüzel kişiliğin gerçekliği yanında faaliyet ve işlemlerin gerçek olup olmadığını ortaya çıkarmaktır. Böylelikle faaliyetin yasa dışı olup olmadığı, suç geliri elde etmek amacıyla ya da kara para aklamada kullanılıp kullanılmadığı da ortaya çıkarılmış olacaktır.

3.2.2. Şüpheli İşlem Bildirimleri

Bankalar 5549 Sayılı Kanun ve Tedbirler Yönetmeliği usullerine göre iş ilişkisinin ilk oluşumunda kimlik tespitini gerçekleştirirler. Ancak bu tespit sonraki işlemlerde de yinelenebilir. Bu aşamada müşteri tarafından yapılan işlem hakkında şüphe duyulması halinde Şüpheli İşlemin Bildiriminin (ŞİB) yapılması gerekmektedir. Şüpheli işlem bildirimine ilişkin esaslar 5549 Sayılı Kanun'un 4'ncü maddesinde ve Tedbirler Yönetmeliğinin 27-30'ncü maddeleri arasında ve 2014 yılında çıkarılan 13 Sıra Numaralı Genel Tebliğde düzenlenmiştir.

5549 Sayılı Kanun'un 4'üncü maddesinde, Tedbirler Yönetmeliğinin 27'nci maddesinde ve 13 Sıra Numaralı Tebliğ'in 3/ç fıkrasında şüpheli işlem ile ilgili ortak tanıma yer verilmiştir. İlgili maddelere göre şüpheli işlem "yükümlüler nezdinde veya bunlar aracılığıyla yapılan veya yapılmaya teşebbüs edilen işleme konu mal varlığının; yasa dışı yollardan elde edildiğine veya yasa dışı amaçlarla kullanıldığına, terörist eylemler için ya da terör örgütleri, teröristler veya terörü finanse edenler tarafından kullanıldığına veya bunlarla ilgili yada bağlantılı olduğuna dair herhangi bir bilgi, şüphe veya şüpheyi gerektirecek bir hususun bulunması hali" olarak belirlenmiştir. Ayrıca ilgili mevzuatta herhangi bir tutar dikkate alınmaksızın yapılan işlemle ilgili şüphe oluşması halinde MASAK'a bildirilmesi yükümlülüğü de getirilmiştir.

⁸⁷T.C. Resmi Gazete, Sayı 26842, 9 Nisan 2008.

13 Sıra Numaralı Tebliğin 6'ncı maddesiyle MASAK'a Şüpheli İşlem Bildirimi ile ilgili rehber hazırlama ve yayımlama yetkisi tanınmıştır⁸⁸. MASAK "Bankalar, Sermaye Piyasası Aracı Kurumları ve Diğer Yükümlüler İçin Şüpheli İşlem Bildirim Rehberlerinin" ilkinin 24 Ağustos 2014 tarihinde yayımlanmıştır. 4 Şubat 2015 tarihinde "Faktöring, Finansman ve Finansal Kiralama Şirketleri İçin Şüpheli İşlem Bildirim Rehberini" yayımlanmıştır. 10 Mayıs 2016 tarihinde "Yetkili Müesseseler (Döviz Büroları) İçin Şüpheli İşlem Bildirim Rehberini" yayımlanmıştır. Son olarak 3 Ağustos 2016 tarihinde;

- Bankalar (T.C. Merkez Bankası ve Yatırım Bankaları Hariç) ve PTT,
- Sermaye Piyasası Aracı Kurumları,
- Sigorta ve Emeklilik Şirketleri,
- Faktöring, Finansman ve Finansal Kiralama Şirketleri,
- Yetkili Müesseseler,
- Ödeme Kuruluşları ile Elektronik Para Kuruluşları,
- Diğer Yükümlülerle ilgili Şüpheli İşlem Rehber, Form ve Taahhüt Formunu yayımlanmıştır⁸⁹.

Bankalar (T.C. Merkez Bankası ve Yatırım Bankaları Hariç) ve PTT MASAK tarafından 2016 yılında güncellenerek yayımlanan Rehber çerçevesinde şüpheli işlem bildirimlerini gerçekleştirmektedirler. İlgili kuruluşlar 2014 yılından itibaren rehberde belirtilen şartlarda gönderim sağlamaktadır. Bankalar, zorunlu olmadıkça online olarak işlemini gerçekleştirerek MASAK'a gönderim sağlarlar. Elektronik ortamda gönderimin yapılamadığı zorunlu durumlarda bildirimlerini kâğıt ortamında hazırlayarak MASAK'a iletmektedir⁹⁰.

Bankaların ŞİB'i kâğıt ortamında yapması halinde Bankalar İçin Şüpheli İşlem Formu doldurulacaktır (Ek B). Dolduran kişi tarafından ıslak imzayla imzalanacaktır.

Şüpheli işlem bildirimleri elektronik ortamda yapılacaksa MASAK Başkanlığı tarafından bankaların erişimine sunulan MASAK, Entegre Mali İstihbarat Sistemi (EMIS) ONLINE sistemi kullanılarak yapılmaktadır⁹¹. EMİS ONLINE Sistemi "şüpheli işlemlerin bildirim, elektronik tebligatın gerçekleştirilmesi ve yükümlülere sunmuş olduğu raporlar ile interaktif bir iletişim kanalı olma özelliğe haiz güvenli bir çevrimiçi

⁸⁸ T.C. Resmi Gazete, Sayı.29099, 25 Ağustos 2014.

⁸⁹ MASAK, "Sektörel ŞİB Rehberleri", 2016, <http://www.masak.gov.tr/tr/content/sektorel-supheli-islem-bildirim-rehberleri/2358> (Erişim Tarihi: 19.08.2017).

⁹⁰ MASAK, Sektörel ŞİB Rehberleri- Bankalar (T.C. Merkez Bankası ve Yatırım Bankaları Hariç) ve PTT, MASAK Başkanlığı, Ankara, 2016.

⁹¹ MASAK, "MASAK EMIS Online", <https://online.masak.gov.tr/ONLINE.html#> (Erişim Tarihi: 17.08.2017).

uygulamadır. Sistem, kolaylıkla erişilebilen, güvenli bir iletişim altyapısı sunan, kullanıcı dostu ara yüze sahip bir sistem olarak tasarlanmıştır. Sistem 2012 yılında devreye sokulmuş ve hâlihazırda sürekli güncellenmektedir. Sisteme banka tarafından yetkilendirilmiş kişiler MASAK'da kayıtlı elektronik posta adresi ve şifreyle giriş yapmaktadır.

EMIS, suça dâhil olan kaynakların bertaraf edilmesi ve yasa dışı finansmanlar ile mücadele süreçlerini yönetmek üzere MASAK Bilişim Teknolojileri Modernizasyon Programı kapsamında oluşturulan bütünleşmiş bir yazılım sistemidir.

EMIS ile⁹²;

- Farklı kurumlarla yazışarak aylar süren veri toplama süreçleri elektronik yoldan tek tıkla tamamlanabilecek hale getirilmiştir.
- Farklı arşivlerde ve sistemlerde aranan büyük hacimli verilere tek ekrandan ve yüksek hızla erişim sağlanmıştır.
- Veri analiz, değerlendirme ve inceleme faaliyetleri standartlaştırılmış ve süreçler tamamen elektronik ortama taşınmıştır.
- Mali istihbarat birimi faaliyetlerinin en zor ve en fazla insan kaynağı gerektiren kesimini oluşturan verileri konsolide etme ve zenginleştirme süreçleri tamamen otomatik hale getirilmiştir.

3.2.3. Diğer Tedbirler

Bankalar, müşteri kimlik tespiti ve şüpheli işlem bildirimini olmak üzere iki temel tedbir yanında uyum programı yoluyla da suç gelirlerinin aklanması ve terörizmin finansmanı ile mücadele etmektedir. Müşteri tanıma ve şüpheli işlem bildirimini dışında alınan diğer tedbirler uyum programı ve uyum görevlisi atama şeklindedir. Buna ilişkin usul ve esaslar Uyum Yönetmeliğinde düzenlenmiştir.

Uyum Yönetmeliği'nin 4'ncü maddesine göre; Bankalar (Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası ile kalkınma ve yatırım bankaları hariç), Sermaye piyasası aracı kurumları, Sigorta ve emeklilik şirketleri, Posta ve Telgraf Teşkilatı Genel Müdürlüğü (Bankacılık faaliyetiyle sınırlı olmak üzere) uyum programı oluşturmaktadır.

⁹² MASAK, "MASAK BT Modernizasyon Programı", 2012, <http://www.masak.gov.tr/userfiles/file/ModernizasyonProgrami.pdf> (Erişim Tarihi: 17.08.2017).

Her banka kendi uyum programını hazırlayarak MASAK'a göndermektedir. Uyum Yönetmeliği'nin 5'nci maddesine göre her banka uyum programında aşağıdaki tedbirlere yer vermek zorundadır.

3.2.3.1. Kurum Politikası ve Prosedürlerinin Oluşturulması

Uyum Yönetmeliği'nin 7'nci maddesine göre; bankalar, işletmelerinin büyüklüğünü, iş hacimlerini ve gerçekleştirdikleri işlemlerin özelliğini de dikkate alarak suç gelirlerinin aklanması ve terörün finansmanı ile mücadeleye ilişkin kurum politikalarını belirlemektedirler. Uyum politikasının amacı ve kapsamı programda belirtilir. Uyum politikası asgari olarak risk yönetimi, izleme ve kontrol, eğitim ve iç denetim politikalarını içerir.

Belirlenen politikaların kapsamında belirlenen önlem ve işleyiş kurallarından sorumlu olacak kişiler, belirli risk limitlerine göre işlemlerin onayı, gerçekleştirilmesi, raporlanmasından sorumlu kişi ya da birimler açık bir şekilde bir sürece bağlanmaktadır. Risk yönetimi, izleme ve kontrol ve iç denetimin aynı personel tarafından yürütülmemesine dikkat edilmelidir.

Kurum politikaları ve işleyişi banka nezdinde yer alan tüm birimlerin katılımı sağlanarak, uyum görevlisinin gözetim ve koordinasyonunda mevzuata uygun olarak yazılı bir şekilde oluşturulur. Uyum Programının onayından ve belirlenen politikalar çerçevesinde yürütülmesinden Banka Yönetim Kurulu sorumludur. Hazırlanan kurum politika ve işleyişi uyum görevlisi tarafından MASAK Başkanlığı'na gönderilir. Politika ve işleyişte değişiklik yapılması halinde yazılı olarak ve onaylandıktan sonra, değişikliğin yapıldığı tarihten itibaren en geç 30 gün içinde başkanlığa gönderilir. Bankalar, kurum politikalarını imza karşılığı ilgili personele tebliğ etmek zorundadır.

- Risk Yönetimi Faaliyetlerinin Yürütülmesi

Suç gelirlerinin aklanması ve terörist faaliyetlerin finansmanı ile ilgili olarak yükümlü kurumlar bu konudaki riskleri belirlemede ve derecelendirmektedirler. Bu riskleri izleyerek değerlendirme yapmakta ve gerekli tedbirleri almaktadırlar.

Uyum Yönetmeliği'nde risk yönetimiyle ilgili olarak en alt düzeyde yapılması gerekenler belirlenmiştir. Buna göre:

- Müşteri riski, hizmet riski ve ülke riskini esas alan risk tanımlama, derecelendirme, sınıflandırma ve değerlendirme yöntemlerinin geliştirilmesi,

- Hizmetlerin, işlemlerin ve müşterilerin risklere göre derecelendirilmesi ve sınıflandırılması,
- Riskli müşteri, işlem veya hizmetlerin izlenmesinin ve kontrol edilmesinin sağlanması; ilgili birimleri uyaracak şekilde rapor edilmesi; işlemin üst makamın onayı ile gerçekleştirilmesi ve gerektiğinde denetlenmesi için uygun işleyiş ve kontrol kurallarının geliştirilmesi,
- Risk tanımlama ve değerlendirme yöntemlerinin, risk derecelendirmesi ve sınıflandırma yöntemlerinin, örnek olaylar yada gerçekleşen işlemler üzerinden geriye dönük olarak tutarlılıklarının ve etkinliklerinin sorgulanması, varılan sonuçlara ve gelişen koşullara göre yeniden değerlendirilmesi ve güncellenmesi,
- Risk kapsamına giren konulara ilişkin ulusal mevzuat ve uluslararası kuruluşlarca getirilen tavsiye, ilke, standart ve rehberlerin takip edilerek gerekli geliştirme çalışmalarının yapılması,
- Risk izleme ve değerlendirme sonuçlarının düzenli aralıklarla yönetim kuruluna raporlanması,
- Yüksek derecede riskli gruplara yönelik ilave tedbirlerin alınması faaliyetlerini kapsar.

Risk yönetiminde müşterinin tanınması ilkesi kapsamında; kimlik tespiti yapılarak gerçek faydalanıcı belirlenir. Müşteri tarafından istenen işlemde amaç ve işlemin içeriği hakkında yeterli bilgi toplanır. Şüpheli görülen müşteriler özel olarak takip edilir ve bu konuda gereken tedbirler alınır.

Müşterilerin kimliklerinin tespiti ve doğruluğunun teyidiyle ilgili olarak müşterinin bizzat kendisi dâhilinde işlem yapılıp yapılmadığı veyahut yapıldıysa hedeflendiği amacın ne tür bir amaç olduğunu ya da dâhilinde yapılmayan işlemleri gerçekleştirenlerin kimliklerinin tespitine yönelik işlemlerin yapılmasıdır.

Uyum Yönetmeliği kapsamında risk derecesi yüksek görülen müşteriler için standart tedbirler yanında ek tedbirler de uygulanmaktadır. Bu müşteriler ve yaptıkları işlemlerle ilgili olarak sürekli izleme yapılır ve Bu izleme belirli bir sürece dayandırılır. Müşterinin yaptığı işlemlerle ilgili olarak üst düzey onay zorunluluğu getirilir. Yapılan işlemin amacı ve işlem konusu olan mal varlığının kaynağıyla ilgili olarak olabildiğince yüksek derecede bilgi toplanır. Müşteri tanınmasıyla ilgili olarak belli başlı belge ve bilgiler dışında ekstra bilgi ve belge istenir.

- İzleme ve Kontrol Faaliyetlerinin Yürütülmesi

Bankalar belirlenen kurum politikalarıyla mevzuat değişikliklerine uyumun sağlanması amacıyla risk yönetimi faaliyetleri kapsamında belirledikleri eksiklikler ve aksaklıklarla ilgili olarak bir rapor oluşturarak bu durumu ilgili birimlere rapor ederek, bu aksaklıklar ya da eksikliklerin giderilip giderilmediğine ilişkin sonuçları takip etmektedirler. Bu aksaklık ve eksikliklerin giderilmesinde görevlendirilen personele gerekli olan bilgi yine banka tarafından sağlanmaktadır. Kontrol kapsamına alınan bankalar, kara liste tabiriyle işleme dâhil olan müşteriler ve işlemleri, yüksek risk grubunda yer alan ülkelerle yapılan işlemlerin izlenmesi ve kontrolünü gerçekleştirmektedirler. Ayrıca; karmaşık yapıya sahip olan işlemlerle olağandışı işlemler de izlenmekte ve kontrole tabi tutulmaktadır. Bunun yanında; kimlik tespitini zorunlu kılan, tutarı aşan ve birbiriyle bağlantısı bulunan işlemler, internet aracılığıyla gerçekleştirilen işlemler de izleme ve kontrol altında tutulmaktadır.

İzleme ve kontrol faaliyetleri uyum görevlisi ve uyum birimi tarafından yapılabileceği gibi, iç kontrol birimi tarafından da yapılabilir. İzleme ve kontrol çalışmaları belirli dönemlerle tekrarlanarak tespit edilen aksaklıklar giderilmelidir⁹³.

- Eğitim Faaliyetlerinin Yürütülmesi

Bankalar kurum politikaları kapsamında kurumlarının yapısına uygun olarak personelini uyum konusunda eğitmektedir. Bu eğitim faaliyetleriyle ilgili olarak eğitim faaliyetlerinin yürütülmesi, işleyişi, eğitim verecek kişilerin belirlenmesi ve eğitim alacak personelin belirlenmesi, eğitim yöntemleri konusunda politikalar oluşturmaktadır. Uygulanacak eğitim programları Uyum Görevlisi koordinatörlüğünde diğer birimlerin katılımıyla birlikte ayrıca oluşturulacak programın etkin bir şekilde uygulanmasını sağlamaktadır. Uygulanan eğitim programları belirli sürelerle kontrol edilerek varsa eksikler belirlenmekte ya da ek yapılmaktadır. Personelin uyumuna yönelik eğitimler; seminer verilmesi, panel düzenlenmesi, uzaktan eğitim benzeri eğitim araçlarıyla yapılmaktadır.

Uyum Yönetmeliği'nde belirlenen esaslar doğrultusunda eğitim faaliyetleriyle ilgili bilgiler ve yapılan çalışmalar yılın her mart ayı itibariyle ay sonuna kadar MASAK Başkanlığı'na bildirilmektedir.

⁹³Türkiye Sermaye Piyasası Aracı Kuruluşları Birliği, *Aracı Kurumlar İçin Uyum Programı Hazırlama Rehberi*, TSPB, İstanbul, 2009.

Uyum Yönetmeliği'ne göre bankalar, genel olarak personeline aşağıdaki konuları içeren eğitim programları düzenlemek zorundadır:

- Suç gelirlerinin aklanması ve terörün finansmanı kavramları,
- Suç gelirlerinin aklanmasının aşamaları, yöntemleri ve bu konuda örnek olay çalışmaları,
- Suç gelirlerinin aklanmasının ve terörün finansmanının önlenmesi ile ilgili mevzuat,
- Risk alanları,
- Kurum politikası ve prosedürleri,
- Kanun ve ilgili mevzuat çerçevesinde,
- Müşterinin tanınmasına ilişkin esaslar,
- Şüpheli işlem bildirimine ilişkin esaslar,
- Muhafaza ve ibraz yükümlülüğü,
- Bilgi ve belge verme yükümlülüğü,
- Yükümlülükler uyulmaması halinde uygulanacak müeyyideler,
- Aklama ve terörün finansmanı ile mücadele alanında uluslararası düzenlemeleri yapmak zorundadır.

Kurum personeli kurum tarafından belirlenen eğitim faaliyetleri yanında MASAK Başkanlığı tarafından da uzaktan eğitim yoluyla eğitime tabi tutulmaktadır. Kurumun verdiği eğitimle ilgili sonuçları bildirmesi bu noktada önemlidir. Çünkü Başkanlık hangi kurumda hangi personelin hangi eğitime ihtiyaç duyduğunu belirleyerek uyumla ilgili eğitim programları oluşturmakta ve uygulamaktadır.

- İç Denetim Faaliyetlerinin Yürütülmesi

Banka yönetim kuruluna uyum programının bütünü etkinliği ve yeterliliği konusunda güvence sağlanması amacıyla iç denetim faaliyetleri yürütülmektedir. Bankalar, banka politikalarının suç gelirleri önlenmesi ve terörizmin finansmanının önlenmesinde mevzuat çerçevesinde uygulanıp uygulanmadığı konusunda yıllık bir süreç dâhilinde araştırma, soruşturma ve örgüt içi denetim yaparlar. Örgüt içi denetim sonucunda uyum programının uygulanmasıyla ilgili olarak ortaya çıkan eksiklikler, hatalar ve suiistimallerin tekrarlanmaması için öneriler yönetim kuruluna rapor halinde sunulur. Denetim ve kontroller sonucunda oluşmuş riskli müşteriler ve hatalar denetimin içeriğine dâhil edilirler. Bu denetleme mümkün mertebe uyum programıyla ilgili birimleri içine alması da sağlanır. Uyum Yönetmeliği'ne göre iç denetim çalışmalarıyla ilgili olarak;

- Bankanın yıllık işlem hacmi,
- Toplam personel sayısı ve toplam şube,
- Acente ve benzeri bağlı birimlerinin sayısı,
- Denetlenen şube, acente ve benzeri birimlerin sayısı, bu birimlerde yapılan denetimlerin tarihleri,
- Toplam denetim süresi,
- Denetimde görev alan personeller,
- Denetlenen işlem sayısına ilişkin bilgileri içeren istatistikler, her yılın Mart ayı sonuna kadar uyum görevlisi tarafından başkanlığa bildirilmektedir.

Bankalar uyum programlarının hazırlanması, bu programın yürütülmesi ve program sonucu oluşturulan raporlar tamamen MASAK Başkanlığı kontrolü altındadır. Bu da MASAK'ın bankaların suç gelirlerinin önlenmesi ve terörizmin finansmanında geldiği noktayı belirlemesinde ve eksiklerin giderilmesi noktasında harekete geçmesinde kullanılmaktadır.

3.2.3.2. Uyum Görevlisi Atanması ve Uyum Birimi Oluşturulması

Bankalarda görevlendirilecek olan uyum görevlileri; suç gelirlerinin aklanması ve terörizmin finansmanı ile mücadele konusunda oluşturulan yasal mevzuata kurum ve personelin uyumunu sağlamak amacıyla görevlendirilen kişilerdir. Uyum birimleri ise; uyum programının uygulanması ve yürütülmesi için uyum görevlisine bağlı olarak çalışan kişilerin oluşturduğu birimdir. Banka Yönetim Kurulu tarafından atanması yapılan uyum görevlisi MASAK Başkanlığı'na bildirilir. İlgili kişi başkanlık tarafından onaylanmasıyla görevine başlar.

Başkanlıkça belirlenen Uyum Yönetimliğinde Uyum Görevlisi'nin yetki ve sorumlulukları açık bir biçimde izah edilmektedir. Bu görevler ana hatlarıyla şöyledir:

- Bankanın suç gelirlerinin aklanması ve terörizmin finansmanına yönelik çıkarılan mevzuata uyumunu sağlamak için çalışmalarını yürüterek, MASAK ile gereken iletişim ve koordinasyonu sağlamakla yükümlüdür.
- Oluşturduğu kurum, politika ve prosedürlerine banka Yönetim Kurulu'nun onayına sunmakla yükümlüdür.
- Risk yönetimine ilişkin politikaları oluşturmak, izleme ve kontrol politikalarını oluşturmak, personel için gerekli eğitim politikalarını oluşturmak ve bunlara ilişkin faaliyetlerin yürütülmesini sağlamakla yükümlüdür.
- Uyum görevlisi kendisine iletilmiş olan ya da bir yolla şüpheli olması muhtemel işlemleri yetkisi ve imkânlarını kullanarak araştırır, elde ettiği bilgi ve bulguları

değerlendirir. Bu işlemlerden şüpheli olduğuna kanaat getirdiği işlemleri başkanlığa bildirmekle yükümlüdür.

- Yapılacak bildirimler ve bunlarla ilgili konuların gizliliğinin sağlanmasıyla ilgili gerekli tedbirleri almak zorundadır.
- Kurum iç denetimi ve kurum içinde uyum ve tedbirlerle ilgili personele verilen eğitimlerle ilgili bilgi ve istatistikleri mevzuata uygun bir şekilde başkanlığa bildirmekle yükümlüdür.
- MASAK Başkanlığı ile ilgili iletişiminin sağlanması raporlar sunulması ve gerekli her türlü işlemler için bilgi vermesi dâhilinde Uyum Görevlisi aracılığıyla gerçekleşmektedir. Uyum Görevlisi ise bu konuda oluşturduğu bilgi ve belgeleri başkanlığın bildirdiği ilkeler dâhilinde ve usulüne uygun bir şekilde bildirmek zorundadır. Uyum Görevlisi için MASAK Başkanlığı'nın bankalardaki temsilcisi demek yanlış olmayacaktır.

3.2.4. Türk Bankacılık Sisteminin Suç Gelirlerinin Önlenmesi ve Terörizmin Finansmanına Yönelik Uluslararası Uyumunun Değerlendirilmesi

Para aklayanlar, suç faaliyetlerini gizlemek için çeşitli ve yenilikçi yöntemler kullanmaktadır. Mali kurumlar, yasa dışı fonları transfer etmek ve bu fonları yasal kimliğe dönüştürmek için en yaygın kullanılan yoldur. Para aklama için kullanılan çeşitli işlem ve yöntemler çoğu durumda finans kurumları yoluyla yapılmakla beraber giderek banka dışı finansal kuruluşların da kullanımı yaygınlaşmaktadır. Bu nedenle, finansal kurum farkında olmadan suç unsurları veya teröristler tarafından kullanıldığında, sadece kendi itibarına zarar vermez, aynı zamanda ulusal itibarı da zedeler. Gelişmekte olan ülkeler arasında kara para aklama, finansal kurumlar arasında varsayılan veya hileli faaliyet olasılığını artırmakta ve bu nedenle ekonominin finansal istikrarını bozmaktadır. Bütün bunların yanında kara para aklama faaliyetlerinin kolaylaşmasını sağlayan ve özellikle ekonomik olarak güçlenmesinin bilincinde ayrıca gelişmiş ülkeler kategorisine girmeyi hedefleyen ülkelerin istikrar boyutu azaldığı andan itibaren azalan kredi değerlilikleri de buna paralel şekilde azalmaktadır. Dolayısıyla bu ülkelere yapılması muhtemel dış yardımlar, bağışlar ve kredi oranları da azalma eğilimine girmektedir.

Tüm bunlara maruz kalmamak için suç gelirlerinin önlenmesi ve terörizmin finansmanına yönelik uluslararası tavsiye kararları ve sözleşmelerle uyumun sağlanması bankalar yanında faaliyet gösterdiği ülkeler için büyük önem taşımaktadır.

Türkiye 1991'de FATF'a üye olarak kara para aklama ile ilgili uluslararası mücadeleye dâhil olmuştur. O günden bugüne kadar çeşitli yasal düzenlemeler yapılmış, cezalar belirlenmiştir. Uluslararası alanda suç gelirlerinin önlenmesi ve terörizmin finansmanına yönelik FATF tavsiye kararlarına büyük ölçüde uyum sağlanmıştır.

Kasım 1998'de yapılan II. Tur Karşılıklı Değerlendirmeden sonra Türkiye, kara para aklama ve terörün finansmanının önlenmesi konusunda gösterdiği gelişmeler bakımından FATF tarafından üçüncü kez değerlendirmeye tabi tutulmuştur⁹⁴. Temmuz 2006 tarihinde başlayan değerlendirme süreci sonucunda hazırlanan "Türkiye III. Karşılıklı Değerlendirme Raporu" 21-23 Şubat 2007 tarihlerinde kabul edilmiştir. Ülkemiz bu rapor sonrasında, iki yıllık takip sürecine girmiştir⁹⁵.

FATF tarafından Türkiye'nin Karşılıklı Değerlendirmesi: 15. İzleme Raporu'na göre; Türkiye, KA/TFM önlemleri ile ilgili eksikliklerin giderilmesi konusunda önemli ilerleme kaydetmiştir. Karşılıklı değerlendirmeyi yapan değerlendirme ekibi, Türkiye'yi Altı Temel Tavsiyenin beşinde uyumlu veya kısmen uyumlu ve on temel tavsiyenin beşinde kısmen uyumlu bulmuştur. Bu eksiklik nedeniyle FATF Genel Sekreteri, Türkiye'yi takip sürecine almıştır. İzleme süreci, bir ülkenin KA/TFM çerçevesini güçlendirmek için gerekli adımların atılıp atılmadığını kapsayan bir inceleme sürecidir. 2007 yılında karşılıklı değerlendirme raporunun kabulünden bu yana, Türkiye yasal ve düzenleyici çerçevesini güçlendirmek için bir takım önemli adımlar atmıştır. Özellikle, Türkiye şu özellikleri taşımaktadır⁹⁶:

- Yükümlülük suçlarının eşliğini ve ilgili BM sözleşmelerinin gerektirdiği unsurları azaltarak Ceza Kanunundaki kara para aklama suçunu değiştirdi;
- Müşteri incelemesi, sahiplik, risk ve basitleştirilmiş/geliştirilmiş durum tespiti gerekliliklerini güçlendirecek yeni düzenlemeleri ve mevcut yönetmeliklerde değişiklikleri kabul etti;
- Şüpheli terörist finansman işlemlerine ilişkin raporlama gerekliliklerini güçlendirdi;
- Terörizmin Finansmanının Önlenmesine ilişkin yeni bir rejimi benimsedi.

⁹⁴ MASAK, "3. Tur Karşılıklı Değerlendirme Yerinde Ziyaret Tarihi", <http://www.masak.gov.tr/media/portals/masak2/files/1.ppt> (Erişim Tarihi: 19.08.2017).

⁹⁵ Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü, "Türkiye Açısından Mevcut Durum", http://www.uhdigm.adalet.gov.tr/fatf/mevcut_durum.html (Erişim Tarihi: 19.08.2017).

⁹⁶ FATF, "Mutual Evaluation of Turkey: 15th Follow-Up Report.", 2014b <http://www.fatf-gafi.org/countries/s-turkey/documents/fur-turkey-2014.html> (Erişim Tarihi: 19.08.2017).

Bu ilerlemenin bir sonucu olarak, FATF Genel Sekreteri, Ekim 2014 Genel Kurul toplantısında, Türkiye'nin izlem sürecinden çıkarılacak temel ve önemli önerilere teknik uygunluğunun ele alınması için yeterli adımlar attığına karar verdi. Dolayısıyla Türkiye, artık devam eden küresel KA/TFM uyum süreci kapsamında FATF'ın izleme sürecine tabi değildir.

Paris, 24 Ekim 2014; KA/TFM standartlarına uyum konusunda devam eden incelemesinin bir parçası olarak, FATF şu ana kadar FATF ile bir eylem planı geliştirdikleri stratejik KA/TFM eksikliklerine sahip ülkeleri tespit etmiştir. Bu ülkeler; Afganistan, Arnavutluk, Angola, Kamboçya, Guyana, Irak, Kuveyt, Lao PDR, Namibya, Nikaragua, Pakistan, Panama, Papua, Yeni Gine, Sudan, Suriye, Uganda, Yemen ve Zimbabwe'dir. Durumlar her yargı alanında farklılık gösterirken, her yargı alanı, tespit edilen eksiklikleri gidermek için yazılı bir üst düzey siyasi taahhütte bulunmuştur. Çok sayıda yargı alanı FATF tarafından henüz gözden geçirilmemiştir. FATF, uluslararası mali sistem için bir risk oluşturan, devam eden bir ek yargı alanı belirlemeye devam etmektedir. FATF ve FATF tarzı bölgesel organlar tavsiye kararlarına uyumsuzluk gösteren yargı alanlarıyla çalışmaya ve tespit edilen eksikliklerin giderilmesinde kaydedilen ilerlemeyi raporlamaya devam edecektir. FATF, bu ülkeleri hareket planlarının uygulanmasını hızla ve önerilen zaman çerçeveleri içinde tamamlamaya davet etmektedir. Yargı yetkileri artık FATF'ın devam eden küresel KA/TFM uyum sürecine tabi olmayan ülkeler ise Türkiye'nin de aralarında bulunduğu 5 ülkedir. Bunlar; Arjantin, Küba, Etiyopya ve Tacikistan'dır. FATF, Türkiye'nin KA/TFM rejimini iyileştirmedeki belirgin ilerlemesini memnuniyetle karşılamış ve Türkiye'nin, Şubat 2010'da FATF'ın tespit ettiği stratejik eksikliklere ilişkin eylem planındaki taahhütlerini yerine getirmek için yasal ve düzenleyici çerçeve oluşturduğuna dikkat çekmiştir. Devam eden küresel KA/TFM uyum süreci çerçevesinde FATF izleme sürecine tabidir. Türkiye, karşılıklı değerlendirme raporunda tanımlanan KA/TFM konularının tamamına yönelik olarak FATF ile çalışacaktır⁹⁷. 23 Haziran 2017 tarihi itibarıyla Afganistan ve Lao PDR uyum sürecinden çıkarılmış ve Bosna Hersek, Etiyopya, Irak, Suriye Uganda, Vanuatu ve Yemen KA/TFM eksikliklerine sahip ülkeler olarak belirlenmiştir⁹⁸.

FATF stratejik KA/TFM eksiklikleri bulunan ülkeler listelerini yayımlamaktadır. Bu listede ülkeler "Kara Liste" (karşı tedbirler alınması gereken yargı alanları), "koyu

⁹⁷FATF, "Improving Global AML/CFT Compliance: on-going process – 24 October 2014", 2014e, <http://www.fatf-gafi.org/countries/a-c/argentina/documents/fatf-compliance-oct-2014.html> (Erişim Tarihi: 19.08.2017).

⁹⁸FATF, "Improving Global AML/CFT Compliance: On-going Process - 23 June 2017", 2017b, <http://www.fatf-gafi.org/publications/high-riskandnon-cooperativejurisdictions/documents/fatf-compliance-june-2017.html> (Erişim Tarihi: 15.08.2017).

gri liste” (yeteri kadar gelişme kaydedemeyen yargı alanları/bir eylem planı taahhüt edenler) ve “açık gri liste” (bir eylem planı geliştirenler) olarak sınıflandırılmaktadır. Bu listeler, FATF Uluslararası İşbirliği Gözden Geçirme Grubu (ICRG) tarafından hazırlanarak FATF genel kurul toplantılarında onaylanmaktadır. Bu listelerin içeriği sıklıkla ülke riski değerlendirmelerinin bir parçası olarak kullanılmaktadır⁹⁹. Türkiye 2010 yılının Şubat ayında, KA/TFM rejimini iyileştirmede ilerleme kaydetmekle beraber, FATF bazı stratejik KA/TFM eksikliklerinin devam ettiğini tespit etmiştir. Bu eksiklikler şunlardır:

- a) Terörizmi yeterince suç haline getirmek (Özel Tavsiye II)
- b) Terörist varlıkların tespiti ve dondurulması için belirlenen yasal düzenlemelerin pratiğe dökülmesi mecburiyeti (Özel Tavsiye III) olarak belirlenmiştir. Türkiye bu eksiklerinin giderilmesi için FATF ile çalışma amacıyla üst düzey bir siyasi taahhütte bulunmuştur. Bu taahhüdü sonucunda Türkiye gri listeye alınmıştır¹⁰⁰. Türkiye, TFM taslak metninde çalışmada dâhil olmak üzere KA/TFM rejimini iyileştirme yönünde adımlar atmıştır. Bununla birlikte, FATF Türkiye'nin Şubat ayında belirlenen bazı stratejik KA/TFM eksikliklerinin devam ettiğini tespit etmiştir. Türkiye bu eksiklikleriyle ilgili çözüm üretme ve eylem planını uygulama sürecini devam ettirme konusunda teşvik edilmiştir¹⁰¹.
- c) Türkiye 2011 yılı Haziran ayından itibaren ise koyu gri listeye dâhil edilmiş ve bu durum 2014 yılının Şubat ayına kadar devam etmiştir. Türkiye'nin koyu gri listeye dâhil edildiği 2011 yılı Haziran ayından itibaren 2011-2017 yılları arasında yayımlanan FATF kamuoyu duyurularına göre Türkiye ve diğer ülkelerin durumu ve gelişimini gösteren süreç Tablo 3.3'de görüldüğü gibidir¹⁰².

⁹⁹ FATFWATCH, “A proliferation of lists?”, 2013, <https://fatfwatch.com/2013/05/31/a-proliferation-of-lists/> (Erişim Tarihi: 19.08.2017).

¹⁰⁰ FATF, “Improving Global AML/CFT Compliance: update on-going process - February 2010”. 2010a, <http://www.fatf-gafi.org/publications/high-riskandnon-cooperativejurisdictions/documents/improvingglobalamlcftcomplianceupdateon-goingprocess-february2010.html> (Erişim Tarihi: 19.08.2017).

¹⁰¹ FATF, “Improving Global AML/CFT Compliance: update on-going process - October 2010”. 2010b, <http://www.fatf-gafi.org/publications/high-riskandnon-cooperativejurisdictions/documents/improvingglobalamlcftcomplianceupdateon-goingprocess-october2010.html> (Erişim Tarihi: 19.08.2017).

¹⁰² FATF, “FATF public statement”, <https://www.fatf-gafi.org/contries/>, FATF 2011, 2012a, 2012b, 2013c, 2013d, 2014c, 2014d, 2014f, 2015c, 2015d, 2015e, 2016a, 2016b, 2017c ve 2017d’ (Erişim Tarihi: 19.08.2017).

Tablo 3. 3. FATF İle İşbirliği Yapmayan Ülke veya Bölge Listesinin Kara ve Koyu Gri Listesinde Yer Alan Ülkeler ve Türkiye'nin Uyum Süreci Gelişimi (2011-2017)

Dönemi	Liste Türü	Ülke/Ülkeler
Haziran 2011	Kara Liste	İran, Kuzey Kore
	Koyu Gri Liste	Bolivya, Küba, Etiyopya, Kenya, Myanmar, Sri Lanka, Suriye, Türkiye
Şubat 2012	Kara Liste	İran, Kuzey Kore
	Koyu Gri Liste	Bolivya, Etiyopya, Gana, Endonezya, Kenya, Myanmar, Nijerya, Pakistan, São Tomé ve Príncipe, Sri Lanka, Suriye, Tanzanya, Tayland, Türkiye
Haziran 2012	Kara Liste	İran, Kuzey Kore
	Koyu Gri Liste	Bolivya, Küba, Ekvador, Etiyopya, Gana, Endonezya, Kenya, Myanmar, Nijerya, Pakistan, São Tomé ve Príncipe, Sri Lanka, Suriye, Tanzanya, Tayland, Türkiye , Vietnam, Yemen
Şubat 2013	Kara Liste	İran, Kuzey Kore
	Koyu Gri Liste	Ekvador, Etiyopya, Endonezya, Kenya, Myanmar, Nijerya, Pakistan, São Tomé ve Príncipe, Suriye, Tanzanya, Türkiye , Vietnam, Yemen
Haziran 2013	Kara Liste	İran, Kuzey Kore
	Koyu Gri Liste	Ekvador, Etiyopya, Endonezya, Kenya, Myanmar, Pakistan, Sao Tomé ve Principe, Suriye, Tanzanya, Türkiye , Vietnam, Yemen
Şubat 2014	Kara Liste	İran, Kuzey Kore
	Koyu Gri Liste	Cezayir, Ekvador, Etiyopya, Endonezya, Myanmar, Pakistan, Suriye, Türkiye , Yemen
Haziran 2014	Kara Liste	İran, Kuzey Kore
	Koyu Gri Liste	Cezayir, Ekvador, Endonezya, Myanmar
Ekim 2014	Kara Liste	İran, Kuzey Kore
	Koyu Gri Liste	Cezayir, Ekvador, Endonezya, Myanmar
Şubat 2015	Kara Liste	İran, Kuzey Kore
	Koyu Gri Liste	Cezayir, Ekvador, Myanmar
Haziran 2015	Kara Liste	İran, Kuzey Kore
	Koyu Gri Liste	Cezayir, Myanmar
Ekim 2015	Kara Liste	İran, Kuzey Kore
	Koyu Gri Liste	Myanmar
Şubat 2016	Kara Liste	İran, Kuzey Kore
	Koyu Gri Liste	-
Haziran 2016	Kara Liste	Kuzey Kore
	Koyu Gri Liste	-
Şubat 2017	Kara Liste	Kuzey Kore
	Koyu Gri Liste	-
Haziran 2017	Kara Liste	Kuzey Kore
	Koyu Gri Liste	-

Türkiye, FATF'ın listesine 2011 yılı Haziran ayında dâhil edilmiş ve "Koyu Gri Liste" içinde yer almıştır. 2014 yılı Şubat ayında aynı listede yer alan Türkiye aynı yılın Haziran ayındaki raporda bir eylem planı taahhüt edenler listesinden çıkarılarak bir eylem planı geliştirenler arasında alınmıştır. Bu süreçte FATF Tavsiye kararlarına uyum sağlanması için yapılan mevzuat düzenlemeleri etkili olmuştur. 2016 yılının Haziran ayına gelindiğinde Kara Liste'de en baştan beri listede yer alan İran ve Kuzey Kore kalmıştır. İran 2016 yılının Haziran ayında FATF tavsiye kararlarına uyumla ilgili işlemleri yapacağını kabul ederek listeden çıkarılmıştır. Hâlihazırda FATF tavsiye kararlarına uyumu incelenen ülkeler arasında yalnızca Kuzey Kore kara listede yer almaktadır. Konuyla ilgili herhangi bir uzlaşmaya yaklaşmamaktadır.

Tüm bu gelişmeler Türkiye'nin suç gelirlerinin önlenmesi ve terörizmin finansmanına yönelik mücadelede uluslararası alanda başarı sağladığının bir göstergesi sayılabilir. Ancak süreç sonlanmış denilemez. Çünkü kara para aklayanlar ya da terör örgütleri de boş durmamakta sürekli yeni yöntemler geliştirmektedirler. Dolayısıyla uluslararası güncellenmenin Türkiye'de de gerçekleştirilmesine yönelik devamlı bir zorunluluk olarak karşımıza çıkmaktadır.

Kara Para Mevzuatımızda yer alan şu an biri genel diğerleri ise özel olmak üzere üç farklı ceza kanunuyla düzenlenmiş ve bu durumun karmaşıklığından dolayı uygulamada aksaklıklara sebebiyet verdiği için 5237 Sayılı Kara Para ile ilgili kanuna geçilmiş ise de bütünlük sağlanamamıştır. Kanun Koyucunun, çok başlılığı ortadan kaldırması hemde MASAK'ın diğer kurum ve kuruluşlar gibi (Sermaye Piyasası Kurulu, Rekabet Kurulu gibi.) bağımsız olmasının sağlanıp, bütün vilayetlerde bir şubesinin bulunmasının sağlanması, işlemlerin veyahut yapılacak müdahalenin erken yapılması konusunda gerekli kolaylığı sağlayacaktır.

Kara Paranın TCK' nın 66. maddesine göre suçun zaman aşımı 8 yıldır. Kara Para Aklama suçunun 8 yıl gibi bir zaman zarfından sonra zaman aşımına uğramasının engellenmesi, bu suçların tekrardan işlenilmemesi için önemli bir adım olacaktır ve unutulmamalıdır ki bir suçun cezasız kalması demek o suçun devamlı işlenilmesine zemin hazırlamak demektir. Kara Paranın Aklanmasının engellenmesi için yasal boşluklarının doldurulması ve uygulama aşamasında da gerekli hassasiyetinin sağlanması gerekmektedir.

SONUÇ

Terörizm ve terörist faaliyetler; tarihi çok eskiye dayanan, gerçekleştiği bölgede yaşayan insanlara korku ve endişe salan faaliyetlerdir. Küreselleşme süreciyle birlikte terörizm ve terörist faaliyetler uluslararası boyutlara taşınmıştır. Zaman içerisinde terörist faaliyetler yasa dışı yollardan elde edilen gelirlerin aklanmasıyla finanse edilmeye başlanmıştır. Terörist faaliyetlerle ilgili uluslararası çalışma ve önlemler başlangıçta uyuşturucu kaçakçılığı ile sınırlı kalmıştır. Sonrasında bu çalışma ve önlemler suç gelirlerinin önlenmesi ve terörizmin finansmanı ile mücadele noktasına taşınmıştır. Finans kuruluşları özellikle bankalar, yasa dışı örgütler tarafından kara paranın aklanması ve aklanmış bu paraların terörizm faaliyetlerini gerçekleştirmede yoğun bir şekilde kullanılmaktadır. Kara para aklama ve terörizm ulusal bir sorundan çok uluslararası bir sorun hale geldiğinden hem uluslararası hemde ulusal tedbirlerin alınması zorunlu hale gelmiştir. Konuyla ilgili olarak çok sayıda uluslararası çalışma bulunmaktadır. Konuyla ilgili BM, AB, AK ve OECD'nin çalışmaları ön planda yer almaktadır.

BM nezdinde yapılan ilk uluslararası çalışma 1961 yılında imzalanan "Uyuşturucu Maddeler Tek Sözleşmesi" dir. Bu sözleşmeyi 1971 yılında imzalanan "Psikotrop Maddeler Sözleşmesi" takip etmiştir. Bu sözleşmelerin tamamı uyuşturucu maddelerle ilgili hareket kararlarını kapsamaktadır. Kara para aklanmasına yönelik ilk büyük adım 1988 yılında kabul edilen Viyana Konvansiyonu ile atılmıştır. Organize suçlarla mücadeleyi öngören yasal yaptırımlar ilk kez uluslararası alanda BM Genel Kurulu'nda üye olunan her ülkeye imzaya açılmıştır. Bu sözleşmede öncül suç ve suç geliri kavramlarına yer verilmiştir. Ayrıca kara para aklamayla mücadeleye ilişkin önlemler de sözleşmede yer almıştır.

AB de kara para aklama ve terörizmin finansmanının önlenmesine yönelik çalışmalar gerçekleştirmiştir. Finansal sistemin kara para aklama amacıyla kullanılmasının önlenmesiyle ilgili tedbirleri içeren ilk direktif (91/308) ilgili ilk direktif 1991 yılında yayımlanmıştır. Direktif, Viyana Konvansiyonu'nu temel alarak hazırlanmıştır. Direktifle mali kurumlar, kredi kurumları ve sigorta şirketlerine müşterilerin kimliklerinin tespiti ile birlikte kayıt altında saklanması, şüpheli işlemlerin oluşmasında derhal bildirimini sağlanması, bulunulan yerde eğitim ve denetimin sağlanması, işlemlerin dikkatli ve özenli olmasını gerektirecek metodlar sağlanmasının gerekli kılınması vb. yükümlülükler öngörülmüştür. .2001 yılında yayımlanan 2001/97/EEC Sayılı direktif, 91/308 Sayılı direktifi ile ileri boyuta taşıyan bir direktif haline gelmesine öncülük etmiştir. Bu kara paranın aklanması ile

mücadelede uyuşturucu, belgede sahtecilik, yolsuzluk ile ilgili suçlar ve hayali işlemlerin bertaraf edilmesine yönelik yeni karar ve düzenlemelerle elde edilen yeni direktiflerin oluşturulmasına sebebiyet sağlamıştır. Ayrıca bu yeni direktifler ile meslek grupları da dâhil genişletilmesini etkin kılmıştır. Esas amaç terörün finansman boyutunun belirlenmesiyle gerekli tedbirlerin alınmasıdır. Bir diğer yenilik ise müşterinin tanınması ilkesinin ilk kez düzenlenmesidir.

AK bünyesinde ise; Strasburg Konvansiyonu hazırlanmıştır. 1990 yılında imzaya açılan sözleşme 1993 yılında yürürlüğe girmiştir. Sözleşmede “öncül suç” ve “esas suç” kavramıyla ifade edilerek yasa dışı faaliyetler sonucu elde edilen gelirin kaynağı olan herhangi bir suç esas suç kabul edilmiştir. Sözleşmeyle uluslararası işbirliği öngörülmüştür. Taraf ülkelere çeşitli sorumluluklar yüklenmiştir. Strasburg Konvansiyonunun zaman içinde ortaya çıkan gelişmelerin dikkate alınması sonucu güncellenmesi ve terörü finanse eden teşkilatlarla mücadele kapsamını etkin biçimde genişletilmesiyle Varşova Sözleşmesi hazırlanmıştır. 16 Mayıs 2005 tarihinde Varşova’da imzaya açılan Sözleşme 2006 yılında yürürlüğe girmiştir. Varşova sözleşmesi, AK nezdinde “terörizmin finansmanı” kavramının ilk kez geçtiği uluslararası sözleşme olma özelliği taşımaktadır. Türkiye, BM Viyana Konvansiyonu’nu 20 Aralık 1988 de imzalamıştır. Palermo Sözleşmesini 30 Ocak 2003 tarih ve 4800 sayılı Kanun ile kabul etmiştir. AK Strasburg sözleşmesi 16 Haziran 2004 tarihinde kabul edilmiş ve Varşova Sözleşme 28 Mart 2007 tarihinde imzalanmıştır.

Uluslararası sözleşmeler yanında uluslararası kuruluşlar da çalışmalar yapmaktadır. BASEL komitesi belirlemiş olduğu temel prensiplerin 29’uncusunda FATF’ın tavsiyelerinde kapsayan ve ek öneriler sunan finansal hizmetlerin kötüye kullanılmasına yönelik önerilerde bulunmaktadır. Suça teşkil eden gelirlerinin önlenmesi ve terörün finanse edenlerle mücadelede şüphesiz en güçlü teşkilat uluslararası kuruluş OECD bünyesinde kurulan FATF’dır. FATF, 1989 yılında OECD üye ülkelerinin Bakanları tarafından kurulan uluslararası bir kuruluştur. Kurulduğu yıldan günümüze kadar suç gelirlerinin önlenmesi 40 Tavsiye kararı ve terörizm finansmanına yönelik 9 özel tavsiye yayımlamıştır. Tavsiye kararları yanı sıra ülkelerin kararlara uyumunu takip etmekte ve ülkeleri risk gruplarına göre değerlendirmektedir. Bu değerlendirmelerine yönelik raporlar yayımlayarak kamuoyu açıklaması da yapmaktadır.

Türkiye her ne kadar birden fazla uluslararası sözleşmeye taraf olsada Türkiye’nin kara para aklamaya ilişkin mücadelesi 1991 yılında FATF’a üye olmasıyla

başlamıştır denilebilir. FATF tavsiye kararlarının uluslararası kabul görmesi ve bir tür zorunluluk hale gelmiş olması Türkiye'nin mücadele süreci içinde yer almasında, tavsiye kararlarına uyumunda etkili olmuştur.

FATF'a üye olduktan sonra Türk Mevzuatında kara paranın suç sayıldığına dair ilk kanun olan "4208 Sayılı Kara paranın Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun" 19 Kasım 1996 tarihli ve 22822 Sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır. Kanun aynı tarihte yürürlüğe girmiştir. Kanun'da Viyana ve Palermo Konvansiyonu ve FATF tavsiye kararları çerçevesinde kara para tanımı, kirli nakit aklamanın suçları, kirli para aklama suçu ve cezası ile ilgili düzenlemelere yer verilmiştir. Kanun'da kara para aklamayı önleyen tedbirlerden daha çok caydırıcılık ön plana çıkmıştır. Bu suçun işlenmesini önlemek amaçlı suçlar ve bu suçu işleyenlere verilecek cezalarla ilgili hükümler yer almıştır. Bu kanun, geniş kapsamlı yeni bir kara para aklama suçu tanımının ortaya konulduğu 1 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe giren 5237 Sayılı TCK'nin yürürlüğe girdiği tarihe kadar kara para aklama suçu ve cezalarla ilgili geçerliliğini korumuştur. 4208 Sayılı Kanunla ayrıca suç gelirlerinin aklanması ve terörizmin finansmanında mücadele kapsamında uluslararası kuruluşlarla işbirliği yapılması, iletişimin sağlanması ve uluslararası düzenlemelerle uyumun sağlanması amacıyla MASAK kurularak 1997 yılında göreve başlamıştır.

Kara paranın aklanması ve terörizmin finansmanında caydırıcılığın yanında önlemlerde önemlidir. Kanun hazırlanırken uluslararası sözleşmeler yanında daha çok FATF tavsiye kararları temel alınmıştır. 5549 Sayılı Kanun'a dayanılarak 9 Ocak 2008 tarih ve 26751 Sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "Suç Gelirlerinin Aklanmasının ve Terörün Finansmanının Önlenmesine Dair Tedbirler Hakkında Yönetmelik (Tedbirler Yönetmeliği)" çıkarılmıştır. Yönetmelik 1 Nisan 2008 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Bu Yönetmeliği 16 Eylül 2008 tarih ve 26999 Sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "Suça teşkil eden her türlü gelirin aklanması ve Terörün Finansmanının Önlenmesine İlişkin Yükümlülükleri, Uyum Programı Hakkında Yönetmelik (Uyum Yönetmeliği)" takip etmiştir. Bu yönetmelik 1 Mart 2009 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Tedbirler Yönetmeliği; bankalar ve diğer yükümlü kuruluşlardan müşterinin tanınması, şüpheli işlem bildirimleri, kurum politikaların belirlenmesi konularını kapsamaktadır. Uyum yönetmeliği ise; bankalar ve diğer yükümlü kuruluşların, suça teşkil eden gelirlerinin aklanması ve terörün finansmanının önünün bertaraf edilmesine dönük kendi bünyelerinde uyum programı oluşturmalarını, uyum görevlisi atamalarını kapsamaktadır.

Bugüne kadar Türkiye FATF tarafından kara para aklama ve terörün finansmanının önlenmesi aşamasında ilerlediği aşamalar dönemleri itibariyle 3 kez değerlendirmeye tabi tutulmuştur. En geniş ve kapsamlı değerlendirme süreci üçüncü değerlendirmedir. Bu değerlendirme süreci 2006 yılının Temmuz ayında başlamış ve FATF, Türkiye nihai raporunu 21-23 Şubat 2007 tarihlerinde kabul edilmiştir. Bu raporla Türkiye iki yıllık takip altına alınmıştır. Türkiye, 2010 yılı Şubat ayında gri listeye (gönüllü olarak işbirliği yapan ülkeler) alınmış, terörizmin yasal olarak tam bir suç sayılması ve terörist varlıkların tespiti ve dondurulması için yeterli yasal çerçevenin uygulanması istenmiştir. Ancak bu süreç zamanında tamamlanamamış 2011 yılının Haziran ayından itibaren koyu gri listeye (işbirliği yapmayan ülke ve bölgeler) alınmış ve bu durum 2014 yılı Şubat ayına kadar devam etmiştir. 2014 yılının Şubat ayında koyu gri listeden çıkarılarak işbirliği yapan ülke ve bölgelere dâhil edilmiştir.

Her ne kadar Türk Mevzuatı uluslararası mevzuata uyumda teorik olarak uyumlu görünse de bazı eksiklikleri de bulunmaktadır. Bu eksikliklere yönelik şu önerilerde bulunulabilir:

- Çıkarılan yönetmelikler, Maliye Bakanlığı nezdinde ve MASAK Başkanlığı tarafından çıkarılan yönetmeliklerdir. Bankaların terörün finansmanına yönelik bir iç yönetmelikleri bulunmadığı gibi hazırlanan programlar neredeyse mevcut Kanun ve Yönetmeliklerin tekrarı şeklindedir.

- Mevzuatta belirtilen yükümlülükleri yerine getirmeyen yükümlülerin bu eksikleri yerine getirmeleri için verilen süre en az 30 gün olarak belirlenmiş ancak sürenin üst limiti belirlenmemiştir. Zaman sınırı bulunmadığı için bu da kurumlara bir rahatlık sağlamaktadır.

- Yükümlülük ihlalinde idari para cezası uygulanması için yasal süre 3 yıl olarak sınırlandırılmıştır. 3 yılın sonunda yükümlüler yükümlülüklerini yerine getirmemiş dahi olsa herhangi bir para cezası uygulaması yapılamamaktır. Terörün ve bu faaliyetlerin sürekliliğinin varlığı dikkate alındığında zaman aşımı için bir süre belirlenmiş olması da kanaatimce uygun değildir. Zaman aşımı için süre sınırının kaldırılması gerekmektedir.

- Bankalar Kanunu'nda gerekli düzenlemelerin yapılarak ilgili Kanun ve Yönetmeliklere uyumunun sağlanması gerekmektedir.

- Uyum faaliyetleriyle ilgili banka uygulamaları incelendiğinde ikili bir yapı olduğu görülmektedir. Türkiye'de özellikle büyük çaplı ya da yabancı sermayeye sahip bankalarda ayrı bir Uyum Birimi olduğu görülmektedir. Bu özelliği taşımayan

bankalarda ise ayrı bir Uyum Birim bulunmamakta iç kontrol birimiyle birlikte faaliyetlerini gerçekleştirdikleri görülmektedir. Olması gereken ise doğrudan doğruya Yönetim Kurulu'na bağlı bir Uyum Biriminin oluşturulmasıdır.

- Terörün finansmanına yönelik Kanun ve MASAK Yönetmeliklerine göre banka çalışanlarının tamamının bu konuyla ilgili mücadele içinde yer alması ve bilgi sahibi olması gerekmektedir. Dolayısıyla yenilenen mevzuat ve uygulamalar hakkında belirli banka çalışanlarının değil tüm çalışanların düzenli olarak mevzuatın yenilenmesine paralel olarak hızlı bir şekilde bilgilendirilmesi önemli bir husustur.

- Bankalarda yalnızca Uyum Birimi'nin kurulması yeterli değildir. Ulusal alanda bütünlük sağlanması açısından MASAK tarafından düzenli aralıklarla kurumlara danışmanlık hizmetinin verilmesi gerekmektedir.

- Terörün finansmanın engellenmesine yönelik olarak kurum çalışanlarının tamamının görüşlerinin alınarak mevzuat düzenlemeleri yapılması gerekmektedir. Her kurum kendi bünyesinde bu görüş ve önerileri toplayarak, rapor halinde MASAK'a iletmeli ve yapılacak değişiklikler ve düzenlemeler bu raporlardan elde edilen bulgular doğrultusunda güncel hale getirilmelidir. Alınan kararlar mevzuata dâhil edilmeden taslağın elektronik ortamda ya da kâğıt ortamında incelenmesine imkân tanınmalıdır. Tek taraflı bir bakış açısıyla karar verilmemelidir. Böylelikle finansal kurumlarda çalışan kişiler nezdinde konunun sıcak tutulması sağlanacaktır.

Sonuç itibariyle FATF ilerleme raporlarına göre Türkiye, suç gelirlerinin aklanması ve terörizmin finansmanı ile mücadele kapsamında büyük bir yol almıştır. MASAK Başkanlığı, ilgili kuruluşlar ve bankalar düzeyinde çalışmalar hızla devam etmektedir. Suç gelirlerinin önlenmesi ve terörizm finansmanı ile mücadele sonu olmayan bir süreçtir. Türkiye'nin yalnızca yasal düzenlemeler yapması yeterli değildir. Bu yasal düzenlemelerin uygulanması da önem arz etmektedir. Terörist gruplar günümüzde alınan bu tedbirler nedeniyle finansal olmayan kuruluşları da kullanma yoluna gitme eğilimindedirler. Dolayısıyla özel tavsiyelerde yer alan kâr amacı gütmeyen kuruluşlarla ilgili de bir an evvel bu konuda da tedbirler alınması gerekmektedir. Bu kuruluşların üst düzey kurumlarında da MASAK çalışma gruplarının oluşturulması ve etkinliğinin artırılması gerekmektedir. Ayrıca halkın da konuyla ilgili bilgilendirilmesi önem arz etmektedir.

KAYNAKÇA

KİTAPLAR

AYKIN Hasan ve SÖZMEN H. Kevser, **Terörün Finansmanı İle Mücadele**, MASAK Yayınları, Ankara, 2008.

AYKIN Hasan, **Aklama ve Terörün Finansmanı İle Mücadelenin Küresel Boyutu**, T.C. Maliye Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı, Ankara, 2010.

ERGÜL Ergin, **Karapara Endüstrisi ve Aklama Suçu**, Yargı Yayınevi, Ankara, 2001.

GUPTA Dipak K., **Exploring Roots of Terrorism**, Routledge, Oxon, 2005.

LAQUEUR Walter, **A History of Terrorism**, Little Brown and Company, 3. Edition, New Jersey, 2001.

MASAK, **Şüpheli İşlem Bildirim Rehberi**, Mali Suçlar Araştırma Kurulu Başkanlığı, Ankara, 2006.

MASAK, **FATF Tavsiyelerine Teknik Uyum ve Karapara Aklama Ve Terörün Finansmanı İle Mücadele Sisteminin Etkililiğinin Değerlendirmesi**, MASAK Başkanlığı, Ankara, 2013.

MASAK, **Müşterinin Tanınması Yükümlülüğü Çerçevesinde Gerçek Faydalanıcının Tanınması**, MASAK Başkanlığı, Ankara, 2016.

MASAK, **Sektörel ŞİB Rehberleri- Bankalar (T.C. Merkez Bankası ve Yatırım Bankaları Hariç) ve PTT**, MASAK Başkanlığı, Ankara, 2016.

SCHMİD Alex P., **The Routledge Handbook of Terrorism Research**, Routledge, Oxon, 2011.

SMITH James D., **Proceedings of The International Conference on The Economics of The Shadow Economy**, Springer Publishing Company, Germany: Heidelberg, 1985.

TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİ, **Türkiye ve Terörizm**, Türkiye Barolar Birliği, Ankara, 2006.

TÜRKİYE SERMAYE PİYASASI ARACI KURULUŞLARI Birliği, **Aracı Kurumlar İçin Uyum Programı Hazırlama Rehberi**, TSPB, İstanbul, 2009.

ÜSTÜN Oktay, **Açıklamalı İngilizce - Türkçe Karapara Terimleri ve Kavramları Sözlüğü**, Türkiye Bankalar Birliği, 3. Baskı, İstanbul, 2016.

MAKALELER

AKALIN Gülsüm ve KESİKOĞLU Ferdi , “Türkiye’de Kayıt dışı Ekonomi ve Büyüme İlişkisi”, **Bülent Ecevit Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, 2007, Cilt: 3, Sayı:5, 71-87.

AYKIN Hasan, “Karaparanın Aklanmasıyla Mücadele Konusundaki Temel Uluslararası Metinler ve Oluşumlar”, **Uluslararası Ekonomik Sorunlar Dergisi**, 2007, Sayı:25,1-8.

AYKIN Hasan, “Terör Anonim Şirketi”, **E-Yaklaşım Dergisi**, 2008, Sayı:60,s.1.

BASSIOUN M. Cherif, “Assessing Terrorism into the New Millenium”, **DePaul Bus Law Journal**, 1999, Volume: 12, Issue: 1, 1-20.

DEMİR Cenker Korhan, “Öğrenen Örgütler ve Terör Örgütleri Bağlamında PKK”, **Uluslararası İlişkiler Akademik Dergi**, 2008, Cilt:5, Sayı:19, 57-88.

DERDİYOK Türkmen, “Türkiye'nin Kayıt Dışı Ekonomisinin Tahmini”, **Türkiye İktisat Dergisi**, 1993, Cilt:5, Sayı:14, 54-63.

KALEM Murat ve AKIN Engin, “Müşterinin Tanınmasında Gerçek Faydalanıcının Tespiti”, **Bankacılar Dergisi**, 2009, Sayı:68, 65-89.

KÖMÜRCÜ Mehmet ve ÇALIŞKAN Yusuf, “Organize Suç Örgütleri ve Yolsuzluklara Karışmış Kamu Görevlileri Tarafından Yurtdışına Kaçırılan Paraların Takibi Konusunda Uluslararası Hukuki Düzenlemeler”, **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, 2001, Sayı:3, 913-949.

ÖZTÜRK Serdar ve ve ÇELİK Kamil, “Terörizmin Türkiye Ekonomisi Üzerine Etkileri”, **Alanya İşletme Fakültesi Dergisi**, 2009, Cilt:1, Sayı:2, 85-106.

RAPHAELİ Nimrod, “Financing of Terrorism: Sources, Methods, and Channels”, **Terrorism and Political Violence**, 2003, Volume:15, Issue:4, 59-82.

SCHMİD Alex P, “Terrorism - The Definitional Problem”, **Case Western Reserve Journal of Internal Law**, 2004, Volume:36, Issue:2, 375-419.

ŞEN Furkan, “Terörün Toplumlar Üzerindeki Sosyo-Ekonomik Etkilerine Bakış: Pkk Terörü ve Ağrı Gerçeği”, **Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 2015, Cilt:1, Sayı:2, 17-70.

TURİNAY Faruk, “Ceza Hukukunda Terör Örgütü Kavramı”, **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, 2015, Sayı:116, 39-84.

ÜSTÜN Oktay, “Mali Eylem Görev Gücü'nün (FATF) Dokuz Özel Tavsiyesi”, **Bankacılar Dergisi**, 2005, Sayı:52, 10-27.

ÜSTÜN Oktay, "Kara Para Aklama ve Terörün Finansmanı ile Mücadelede Uluslararası Girişimler ve Araçlara Toplu Bakış", **Bankacılar Dergisi**, 2008, Sayı:65, 19-36.

YILDIRIM Oğuz, "Türk Bankacılık Sisteminde Basel Kriterleri", **Finans Politik & Ekonomik Yorumlar Dergisi**, 2015, Cilt:52, Sayı:609, 9-21.

TEZLER

BAYRAM Duygu Çağla, İnsan Güvenliği Ve Terörizm, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon, 2016 **(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**.

CENGİZ Efsane, Basel I- II-III Sermaye Uzlaşısı, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Atılım Üniversitesi, ANKARA, 2013 **(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**.

DİNÇER Burcu, Kayıt Dışı Ekonomi Ve Rekabetçi Piyasalar Üzerine Etkisi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Marmara Üniversitesi, İstanbul, 2007, s.8 **(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**.

DÖNMEZ Uğur, Kara Para Ve Türkiye'de Kara Paranın Aklanması ile Mücadele, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kadir Has Üniversitesi, İstanbul, 2010 **(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**.

GÜCENMEZ Bekir, Terörizmin Finansmanı: PKK ETA IRA Terör Örgütlerinin Karşılaştırılması, Savunma Bilimleri Enstitüsü, Kara Harp Okulu, Ankara, 2010 **(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**.

NSUNDANO P.M., Comparative Legal Analysis Of The Contemporary Treatment Of Money Laundering Under The Jurisdiction Of Namibia And Sout Africa, Faculty Of Law Universty Of Namibia,Namibia, 2001 **(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**.

TOPAL Ahmet Hamdi, Uluslararası Hukukta Devlet Destekli terörizme Karşı Kuvvet Kullanma, Sosyal Bilimler Entitüsü, Ankara Üniversitesi, Ankara, 2004 **(Yayımlanmamış Doktora Tezi)**.

YURTSEVEN Ömer Alper, Türkiye'de Faaliyet Gösteren Dini Bir Terör Örgütü Olarak Hizbullah, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gebze Teknik Üniversitesi, Gebze, 2006 **(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**.

GAZETELER

“3 Terör Örgütüne Küresel Kıskaç”, *Milliyet*, 31 Ağustos 2016.

RESMİ YAYINLAR

T.C. Resmi Gazete, Sayı 24643, 17 Ocak 2002.

T.C.Resmi Gazete, Sayı 25500, 22 Haziran 2004.

T.C. Resmi Gazete, Sayı 25611, 12 Ekim 2004.

T.C. Resmi Gazete, Sayı 26323, 18 Ekim 2006.

T.C.Resmi Gazete, Sayı 26999, 16 Eylül 2008.

T.C.Resmi Gazete, Sayı 26842, 9 Nisan 2008.

T.C. Resmi Gazete, Sayı 29099, 25 Ağustos 2014.

İNTERNET KAYNAKLARI

ANADOLU AJANSI, “Terör Örgütü "Beyaz Zehir"den Besleniyor”, 2017, <http://webcdn.aa.com.tr/tr/turkiye/teror-orgutu-beyaz-zehirden-besleniyor/770912> (Erişim Tarihi: 24.07.2017).

COHEN David, “Remarks of Under Secretary for Terrorism and Financial Intelligence”, 2014, <https://www.treasury.gov/press-center/press-releases/Pages/jl2308.aspx> (Erişim Tarihi: 23.07.2017).

DEPARTMENT OF STATE OFFICIAL WEB PAGE, “Country Reports on Terrorism 2014”, 2015, <https://www.state.gov/documents/organization/239631.pdf> (Erişim Tarihi: 23.07.2017).

DEPARTMENT OF THE TREASURY OFFICIAL WEB PAGE, “National Terrorist Financing Risk Assessment.” 2015, <https://www.treasury.gov/resource-center/terrorist-illicit-finance/Documents/National%20Terrorist%20Financing%20Risk%20Assessment%20%E2%80%93%2006-12-2015.pdf> (Erişim Tarihi: 23.07.2017).

EUROPEAN COMMISSION, “Security Union: Proposal for a Directive on Countering Money Laundering by Criminal Law – Questions & Answers”, 2016, http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-16-4452_en.htm (Erişim Tarihi: 25.07.2017).

FATF, “Turkey”, <http://www.fatf-gafi.org/countries/#Turkey> (Erişim Tarihi: 18.08.2017).

FATF “Financial Action Task Force on Money Laundering.” 1997. <http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/1996%201997%20ENG.pdf> (Erişim Tarihi: 18.07.2017).

FATF, "Terrorist Financing." www.fatf-gafi.org, 2008, <http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/FATF%20Terrorist%20Financing%20Typologies%20Report.pdf> (Erişim Tarihi: 22.07.2017).

FATF, "Improving Global AML/CFT Compliance: update on-going process - February 2010". 2010a, <http://www.fatf-gafi.org/publications/high-riskandnon-cooperativejurisdictions/documents/improvingglobalamlcftcomplianceupdateon-goingprocess-february2010.html> (Erişim Tarihi: 19.08.2017).

FATF, "Improving Global AML/CFT Compliance: update on-going process - October 2010. 2010b. <http://www.fatf-gafi.org/publications/high-riskandnon-cooperativejurisdictions/documents/improvingglobalamlcftcomplianceupdateon-goingprocess-october2010.html> (Erişim Tarihi: 19.08.2017).

FATF, "FATF Public Statement - 24 June 2011", 2011, <http://www.fatf-gafi.org/publications/high-riskandnon-cooperativejurisdictions/documents/fatfpublicstatement-24june2011.html> (Erişim Tarihi: 19.08.2017).

FATF, "Terrorist Financing In West Africa", 2013a, <http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/TF-in-West-Africa.pdf> (Erişim Tarihi: 24.07.2017).

FATF, "National Money Laundering and Terrorist Financing Risk Assessment", 2013b, http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/content/images/National_ML_TF_Risk_Assessment.pdf (Erişim Tarihi: 15.08.2017).

FATF, "FATF Public Statement - 21 June 2013", 2013d, <http://www.fatf-gafi.org/publications/high-riskandnon-cooperativejurisdictions/documents/public-statement-june-2013.html> (Erişim Tarihi: 19.08.2017).

FATF, "Risk of Terrorist Abuse in Non-Profit Organisations", 2014a, <http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/Risk-of-terrorist-abuse-in-non-profit-organisations.pdf> (Erişim Tarihi: 24.07.2017).

FATF, "Mutual Evaluation of Turkey:15th Follow-Up Report.", 2014b, <http://www.fatf-gafi.org/countries/s-t/turkey/documents/fur-turkey-2014.html> (Erişim Tarihi: 19.08.2017).

FATF, "FATF Public Statement - 14 February 2014", 2014c, <http://www.fatf-gafi.org/publications/high-riskandnon-cooperativejurisdictions/documents/public-statement-feb-2014.html> (Erişim Tarihi: 19.08.2017).

FATF, "FATF Public Statement - 27 June 2014", 2014d, <http://www.fatf-gafi.org/publications/high-riskandnon-cooperativejurisdictions/documents/public-statement-june-2014.html> (Erişim Tarihi: 19.08.2017).

FATF, "Improving Global AML/CFT Compliance: on-going process – 24 October 2014", 2014e, <http://www.fatf-gafi.org/countries/a-c/argentina/documents/fatf-compliance-oct-2014.html> (Erişim Tarihi: 19.08.2017).

FATF, "Public Statement - 24 October 2014", 2014f, <http://www.fatf-gafi.org/publications/high-riskandnon-cooperativejurisdictions/documents/public-statement-oct2014.html> (Erişim Tarihi: 19.08.2017).

FATF, "Emerging Terrorist Financing Risks", 2015a, <http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/Emerging-Terrorist-Financing-Risks.pdf> (Erişim Tarihi: 23.07.2017).

FATF, "FATF Public Statement - 27 February 2015", 2015c, <http://www.fatf-gafi.org/publications/high-riskandnon-cooperativejurisdictions/documents/public-statement-february-2015.html> (Erişim Tarihi: 19.08.2017).

FATF, "FATF Public Statement - 26 June 2015", 2015d, <http://www.fatf-gafi.org/publications/high-riskandnon-cooperativejurisdictions/documents/public-statement-june-2015.html> (Erişim Tarihi: 19.08.2017).

FATF, "FATF Public Statement - 23 October 2015", 2015e, <http://www.fatf-gafi.org/publications/high-riskandnon-cooperativejurisdictions/documents/public-statement-october-2015.html> (Erişim Tarihi: 19.08.2017).

FATF, "FATF Public Statement – 19 February 2016", 2016a, <http://www.fatf-gafi.org/publications/high-riskandnon-cooperativejurisdictions/documents/public-statement-february-2016.html> (Erişim Tarihi: 19.08.2017).

FATF, "Public Statement - 24 June 2016", 2016b, <http://www.fatf-gafi.org/publications/high-riskandnon-cooperativejurisdictions/documents/public-statement-june-2016.html> (Erişim Tarihi: 19.08.2017).

FATF, "International Standards On Combating Money Laundering and The Financing of Terrorism & Proliferation The FATF Recommendations", 2017a, <http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/recommendations/pdfs/FATF%20Recommendations%202012.pdf> (Erişim Tarihi: 30.07.2017).

FATF, "Improving Global AML/CFT Compliance: On-going Process - 23 June 2017", 2017b, <http://www.fatf-gafi.org/publications/high-riskandnon-cooperativejurisdictions/documents/fatf-compliance-june-2017.html> (Erişim Tarihi: 15.08.2017).

FATF, "Public Statement - 24 February 2017", 2017c, <http://www.fatf-gafi.org/publications/high-riskandnon-cooperativejurisdictions/documents/public-statement-february-2017.html> (Erişim Tarihi: 19.08.2017).

FATF, "Public Statement - 23 June 2017", 2017d, <http://www.fatf-gafi.org/publications/high-riskandnon-cooperativejurisdictions/documents/public-statement> (Erişim Tarihi: 27.03.2017).

FATFWATCH, "A proliferation of lists?", 2013, <https://fatfwatch.com/2013/05/31/a-proliferation-of-lists/> (Erişim Tarihi: 19.08.2017).

IMLIB, "The Money Laundering Process", http://www.imlib.org/page4_mlproc.html (Erişim Tarihi: 18.07.2017).

Institute For Economics & Peace. "Global Terrorism Index 2015". <http://economicsandpeace.org/wp-content/uploads/2015/11/Global-Terrorism-Index-2015.pdf> (Erişim Tarihi: 10.03.2018).

KEHOE Mark, "The Threat of Money Laundering", 1996, https://www.tcd.ie/Economics/assets/pdf/SER/1996/Mark_Kehoe.html (Erişim Tarihi: 18.07.2017).

KONGAR Emre, "Terör Ne Zaman Bitmez?", 2005, https://www.kongar.org/aydinlanma/2005/478_Teror_Ne_Zaman_Bitmez.php (Erişim Tarihi: 21.07.2017).

MASAK, "Aklama Suçu", <http://www.masak.gov.tr/tr/content/aklama-sucu/57> (Erişim Tarihi: 17.07.2017).

MASAK, "Uluslararası Mücadele", <http://www.masak.gov.tr/tr/content/uluslararasi-mucadele/61> (Erişim Tarihi: 14.08.2017).

MASAK, "Avrupa Birliği Direktifleri", <http://www.masak.gov.tr/tr/content/avrupa-birligi-direktifleri/66> (Erişim Tarihi: 15.08.2017).

MASAK, "Strazburg Sözleşmesi", <http://www.masak.gov.tr/tr/content/strazburg-sozlesmesi/63> (Erişim Tarihi: 15.08.2017).

MASAK, "MASAK EMIS Online", <https://online.masak.gov.tr/ONLINE.html#> (Erişim Tarihi: 17.08.2017).

MASAK, "3.Tur Karşılıklı Değerlendirme Yerinde Ziyaret Tarihi", <http://www.masak.gov.tr/media/portals/masak2/files/1.ppt> (Erişim Tarihi: 19.08.2017).

MASAK, "Mali Eylem Gücü", <http://www.masak.gov.tr/tr/content/mali-eylem-gorev-gucu/65> (Erişim Tarihi: 25.07.2017).

MASAK, "Görev ve Yetkiler", <http://www.masak.gov.tr/tr/content/gorev-ve-yetkiler/39> (Erişim Tarihi: 16.08.2017).

MASAK, "Varşova Sözleşmesi", 2005, http://www.masak.gov.tr/media/portals/masak2/files/Varsova_sozlesmesi.pdf, (Erişim Tarihi: 25.08.2017).

MASAK, “MASAK BT Modernizasyon Programı”, 2012, <http://www.masak.gov.tr/userfiles/file/ModernizasyonProgrami.pdf> (Erişim Tarihi: 17.08.2017).

MASAK, “Sektörel ŞİB Rehberleri”, 2016, <http://www.masak.gov.tr/tr/content/sektorel-supheli-islem-bildirim-rehberleri/2358> (Erişim Tarihi: 19.08.2017).

ÖZDEMİR Erol, “Terörizmin Unsurları ve Bazı Çözüm Önerileri”, <http://www.teftiskurulu.pol.tr/Makale/Sayfalar/erolozdemir.aspx> (Erişim Tarihi: 15.06.2017).

ÖZEN Coşkun, “Terör ve Terörizm”, 2015. <http://gaziemir.temad.org/baskanMesaj.php?id=opvxytyy> (Erişim Tarihi: 21.07.2017).

SAYIN Gökhan, “Karapara Aklama”, <http://www.abchukuk.com/makale/makale422.html> (Erişim Tarihi: 17.07.2017).

THE COUNCIL OF THE EUROPEAN COMMUNITIES, “Council Directive 91/308/EEC Of 10 June 1991 On Prevention Of The Use Of The Financial System For The Purpose Of Money Laundering”, 1991, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31991L0308:EN:HTML> (Erişim Tarihi: 10.07.2017).

THE REMOTE GAMBLING ASSOCIATION, “The Threat of Money Laundering and Terrorist Financing Through The Online Gambling Industry.” 2009, http://www.rga.eu.com/data/files/final__mha_report_june_2009.pdf (Erişim Tarihi: 22.07.2017).

ULUSLARARASI HUKUK VE DIŞ İLİŞKİLER GENEL MÜDÜRLÜĞÜ, “Türkiye Açısından Mevcut Durum”, http://www.uhdigm.adalet.gov.tr/fatf/mevcut_durum.html (Erişim Tarihi: 19.08.2017).

ULUSLARARASI HUKUK VE DIŞ İLİŞKİLER GENEL MÜDÜRLÜĞÜ, “Uyuşturucu ve Psikotrop Maddelerin Kaçakçılığına Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi (Viyana Konvansiyonu)”, 1988, <http://www.uhdigm.adalet.gov.tr/uhamer/aydn/Birle%C5%9Fmi%C5%9F%20Milletler/UYU%C5%9FETURUCU%20VE%20PS%C4%B0KOTROP%20MADDELER%C4%B0N%20KA%C3%87AK%C3%87ILI%C4%9EINA%20KAR%C5%9EI.pdf> (Erişim Tarihi: 14.08.2017).

UNITED STATES GENERAL ACCOUNTING OFFICE, “Terrorist Financing U.S. Agencies Should Systematically Assess Terrorists’ Use of Alternative Financing Mechanisms”, 2003, <http://www.gao.gov/new.items/d04163.pdf> (Erişim Tarihi: 24.07.2017).

EK A-Bankalar İçin Şüpheli İşlem Bildirim Formu

BANKALAR İÇİN ŞÜPHELİ İŞLEM BİLDİRİM FORMU

A- FORMU DÜZENLEYEN BANKA BİLGİLERİ

Banka Unvan	
EFT Kodu	

B- BİLDİRİME İLİŞKİN BİLGİLER

Referans No		
Yeni veya Ek	☐ Yeni ☐ Ek	Ek ise Önceki Bildirim Referans No:
Bildirim Aciliyeti	☐ Normal	☐ İvedi ☐ Çok İvedi
Bildirim Kategorisi	☐ Suç gelirlerinin aklanması ☐ Terörün Finansmanı	

C- ŞÜPHELİ İŞLEM İLE İLGİLİ GERÇEK KİŞİ BİLGİLERİ

İşlem ile Olan Bağlantısı	☐ İşlemi Yapan ☐ Adına İşlem Yapılan ☐ Dolaylı Olarak İlgili
Kimliği sahte mi?	☐ Evet ☐ Hayır
Adı	
Soyadı	
Cinsiyeti	☐ Erkek ☐ Kadın ☐ Bilinmiyor
T.C. Kimlik No	
Vergi Kimlik No	
Uyruğu	
Anne Adı	
Baba Adı	
Adresi	☐ Ev: ☐ İş:
Doğum Tarihi	
Doğum Yeri	
Kimlik Belgelerine Dair Bilgiler	☐ Nüfus Cüzdanı No: ☐ Sürücü Belgesi No: ☐ Pasaport No : ☐ İkamet Tezkeresi No :
Telefon Numarası	☐ Ev Telefonu : ☐ Cep Telefonu : ☐ İş Telefonu :
Elektronik Posta Adresi	
İş ve Meslek	
Varsa Ek Bilgi	

D- ŞÜPHELİ İŞLEM İLE İLGİLİ TÜZEL KİŞİLER İLE TÜZEL KİŞİLİĞİ OLMAYAN TEŞEKKÜLLERE DAİR BİLGİLER

İşlem İle Olan Bağlantısı	☐ Adına İşlem Yapılıyor ☐ Dolaylı Olarak İlgili		
Kimliğe esas belge sahte mi?	☐ Evet ☐ Hayır		
Kuruluş Nevi	☐ Sermaye Şirketi ☐ Şahıs Şirketi ☐ Dernek/Vakıf ☐ Diğer		
Unvanı			
İşletme Adı			
Vergi Kimlik Numarası		Sicil Numarası	
Kurulduğu Ülke		Kuruluş Tarihi	
Kurulduğu Yer (İl/İlçe)			
Adresi			
Faaliyet Konusu			
Telefon Numarası		Faks Numarası	
Elektronik Posta Adresi			
Web Sitesi			
Varsa Ek Bilgi			

E- ŞÜPHELİ İŞLEM BİLGİLERİ (Her bir şüpheli işlem için bu alanı tekrarlayınız)

İşlem Durumu	☐ Gerçekleştirilmiş ☐ Teşebbüs Aşamasında		
İşlem Tarihi	☐ Tek işlem : .../.../..... ☐ Çoklu İşlem : ... /.../..... - .../.../.....		
İşlemin Hesaba Bağlılığı	☐ Hesaba Bağlı ☐ Hesaba Bağlı Değil		
Para Birimi			
İşlem Tutarı		İşlem Tutarı (TP)	
İşlem Türü			
İşlem Kanalı			
İşlemin Yapıldığı Yer (Ülke/İl/İlçe)			
İşlem Açıklaması			

F- HESAP BİLGİLERİ (Her bir hesap için bu alanı tekrarlayınız)

Hesap Türü			
Hesabın Bulunduğu Kuruluş			
Hesabın Bulunduğu Şube			
Hesap No			
IBAN			
Hesabın Açılış Tarihi		Kapanış Tarihi	
Hesabın Son İşlem Tarihi			
Bakiye		Bakiye (TP)	
Hesabın Para Birimi			
Hesap Üzerinde Yasal Kısıtlama	☐ Var ☐ Yok		
Yasal Kısıtlamanın Nedeni			
Hesap Sahipleri			
TCKN	Vergi No	Ad/Unvan	

G- SUÇA İLİŞKİN ŞÜPHE KATEGORİLERİ

--

H- AÇIKLAMA

--

Bildirimi Yapanın

Adı-Soyadı-İmzası